

ЯК УКРАЇНА
МОЖЕ СТАТИ
ДОНБАСОМ

стор.
22

ЧОГО БОЯТЬСЯ
ІНОЗЕМНІ
ІНВЕСТОРИ

стор.
28

КЛІМАТГЕЙТ:
КОМУ ВИГДНЕ
ГЛОБАЛЬНЕ ПОТЕПЛІННЯ

стор.
34

Тиждень

український

www.ut.net.ua

№ 50 (111), 11-17 ГРУДНЯ 2009 р.

«РАДЯНСЬКІ»

ПРОБЛЕМИ

ДОСІ ТЯЖЮТЬ

НАД ЛАТВІЄЮ

стор. 40

спецпроект

2

років

свободи

Чому
Тягнибок
не може
об'єднати всіх
патріотів
України.
Стор. 16

спецпроект «Вибори-2010»

**СПРАВЖНІЙ
НАЦІОНАЛІСТ?**



Щорічний ярмарок авто Ford

Тільки в грудні свяtkові спеціальні ціни



Fusion 2009 від **128 900** грн

Focus 2009 від **159 900** грн

Mondeo 2.3I АТ від **229 900** грн

Kuga 2009 4x4 АТ від **299 900** грн

Feel the difference



* Акція діє з 1.12.09 по 31.12.09. Кількість авто обмежена.
Форд. Відчуй різницю. Фокус. Мондео. Куга.

WINNER
Віннер Автомотів

Київ, пр-т Московський, 24д,
тел.: (044) 496-00-06, www.winnerauto.ua



Юрій Макаров
про конфлікт
правої та лівої
ідеологій

4



Фото
тижня
Космічний
туризм

8



Слово і діло
Європейський
Союз нарешті
проявив жорсткість
до української влади

10

Протест

Мироslav Marinkovich зрикається поїздок до країн Шенгенської зони на знак протесту проти візових обмежень для українців

14



Один у полі
Що заважає
Олегові
Тягнибоку
об'єднати всіх
українських
патріотів

16



Тарас
Березовець
про
Le Pen a la
Ukrainienne

20



Петро Таращук
Україна, російська
чи українські
росіяни?

26



Донбасизація України
Чому деукраїнізація
загрожує не тільки
Донбасу

22



Потепління
відміняється
Кому вигідний
Кліматгейт

34



Андре Глюксманн
Франція робить
помилку,
допомагаючи Росії
переозброюватися

38

Ресурсна
анемія
Чому іноземні
інвестори
перестали
заходити
в Україну

28



Слабка ланка
Чому Латвія
найважче в
Європейському
Союзі переживає
економічну кризу

40



Дмитро
Губенко
про надуману
скожість Латвії,
Литви
та Естонії

46



МИ



Командарм Зимового походу
Тиждень дивується героїзму
генерала Омеляновича-Павленка,
який написав одну з найяскравіших
сторінок в історії боротьби українського
війська за незалежність

50



Націоналізм –
явище європейське
Австрійський історик
Андреас Каппелер про
вигоди дослідження
української та російської
минувшини збоку

48



Відгуки/анонси
Вистави, фіلمы,
виставки,
книжки, записи

60



Форт Хортиця
Тиждень
розглядав
козацький
мегаострів
із різних ракурсів

62

Кілька
слів від
журналістів
Тижня

66



Обкладинка
Фото
Андрія
Ломакіна

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ТА ОТРИМУЙТЕ
ЩОГ'ЯТНИЦІ
передплатний індекс – 99319



Лівий марш



Автор:
Юрій
Макаров

Повторюю запитання (*Тиждень*, № 49): чи припустимо для людини, яка вважає себе нормальнюю та більш-менш освіченою, розглядати саму можливість упровадження цензури в тому чи іншому вигляді? Тобто чи мають у суспільстві бути якісь запобіжники, якщо воно ще недосуспільство?

Наше недосуспільство (в особі кількох лівих ораторів) минулого тижня полуム'яно виступило проти препесії та цензури, а також як навантаження засудило нетерпимість, гомофобію та інші соціальні хвороби. Йдеться про недолугі спроби держави вгамувати порнуху в інтернеті, загальмувати в прокаті кілька американських жахливчиків, а головним чином про арешт нещасного юнака, який, весь укритий гусячою шкірою, імітував злягання під стінами Верховної Ради як незgrabний наяток на те, що там і не таке бачили.

Щодо соціальних хвороб я так само занепокоєний, але інформаційний привід мені здається дещо неадекватним. Якби так реагували на побиття когось із нетитульним кольором шкіри, зрозумів би. Може, я чогось не бачу. Може, не там шукав. Але я напевне знаю, що такого резонансу жодна інша ганебна подія, на які багате наше повсякдення, не отримала. З чого роблю висновок: протестантів цікавив не стан суспільства загалом, а одна його маленька проблемка, що вичерпується гаслом «наших б'ють». Хоча «їхніх» ще не б'ють, а б'ють зовсім інших.

«Будь-який послідовний правий має рано чи пізно продатися кому-небудь. Менту, Кремлю, Кадирову, Царю-батюшку, Дияволу чи Господу Богу. Якщо правий нікому не продався, значить на нього ще не знайшлося покупця. Весь консервативний дискурс із невеличкими застереженнями зводиться до цілування ментівського чобота». Це написав у своєму інтернет-щоденнику той самий юнак за кілька днів до того, як йому покортіло постикатися з голою подружкою на листопадовому вітрі з дощем. Це не поза, це позиція. У сенсі не Камасутри, а світогляду.

Якщо узагальнювати, то вже узагальнювати. Нагадаю, що коли до влади приходять ліві, починається таке, що жодному правому не снілося. Ліві при владі – це Ленін із Троцьким, Пол Пот і Уго Чавес. Праві при владі бувають різні. Буває Черчіль, а буває Франко, буває Рейган, а буває Піночет. Про Гітлера я взагалі не кажу, це окрема клінічна картина. Але ось що цікаво: нещодавно я

спілкувався з одним літнім німцем, який Гітлера не застав, проте його батьки скуштували по по-вній. Цей німець дуже соромився того, що збирався мені сказати, утім, сказав: «Ви не уявляєте, яка була свобода в Німеччині напередодні 1933-го! Можна було все, що завгодно: спекулювати, як хочете, й кохатися, як хочете. І ось ці дві свободи на тлі загальної бідності й розгубленості привели до влади коричневих, бо терпіти було несила».

Я далекий від проблематики одностатевих зв'язків. Навіть не уявляю, як це технічно відбувається, й не дуже-то хочеться. Мені досить того, що всі «голубі» (підкреслюю: всі), з якими я особисто знайомий і які не приховують своєї орієнтації, – чудові, порядні й надзвичайно продуктивні люди. Але я цілком переконаний, що боротися з гомофобією неможливо шляхом гей-парадів. Нічого, крім ескалації цієї та інших супутніх фобій, це не спровокує.

Те саме стосується й еротичної продукції. Мій батько, який народився (уявіть собі!) до революції, колись несподівано розповів анекдот, який у журналі можна процитувати хіба що за допомогою

кількох рядків крапок. Тобто це ілюзія, що наші предки при старому режимі не знали якихось слів чи не вміли ними користуватися. Просто вони відчували діапазон можливих соціальних обмежень, для того щоб сильні

**УСЯ ЦЯ МАЯЧНЯ –
ЛЕГКІСТЬ У ДУМКАХ, ХАОС,
РОЗГУБЛЕНІСТЬ, СМІТНИК
У ГОЛОВАХ –
ТОРУЄ ШЛЯХ ПРАВИМ**

засоби не перетворилися на вжиткове сміття, а залишалися сильними засобами. Я не святинник, але відсутність градацій у повсякденній демонстрації людської сексуальності страшенно дратує. Кожне нове дівоче личко на телебаченні, в журналі, на билборді починає, за браком іншої пропозиції, з апеляції до лібідо. Ці янгольські створіння вважають, що сексуальність – це демонстрація того, що під спідницею. Оскільки Шерон Стоун серед них трапляється, скажімо так, нечасто, весь цей «спокусливий» арсенал виглядає вкрай убого. У результаті на додачу до іншої плутанини всіх можливих систем координат (чесно/нечесно, порядно/непорядно, гарно/огидно) з'являється додаткове поле невизначеності: пристойно/непристойно, припустимо/неприпустимо.

Звісно, можна запитати: до чого тут конфлікт правої та лівої ідеологій? Даруйте, не я перший почав. А ще до того, що вся ця маячня – легкість у думках, хаос, розгубленість, смітник у головах – торує шлях ультраправим. Оце з ними поговорите про мистецтво! ■



Діліка Падуконе – актриса

TISSOT GENEROSI-T

Більше ніж годинник
Tissot, іноватори у традиціях

www.tissot.ch

Київ – магазин "Tissot", вул. Сагайдачного, 8, тел.: (044) 531 99 43; Київ – бутик "Четвертое измерение", вул. Сагайдачного, 25, тел.: (044) 425 20 29;
Київ – ТЦ "Комод", відділ "Tissot", 3 поверх, вул. Луначарського, 4, тел.: (044) 585 73 05; Одеса – ТЦ "Европа", бутик "Tissot", 2 поверх, вул. Дерибасівська, 21, тел.: (048) 780 04 22;
Дніпропетровськ – ТРЦ "Мост-Сити Центр", вул. Глинки, 2, тел.: (056) 790 30 07; Дніпропетровськ – ТРК "Караван", вул. Нижньодніпровська, 17, тел.: (056) 747 91 68.
Офіційний дистрибутор в Україні ТОВ "Нове время" Тел.: (044) 531 1448, 531 14 49, povnevrem@peshcherin.com



Стосовно тарапунькізації
Стосовно Гоголя – думаю, помилково. Гоголь був український: 1)

у представленні України; 2) у висміюванні Росії; 3) у найвищому розумінні слова – в спробі зреагувати своїх двох передніх Гоголів і стати апологетом московщини, імперії зла. Тут він і зламався через свою максимальну порядність, українську релігійність, несприйняття русской пошасті.

АМОН

Я люблю провокативные статьи, написанные перевозбужденными интеллектуалами. Но статья уважаемого Автора (как и недавняя предыдущая) имеет, как мне показалось, слегка мазохистско-самоунижительный оттенок... «Нас предали... вокруг и внутри враги... нам не спастись... кто за Украинскую Культтуру – идемте вешаться!» Думаю, что Автор лукавит и слегка утрирует – в художественных, естественно, целях. Те, кто вызывает гнев Автора, эти страницы не листают. А среди тех, кто читает УТ, практически нет описанных салоедов, хохлов, кацапов и прочих кремлевских манипуляторов...

львів'янка

пане Таращук, Ваші дописи в УТ – надзважливий розпачливий крик, на який, як бачите, чутимете переважно жовчний



Найбільш дискусійні матеріали № 49 (110), 4–10 грудня 2009 р.

Місія невиконана

Цикл матеріалів спецпроекту «Вибори-2010» про кандидата в президенти України Віктора Ющенка

Тарапунькізація культури

Авторська колонка Петра Таращука

Історія прориву

Інтерв'ю фінського історика Генріка Мейнандера

Знищення Києва

Про незнані аспекти захоплення столиці Русі військами хана Батія

гавкіт. Не зупиняйтесь, пишіть. Нехай хоч якийсь мізерний відсоток українців стрепенеться.



роланд

Ющенко прийшов, щоб змінити свідомість українців. Якщо раніше Україна була поліційною державою і керувалася завдяки остраху її громадян, то тепер управління основується на повазі. Все ж таки свобода слова з'явилася не на порожньому місці. Ще один момент. Своєю любов'ю до історії України Ющенко відновив і підняв національну самосвідомість простих людей.

Наум Насти

Я вважаю, що наше суспільство просто ще не доросло до того, щоб зрозуміти справжню цінність Ющенка. Можливо, зараз це звучить маразматично, але загадайте мої слова через років 10–20 і ви все зрозумієте. Не можна заперечувати того, що він відродив українську мову і культуру (майже з нуля!), ми стали краще виглядати на міжнародній арені і т. д. А уявіть, що б було, якби президентом став Янукович?! Уявіти важко чи не так??! І я за це вдячна Ющенкові, незважаючи на те що не все було виконано.

Мамай

Вельми багато людей живуть химерами, в якомусь уявному світі, воліють бачити не те,

що є в дійсності, а те, що дуже хочеться бачити – правдиво як віруючі. Гадаю, вони продовжують підтримувати Ющенка тому, що він такий самий, відірваний від дійсності, тяжко моральний, віруючий бозна в що, слизяво-сльозливий, заздрісний, ревнівий, жино-подібний чоловічок. Усе, чим він займався, була так звана кадрова політика.

Керувати державою повинен володар. Ющенко ж на це звання не тягне.



Матвей

Есть фраза: «Финляндия – единственная страна, выигравшая холодную войну». А еще не так давно слово «финляндизация» было на Западе бранным. Гибкая политика, ставка на образованность населения – и вот результат. А что было бы, если бы финны упёрлись в тупом национализме?

Мамай

Гетерогеність у фінському розумінні та в сучасноукраїнському – дві різні речі. Якщо застосувати фінське розуміння цього поняття до Руси-України, то йтиметься про «внутрішнє розмайття» саме українського народу, себто поділ на подолян, галичан, слобожан, поліщуків, гуцулів, бойків, лемків, наддніпрянців.

Орфографія дописувачів зберігається

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишати в блозі Тижня – ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Тиждень

№50 (111) 11–17.12.2009 р.

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмБХ

Видавець ТОВ «Український Тиждень»

Головний редактор Сергій Литвиненко

Заступник головного редактора

Нatalia Vasotin

Оглядач Юрій Макаров

Редактори Anatoliy Astaf'ev

Victoria Gerashymchuk, Dmitro Hubenko

V'ячеслав Дарлінчук, Igor Kruchik

Andriy Lazrik, Katerina Lila, Mar'yna Ol'shynska, Natalia Petrynska

Журналісти Жанна Безп'ятчук,

Богдан Буткевич, Інна Завгородня,

Роман Кабачій, Олена Чекан

Відповідальний секретар Віталій Столига

Арт-директор Андрій Ермоленко

Дизайнери Юрій Добров, Ганна Ермакова,

Тимофій Молодчиков

Художник Pavlo Niç

Бльд-редакція Олександр Чекменьов,

Valentyna Butenko

Фотограф Андрій Ломакін

Кольорокоректор Олена Шовкопляс

Літературний редактор Олександр Григор'єв,

Larisa Minchenko

Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко

Контент-редактор сайта Таня Очвар

Генеральний директор Микола Шейко

Фінансовий директор Андрій Решетник

Директор з збуту Олександр Грищенко

Директор з реклами Світлана Єгорова,

(097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua

Відділ промо та маркетингу Ганна Кащіда

Голова редакційної ради Роман Цуприк

Відділ з 21.11.2007 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію

KB №13005-18589 Від 13.08.2007 р.

Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2

Адреса редакції

01030, Київ, б. Хмельницького, 36 оф. 7

Адреса видавця 03067, Київ, Машинобудівна, 37

E-mail: office@ut.net.ua. Телефон (044) 351 1300

Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,

Київ, вул. Магнітогорська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК №1447 від 28.07.2003 р.

№ зам. 096530. Наклад 30 700

Номер підписано до друку 9.12.2009 р.

Виходить щотижнічно. Розповсюджується

в роздрібній торгівлі та за передплатою.

Ціна договорна. Передплатний індекс 99319

Матеріали, позначені літерою «Р»,
під редакцією «Трибуна» та на сірию ті,
публікуються на комерційній основі

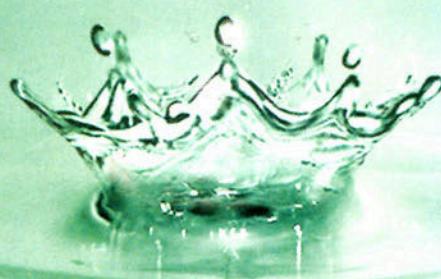
© Український тиждень. Редакція залишає за собою право на літеградування надісланих матеріалів без узгодження з автором.
Рукописи не повертаються і не рецензуються. За зміст реклами та листів, надісланих читачами,
редакція відповідальність не несе



НОВА ХОРТИЦЯ

АБСОЛЮТНА ЯКІСТЬ

ВІДКРИЙ ЧИСТОТУ



www.khortysa.com



НАДМІРНЕ СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ
ШКІДЛИВЕ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я

Ліцензія №269 від 18.09.2008 видана ДААК ДПА України



Космічний туризм

Компанія Virgin Galactic презентувала перший в історії людства пасажирський космічний корабель SpaceShipTwo (SS2). Шестеро туристів і двоє пілотів підніматимуться з космодрому в штаті Нью-Мексико на висоту близько 100 км над Землею, щоб упродовж п'яти хвилин відчути невагомість та побачити за-

округлені контури нашої планети. Загалом такий політ триватиме кілька годин. Його вартість – \$200 тис. Британський мільярдер Річард Брэнсон, власник Virgin Galactic, вважає, що SS2, який обійшовся йому в \$450 млн, відкриє нову еру в царині дослідження та освоєння людиною Космосу: суборбітальний політ із часом стане спра-

вою не державною та централізованою, а приватною і комерційною. Проте перед тим апарат має пройти сувере тестування, а компанія Virgin Galactic – отримати від американського уряду відповідні ліцензії на здійснення приватних космічних перевезень.

Фото: AP



3 грудня



Верховна Рада
скасувала Закон
про мораторій на
підвищення цін
на ліки

4 грудня



Пожежа в клубі
«Хромая лошадь»
у Пермі (РФ).
125 загиблих, серед
них – 2 українці

5 грудня



Масштабна ДТП на
Вінниччині.
10 загиблих прочан

Слово і діло



Європейський Союз нарешті проявив жорсткість до української влади

**УТОМИЛИ
ОБІЦЯНКИ.**
Президент
Єврокомісії
вимагає від
українського
колеги більше
конкретних
справ

Останніми роками саміти Україна – ЄС нагадують старий радянський анекдот про зарплату. Європейці вдають, що «визнають європейські прагнення України та вітають її європейський вибір», а українська сторона, своєю чергою, робить вигляд, що з усіх сил намагається виконати свої реформаторські зобов'язання. Посадовці ввічливо

обмінюються дипломатичними натяками щодо реального стану речей, але все залишається на своїх місцях до наступної зустрічі. Останній саміт, що відбувся 4 грудня у Києві, став винятком із цього правила, адже президент Єврокомісії Жозе Мануел Баррозу нарешті наставився порушити цю традицію.

«Пане президенте, я говоритиму з вами чесно, –

Тиждень
в історії

10 грудня 1948 року



Генеральна Асамблея ООН
ухвалила Загальну декларацію
прав людини. 10 грудня
відзначається як День прав людини

11 грудня 1918 року

В Одесу
ввійшли війська
української
Директорії



12 грудня 1674 року

У Києво-Печерській
друкарні вийшов перший
короткий нарис історії
України – «Синопсис»

6 грудня

Президентом Румунії вдруге став Траян Басеску, критично налаштований до України

7 грудня

Масові безлади в Греції: 20 поранених, 234 арештованих

8 грудня

Аварія на Київському телекентрі зірвала ТБ-виступ президента

9 грудня

Віктор Ющенко вимагає змінити правоохоронну верхівку

звернувся він до Віктора Ющенка. – Нам дуже часто здається, що обіцянки України про реформи виконуються лише частково. Ви тільки частково дотримуєтесь взятих вами зобов'язань, дій не завжди супроводжують слова». Український президент намагався пояснити європейцям, що не відповідає за неконструктивні дії уряду, який і сам часто критикує. Баррозу, однак, відповів, що Брюссель адресує претензії Ющенкові як главі держави й не хоче заглиблюватися в внутрішньополітичну боротьбу в Україні.

На саміті також цілком очікувало оголосили про те, що переговори про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС ще не завершено, а отже, підписання угоди про асоціацію (важливою частиною якої мав стати розділ про зону) доведеться відкласти на 2010-й. Проте українські експерти схиляються до того, що реалістичніше говорити про 2011–2012 роки. Заступник міністра закордонних справ України Валерій Чалий також назначає, що підписання угоди саме наступного року не є самоціллю, адже головне не термін, а якість.

Ta справжньою сенсацією стала інформація, яку поширила після саміту одна з українських газет. Мовляв, за неофіційною традицією розширення ЄС відбувається групами, тож Україні запропонували знайти євроінтеграційного партнера. I Київ уже начебто погодився створити тандем із Молдовою. Міністерство закордонних справ назвало це повідомлення дезінформацією, а заступник міністра Костянтин Єлісеєв підкреслив, що Україна може вступити до ЄС індивідуально, без жодних прив'язок до інших країн.

Утім, навіть суто гіпотетично тандемна пропозиція Брюсселя є цілком логічною. Вона не лише вносить у євроінтеграційні прагнення Києва елемент змагальності (у маленькій країні проводити реформи значно легше, і в багатьох сферах Молдова вже випереджає Україну), а й дає змогу Євросоюзу в разі виникнення суперечок всередині ЄС використати заморожений конфлікт у Придністров'ї як своєрідне аварійне гальмо. Водночас поділ Кіпру не завадив Євросоюзу прийняти у свої лави тільки грецьку частину острова, тож (хай навіть теоретично) Україна і Молдова все ще мають шанс, хоч і в не найближчій перспективі.

Дмитро Губенко

Ціни дрейфують

У листопаді споживчі ціни на товари та послуги в Україні зросли на 1,1% порівняно з жовтнем. У місячному вимірі інфляція пришвидшилася на 0,2%, а з початку року ціни підвищилися вже на 11,3%. Утім, експерти вважають, що підстав для подальшого розкручування інфляції протягом найближчих двох-трьох місяців немає. Зокрема, за інформацією НБУ, в жовтні грошова маса (M_3) зменшилася на 0,3% (із січня – на

9,2%) – до 468,2 млрд грн, а грошова база – на 1,7% (з початку року – на 3,3%) – до 180,5 млрд грн. Відповідно монетарний інфляційний чинник контролює держава. З огляду на змінення курсу гривні, здешевлення в перший декаді грудня нафтопродуктів на 1,3–2,4% (ця тенденція, вочевидь, спостерігатиметься протягом місяця) наприкінці 2009-го – початку 2010-го можливе сповільнення зростання споживчих цін.

Мельниченко «смалить»

Колишній охоронець Леоніда Кучми Микола Мельниченко підкинув перчинку у виборчу кампанію голови Верховної Ради Володимира Литвина. Майор-скандаліст заявив: убивство журналіста Георгія Гонгадзе замовив нинішній спікер. «У Литвина руки в крові», – стверджував Мельниченко в ефірі Першого національного.

Прес-служба голови ВР відповіла заяву, суть якої зводиться до тези: на брехливі заяви не відповідаємо. Речник спікера Ольга Чорна, між іншим, непрозоро натякнула, що Мельниченко просив у виборчого штабу Литвина гроші, тож наслідком відмови став «новий сплеск викрійттів».

Шокувати загартованого українського виборця екс-майору не вдалося. Як і спікерові раз і назавжди довести свою непричетність до вбивства журналіста. Чому в справі Гонгадзе досі, попри тріумфальний арешт Пукача, не розставлено крапки над «і» – інше питання, що давно перетворилося на риторичне.



ФОТО: УНАН, ОЛЕКСАНДР ЧЕРКАШИН

13 грудня 1893 року

Народився Микола Хвильовий (помер 1933 року), український прозаїк, поет, публіцист, громадсько-культурний діяч



У Гданську, Гдині та Щецині почалися страйків антиурядові демонстрації робітників. У сутичках загинуло 100 і поранено понад тисячу демонстрантів

14 грудня 1970 року

Остаточно припинила роботу Чорнобильська АЕС

15 грудня 2000 року**16 грудня 1993 року**

Помер Іван Козловський (народився 1900 року), український співак, соліст Харківського оперного театру і московського Большого театру

на 80%

скоротившися ринок нерухомості в Україні з початку року

33 416 350 грн

не задекларував Янукович, які він заробив на продажу квартири регіоналові Клюєву, ЗМІ

8 тис. українців

які не виконують боргових зобов'язань, не пустять за кордон

5 ОБЛИЧ**ВІКТОР ЮЩЕНКО звинувачує**

Глава держави заявив: Юлія Тимошенко пообіцяла членам окружних комісій місяця у списках БЮТ, якщо ті посприяють її перемозі на президентських виборах.

**ЮРІЙ ЛУЦЕНКО образився**

Очільника МВС засмутили висловлювання Віктора Ющенка про корумпованість міліції. Луценко навіть пообіцяв викинути портрет президента зі свого кабінету.

**МІРЧА ЛУЧЕСКУ****відмовився**

Головний тренер донецького «Шахтаря» не пристав на пропозицію Федерації футболу очолити збірну України. Мовляв, не бачить для себе можливості.

**РОВШАН ДЖАНІЄВ****арештований**

Упливового «злодія в законі» з Азербайджану Голосіївський райсуд Києва засудив до арешту. На кримінальника чекає екстрадиція.

**АНДРІЙ СЛЮСАРЧУК втратив пам'ять**

Нейрохірург, який володіє унікальними здібностями із запам'ятовуванням інформації, заявив, що з його комп'ютера викрали 2 терабайти пам'яті.

**ВИБОРИ-2010****Віра у фальсифікації**

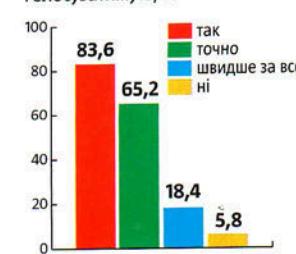
51,1% українців упевнені: народне волевиявлення на виборах президента спробують підтасувати

Кандидати на посаду глави держави поспішили за місяць до голосування звинуватити один одного у підготовці фальсифікації. Пересічні виборці такі заяви вважають правдивими: як свідчить опитування, лише кожен десятий українець вірить у чесні вибори. Але про готовність прийти на дільниці заявили майже всі, адже сподіваються, що зміна лідера країни покращить якість їхнього життя.

Чи залежить якість життя від наступного президента, %



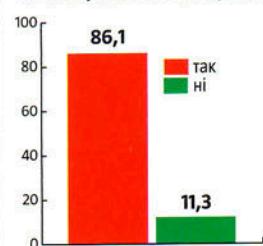
Голосуватимуть, %



Фальсифікації, %



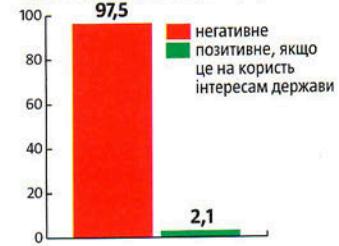
Чи голосували за винагороду, %



Голосували під примусом, %



Ставлення до фальсифікацій, %



За результатами опитування на тему «Чи будуть вибори президента чесними?», проведеного Київським інститутом проблем управління.

Імовірна похибка +/-3,2%

КОРУПЦІЯ**На високі посади рвуться брехуни**

Претенденти на посади керівників центральних органів влади, губернаторів та їхніх заступників приховують своє темне минуле. Про це свідчать перевірки Головного управління держслужби за останні п'ять років.





RЕВОЛЮЦІЙНІ МОМЕНТИ REVOLUTIONARY MOMENTS

1-20.12 КИЇВ
2009

АРТ ПОДІЇ: www.revolutionary-moments.blogspot.com
СІМПОЗІУМ: <http://revolutionarymoments.com>



VISUAL CULTURE RESEARCH CENTER
CENTR KULTURY WIZUALNEJ

ТЕХНІЧНА ПІДТРИМКА:



Відкритий лист

до колег – учасників Руху опору у Східній Європі та наших партнерів у Західній Європі



**Мироslav
Маринович,
член-засновник
Української
гельсінської
групи,
багаторічний
в'язень
брежневських
концтаборів**

**5 грудня
2009 року**

Чей лист, який я пишу в 20-ту річницю падіння Берлінського муру, є листом протесту проти зведення нових мурів у Європі. Його ж я пишу в 20-ту річницю найбільшої слави польської «Солідарності», тому водночас він є проханням про солідарність.

За кордон я активно виїждаю з 1990 року і встиг побувати у 30 країнах світу (в багатьох із них по кільканадцять разів). І за весь цей час жодного разу не порушив візового режиму. У моїй візovій історії є, зокрема, п'ятирічна американська багаторазова віза, дворічна шенгенська віза, видана Францією, а також близько двадцяти шенгенських віз, виданих Нідерландами, Німеччиною, Італією та іншими країнами цієї зони. Вся ця інформація, що стосується Шенгенської зони, є у відповідній комп'ютерній базі даних. Чого там, на жаль, немає, то це міри душевних сил, які було витрачено на долання щоразу більших процедурних обмежень і перешкод.

На початку 2009 року Консулят Республіки Польща у Львові, відповідаючи на прохання варшавського журналу «Вензель» видати мені річну шенгенську візу, оформив її тривалістю півроку. А восени цей самий Консулят на запрошення цієї самої інституції вже точніше вирахував період, уprzedж якого країни Шенгенської зони вважатимуть допустимою мою присутність на їхній території, і цей термін становив один місяць і 13 днів. Якби візу було видано на місяць і 14 днів, це вже було б для них небезпечно...

Широ візнаюся: ці 13 днів виявилися тією останньою краплею, що переповнила чашу терпіння. Це нагадало, як недавно моєму українському колезі-історикові німецьке посольство, ніби знущаючись, видало багаторазову шенгенську візу... на три дні! Приниження, якому піддає нас, українських гуманітаріїв, шенгенська бюрократія, починає нагадувати ті зразки приниження, якими так насолоджувалася бюрократія комуністична. Маючи невідкладні зобов'язання перед польськими колегами, я не міг вдатися до протесту раніше. Сьогодні, коли мої зобов'язання виконано, я на це зважився.

Я усвідомлюю, що безвідовідальна поведінка політичних лідерів України призвела до значного падіння її авторитету у світі, що позначається і на ставленні європейців до простих її громадян. І визнаю, що мої країни задля можливості вийти за кордон часто йдуть на велике самоприниження й створюють значні проблеми європейським чиновникам. Мені соромно і за одне, і за інше. Проте я також знаю, що народ, якого системно принижують, втрачає здатність піднятися до висоти відповідальної свободи. Я надто люблю свій народ, щоб із цим змиритися.

Мені зрозуміло також, що дешева робоча сила, хоч і з вигодою використовувана на європейських рин-

ках праці для виконання непопулярних робіт, створює все-таки великі проблеми. Це слугує для європейських урядів серйозним аргументом, щоб щоразу більше опускати невидиму завісу. Проте чи не було колись певних аргументів у комуністичної сторони, які спонукали її закривати кордони? Звісно, були. Однак відповідь демократичної Європи була однозначною: питання відкритості кордонів та міжлюдських контактів є питанням прав і гідності людини, що стоять понад політичними, ідеологічними чи економічними резонансами.

Свій протест я спрямовую не до Консульяту Польща як такого, оскільки розумію, що він має виконувати свої шенгенські зобов'язання. Я також не хочу більше шукати зв'язків, що полегшили б мені отримання візи. Натомість звертаю увагу читачів на знамений факт: якщо через згадані приниження доводиться проходити мені, кавалерові Ордену Республіки Польща «За заслуги», а також багаторічному партнерові Посольства Республіки Польща у Києві й Польського Консульяту у Львові, то що тоді говорити про пересічних українців?

Під час свого ув'язнення, щоб висловити протест, я не раз оголошував голодування. Нинішня ситуація штовхає мене майже до того самого: на знак свого протесту проти візових обмежень, супротивних духові едині Європи, зрікаюся поїздок до країн Шенгенської зони терміном на один рік (при цьому заздалегідь прошу вибачення у моральних богословів світу, що не зможу виступити перед ними на конференції у Тренто в Італії, як планувалося на липень 2010 року). Я усвідомлюю, що мій протест можна саркастично окреслити майже солженінською фразою «буцалось теля з дубом» («бодался теленок с дубом»), а тому звертаюся до вас, колег із боротьби за гідність людини, з проханням про солідарність. Вочевидь, ідеться не про солідарність у «візовому голодуванні», а лише про солідарність у тиску на європейську бюрократію, що, схоже, за частоколом параграфів перестає бачити живу людину.

Свого часу система європейської безпеки, репрезентована ОБСЄ та її Гельсінською угодою, відкривала кордони Європи і сприяла міжлюдським контактам. Я пишався такою Європою і вдячний їй, що вона покликала мене до боротьби за права людини. Сьогоднішня чиновницька Європа, схоже, творить таку систему безпеки, в якій постають нові «залізні куртини» і якій підпорядковуються базові європейські цінності. У результаті шенгенська Європа починає нагадувати Давній Рим, що, втративши свою душу, марно намагався гарантувати собі безпеку від настирливих варварів. Щоб побачити, чим обернулася така система безпеки, достатньо вийти на Via dei Fori Imperiali... ■



Троєщина



Вартість 1 м² – 8100* грн у житловому комплексі «Троєщина»

Здача будинку – 2 квартал 2010 року.

Пропозиція дійсна до 31 грудня 2009 року.

Подробиці на сайті www.nbk.ua.

м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 9 | тел.: (044) 569-36-56, 569-36-57 | www.nbk.ua

*на умовах 100% попередньої оплати.

Ліцензія МРРБУ АВ №357484 від 15.08.2007. Дозвіл №1094-Дс/С від 30.12.2008 виданий Інспекцією державного архітектурно-будівельного контролю у місті Києві

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ПЕРЕГОНИ 2010

Попри всі публічні заяви кандидатів, до них залишається чимало запитань.

Тиждень продовжує серію політичних портретів основних претендентів на президентське крісло. Наш восьмий персонаж (про Віктора Януковича див. №36/2009, Сергія Тіліка – №40/2009, Владимира Литвиніна – №42/2009, Петра Симоненка – №44/2009, Арсенія Яценюка – №46/2009, Анатолія Гриценка – №48/2009, Віктора Ющенка – №49/2009) – один із тих, кого називають «новим обличчям» вітчизняної політики, лідер партії «Свобода» Олег Тягнибок. Наступною головною дійовою особою нашої публікації стане Юлія Тимошенко.

ЇХ МАЛО, АЛЕ ВОНИ «В ТІЛЬНЯШКАХ»

Виборці Тягнибока на Сході та Півдні країни – хто вони

Виборці Олега Тягнибока – переважно жителі Західної України. На Сході та Півдні за Тягнибока не голосуватимуть. Принаймні так здебільшого думають. За даними соціологічних досліджень центрів «Социс» та імені Разумкова, на Західі рівень підтримки Тягнибока у вересні – жовтні коливався від 2,9% («Социс») до 5,5% (Центр Разумкова), у Центрі – близько 1%. Водночас рейтинги лідера «Свободи» на Сході та Півдні пе-

ребували на рівні 0,1–0,7% – у межах статистичної похибки.

Регіональні особливості підтримки «Свободи» та її лідера цілком закономірні: так історично склалося, що прихильники націоналістичної ідеології, визнання УПА, знищенню пам'яток радянської доби тощо сконцентровані на Західі України.

Утім, люди з подібними поглядами, звісно, є й на Сході та Півдні країни. При цьому прихильники Тягнибока на Сході та Півдні трохи відрізняються від своїх однодумців на Західі. Першою відмінністю є їхня висока інтернет-активність, а отже, і високий рівень самоорганізації. Зокрема, «В Контакті» при-

хильники «Свободи» з різних міст створюють свої групи, при цьому другою за кількістю поміж них є група прихильників «Свободи»... з Донецька. Є також харківська, одеська, севастопольська й николаївська групи, тоді як львівської або тернопільської немає взагалі.

Симпатики Тягнибока на Сході та Півдні країни часто стикаються з відвертою ворожістю з боку багатьох місцевих партій, органів влади й підеколи пересічних громадян. Показовою була нещодавня заява голови Одеської обласної ради Миколи Скорика, який пригрозив забрати в болгарської громаді їхній культурний центр за те, що його надали для виступу лідера «Свободи». Відповідно до акції, які проводять свобо-

Один у полі

Об'єднати всіх українських патріотів Тягнибоку заважає зацикленість на домодерних гаслах

Автор:
Сергій Руденко,
спеціально для Тижня

Останні два роки Олег Тягнибок активно бореться за своє місце у вітчизняній політиці. Відсутність в Україні сильних правих партій і стагнація націонал-демократичних сил спонукає Всеукраїнське об'єднання «Свобода» і його лідера діяти впевнено й агресивно.

Навесні 2009 року «Свобода» отримала понад 30% голосів на дочасних виборах до Тернопільської обласної ради, яку її представник Олексій Кайда й очолив. Після цього Олег Тягнибок оголосив про свій намір балотуватися на посаду президента України.

ПРАВЕ ДІЛО

Упродовж останнього десятиліття – після загибелі в автокатастрофі В'ячеслава Чорновола – в Україні не раз робилися спроби створити щось нове на правому фланзі політичного спектра. Розколотий на три окремі партії Народний рух, ПРП, УРП «Собор», УНА-УНСО, а пізніше «Наша Україна», «Пора» і Українська народна партія – ось неповний перелік тих, хто претендував на лідерство поміж націонал-демо-

кратичних сил. Частину з них зруйнували внутрішньопартійні сварки, ще частина розчинилася у мегаблоках «Наша Україна – Народна самооборона» та БЮТ. Ставка у 2004 році на Віктора Ющенка також не принесла правим силам особливих дивідендів. Мрії про «Українську правицю» залишилися мріями, а «Наша Україна» так і не стала потужною політичною силою, яка подібно до Народного руху могла б повести за собою патріотично налаштованих виборців. Та сама «Пора» з Владиславом Каськівим теж не віправдала сподівань.

Тобто ніша, у якій нині перебуває ВО «Свобода», виявилася практично порожньою. Зазначимо, що Олег Тягнибок, на відміну від лідерів інших націонал-демократичних сил (Юрія Костенка, Бориса Тарасюка, Віктора Пинзеника чи Владислава Каськів), ніколи не працював у виконавчій владі.

ПОЛІТИЧНІ УНІВЕРСИТЕТИ

Політикою Олег Тягнибок займається вже майже 20 років. Свою часу він був одним із засновників Студентського братства, брав участь у революції на граніті в 1990-му. Обирається депутатом Львівської обласної ради та Верховної Ради України





ФОТО: АНДРІЙ ПОМАКІН

іни. Брав активну участь у розбудові Соціал-національної партії. Утім, широкому загалові він став відомий влітку 2004-го. 17 липня на мітингу біля могили командира Української повстанської армії Клима Савура на Івано-Франківщині Олег Тягнибок назвав євреїв і росіян жидами й москалями. Один із центральних телеканалів, вирвавши фразу з контексту, подав її в новинах як анти-семітські та ксенофобські висловлювання. Оскільки на той час Тягнибок перебував у лавах депутатської фракції «Наша Україна», ситуацію миттєво скористалися опоненти Віктора Ющенка, які звинуватили тодішнього лідера опозиції у по-критті та культивуванні антисемітизму. В результаті лідера «Свободи» виключили з «Нашої України», а Генеральна прокуратура порушила проти нього кримінальну справу. Щоправда, вже за півроку суд визнав порушення кримінальної справи проти Олега Тягнибока незаконним.

Після цього випадку лідер «Свободи» ще два роки був народним депутатом України. У 2006-му та 2007-му його політична сила програла вибори до ВР. Натомість свободівці отримали представництво на місцях, а Олег Тягнибок став депутатом Львівської обласної ради.

Саме піділ 2004 року виявився визначальними у подальшій політичній кар'єрі Олега Тягнибока. Різкі висловлювання, чітке артикулювання національних інтересів та радикальні заяви щодо дій російської влади перетворили його на одного з лідерів правих сил. Можна до безтима сперечатися про те, ким

насправді є Тягнибок: політичним спекулянтом, який грає на націонал-демократичних почуттях, чи справжнім патріотом. Або наскільки щиро він заявляє, що готовий померти так, як Роман Шухевич і Степан Бандера... Очевидно те, що він має своїх виборців. Звісно, їхніх голосів недостатньо, щоб обрати у 2010-му лідера ВО «Свобода» президентом України. Однак їх може вистачити для отримання місць у Верховній Раді України наступного скликання. Тим більше що лави прихильників «Свободи» і її лідера стрімко поповнюються. Зростання рейтингу Тягнибока і Ко, звісно, обмежене регіональними особливостями (на Сході та в Криму за «Свободу» голосують одиниці), однак популярність свободівців зростає за рахунок нарощування протестних настроїв. Досвід інших країн показав, що в умовах економічної чи політичної кризи зазвичай посилюється підтримка радикальних партій, зокрема праворадикального спрямування.

З-поміж програм нинішніх претендентів на посаду президента України програма Олега Тягнибока є, напевно, найрадикальнішою. Головними її пунктами є проведення люстрації у владі, відновлення ядерного статусу України, переведення стратегічних підприємств у державну власність, скасування автономного статусу Криму.

Лідер «Свободи» поки що не обтяжує себе поясненнями, як усього цього можна досягти. Він чудово розуміє, що виконувати програму в найближчі п'ять років йому не доведеться. Наразі він працює на свій імідж та розширення представництва ВО «Свобода» у регіонах.

Свободівці на Сході та Півдні, мають трохи інші акценти, ніж заходи в Києві чи на Заході. Наприклад, на Сході та Півдні не проводили жодних маршів до Дня УПА 14 жовтня, регіональні осередки лише відправили делегації до Києва (цього року марш УПА в Києві відбувся фактично як акція ВО «Свобода»). Східні та південні свободівці зазвичай організовують акції без історичного забарвлення – подібні до тих, що проводять праві та ультраправі в Європі чи Росії. Йдеться про різноманітні протести з метою вирішення національних чи соціальних питань ультраконсервативними методами. Харківська «Свобода», наприклад, протестувала проти землевідведення на користь

в'єтнамських бізнесменів, одеська – проти приватизації Одеського припортового заводу тощо. Марші проти нелегальної міграції, не традиційні для правих партій в Україні, майже не викликали спротиву ні в місцевій владі, ні в суспільстві. Учасники маршу в Луганську (взяло участь приблизно 250 осіб – найбільша акція націоналістів у цьому місті з часів незалежності) зазначали, що перехожі дуже цікавилися його причинами, а в Одесі радили, що міліція не дозволила противникам акції заблокувати підхід до пам'ятника Шевченкові. Замість поміркованих патріотів із Галичини на Сході поміж прихильників Тягнибока зустрічались і маргіналізовані ультраконсерватори.

Деякі з них навіть вказують серед улюблених книжок Mein Kampf Адольфа Гітлера чи малюють на сторінках «В Контакті» свастику. Та загалом активісти «Свободи» на Сході більше схожі на членів «Національного фронту» Жан-Марі Ле Пена, з яким «Свобода» нещодавно уклала договір про співпрацю. Можна припустити, що надалі схожість свободівців із європейськими ультраправими зростатиме. Що й не дивно, адже ідея національної автаркії чи захисту від нелегальної міграції можуть забезпечити зростання рейтингу ВО «Свобода» не лише на «традиційно націоналістичному» Заході, а й на «проросійських» Сході та Півдні країни. Автор: Олег Бардяк

ГРОШІ НА РЕВОЛЮЦІЮ

У вересні 2007 року, коли «Свобода» активно включилася у боротьбу на дочасних парламентських виборах, Юлія Тимошенко в інтерв'ю одній із газет назвала політичну силу Олега Тягнибока технічним проектом. Мовляв, за свободівцями стоять представники Партії регіонів. Після заяви лідера «Свободи» про намір подати позов до суду проти Юлії Тимошенко лідер БЮТ спростувала сказане. Понад те, публічно пообіцяла йому посаду у виконавчій владі, щоб він припинив нищівну критику «помаранчевих». Але, попри обіцянки Юлії Володимирівни, до влади Тягнибок тоді не потрапив.

Зате тема наповнення «Свободою» партійної скарбниці стала предметом постійних політичних пересудів. Її ймовірними фінан-

систами називали практично всіх українських олігархів. У березні 2009 року лідер українських комуністів Петро Симоненко заявив, що вибори ВО «Свобода» до Тернопільської обласної ради відбувалися за фінансової підтримки одного із засновників групи «Приват» Ігоря Коломойського. Олег Тягнибок це спростував. За його словами, у «Свободи» немає одного головного спонсора: гроші збирає економічна рада об'єднання, а головні жертвоводи – їхні прихильники та представники малого бізнесу.

Це не означає, що політична сила Олега Тягнибока неприваблива для представників українського бізнесу.

УКРАЇНА – ДЛЯ ВСІХ

Після краху Народного руху та розчарування у «Нашій Україні»

ЯКОЮ Б МОГЛА БУТИ УКРАЇНА ЗА ПРЕЗИДЕНТА ТЯГНИБОКА*

ПОЛІТИКА

- Люстрація влади.
- Україна – президентська республіка.
- Парламент – 300 депутатів на три роки за відкритими виборчими списками.
- Виборність місцевих суддів.
- Проста процедура відкликання депутатів, місцевих керівників та суддів.
- Пряме народовладдя територіальних громад – референдуми, плебісцити, загальні збори.
- Всеукраїнський референдум щодо зміни статусу Криму з автономного на обласний та скасування спеціального статусу міста Севастополя.
- Севастополь – вільний порт (на зразок порто-франко).
- Програма односторонніх дій України в разі невиконання РФ зобов'язань щодо виведення Чорноморського флоту РФ із території України до 2017 року.
- Графа «національність» у паспорті й свідоцтві про народження.

ЕКОНОМІКА

- Стратегічні підприємства – власність держави.
- Заборона на торгівлю землею сільськогосподарського призначення.
- Заміна імпортованої продукції на продукцію національного виробництва.

ГУМАНІТАРНА СФЕРА

- Закон «Про захист української мови».
- Обов'язковий іспит із української мови для держслужбовців і кандидатів виборні посади.
- Розвиток української кіноіндустрії.
- Заборона реклами тютюнових виробів та алкогольних напоїв, кримінальна відповідальність за пропаганду наркоманії та сексуальних збочень.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА Й ОБОРОНА

- Двосторонні угоди про легалізацію заробітчан-українців і програма їх повернення в Україну.
- Симетричний візовий режим із іншими країнами.

- Делімітація та демаркація державних кордонів України. Візовий режим із Росією.
- Двосторонні угоди із США та Великою Британією про військову допомогу в разі збройної агресії проти України.
- Ядерний статус України.
- Професійна контрактна армія. Створення народного резерву ЗСУ.

ІСТОРИЧНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ

- Визнання факту окупації України більшовицькою Росією в 1918-1991 рр.
- Публічний судовий процес над комунізмом.
- Ліквідація імперсько-більшовицьких символів.
- Офіційне визнання, вибачення та компенсації за геноцид українців.
- Компенсації репресованим українцям та їхнім нащадкам.
- Статус депортованих – українцям Кубані, Холмщини, Надсяння, Підляшшя, Лемківщини.
- Визнання боротьби ОУН та УПА боротьбою за державну незалежність України. Соціальні пільги ветеранам ОУН-УПА.
- 14 жовтня (день створення УПА) – державне свято – День української зброй.

* Припущення зроблені на підставі заяв, виступів та виборчої програми Олега Тягнибока

ВЕРДИКТ ТИЖНЯ

Лідер «Свободи», на відміну від більшості кандидатів, конкретніший, називає всі речі своїми іменами, його гасла справді проукраїнські. Однак у його програмі, як і в програмах інших пошукачів президентського крісла, є популізм – багато обіцянок найближчим часом виконати неможливо (професійна контрактна армія), а то й узагалі нереально (ядерний статус України). Водночас його програма вирізняється радикальністю та чіткою адресною спрямованістю, тобто розрахованістю на прихильників «класичних» праворадикалів, якими є свободівці. Однак ця категорія електорату нечисленна, а для об'єднання ширших верств виборців суттєвим є праворадикальною ідеологією замало. Прогноз *Тижня* – 2–4%, восьме місце.

патріотично налаштовані українці очікують появи потужної державницької сили, основою ідеології якої був би модерний український патріотизм. Але він не має бути ні «регіонального», ні суто етнічного походження. «Націоналізм буває двоякий: державотворчий і державоруйнуючий – такий, що сприяє державному життю нації, і такий, що це життя роз'єдає», – писав у 1917 році видатний український політичний діяч та історіософ В'ячеслав Липинський. – Прикладом першого може бути націоналізм англійський; другого – націоналізм польський, український. Перший є націоналізм територіальний, другий – націоналізм екстериторіальний і віросповідний. Перший називається патріотизмом, другий – шовінізмом. Коли Ви хочете, щоб була Українська Держава, Ви мусите бути патріотами, а не шовіністами. Що це значить? Це значить перш за все, що Ваш націоналізм мусить спиратися на любов до своїх земляків, а не ненависть до них, за те, що вони не українські націоналісти». За 90 років ці тези не втратили актуальності – Україна має бути українською, проте вона має бути не лише для українців за походженням, а для всіх своїх громадян. Питання української мови та культури повинні й можуть об'єднати суспільство, якщо пояснити, що саме це є основою держави і відповідно має бути цінністю для всіх українців незалежно від етнічного походження. Дивно, що сьогодні цих простих і, здавалося б, давно зрозумілих речей не декларує жодна політична сила. Зокрема, і «Свобода», що претендує на роль українського мейнстриму, але насправді є поки що звичайною праворадикальною партією, тобто апелює до невеликого прошарку населення через зацикленість на певних домордених гаслах. Сьогодні її ідеологічна платформа завузька, щоб залучати всіх українських патріотів. Націоналізм у найгіршому його розумінні, який свого часу Липинський визначив як «державоруйнуючий», відлякує від «Свободи» тих, хто мислить ширшими і модернішими поняттями. Саме така модерна патріотична політична сила потрібна зараз Україні. ■

Орбіти Олега Тягнибока

Хто допомагає
Олегові Тягнибоку



Олег Махніцький
віце-президент адвокатського об'єднання
«Валько і Махніцький», керівник юридичного
управління Всеукраїнського об'єднання
«Свобода», уповноважений представник
кандидата у ЦВК, головний адвокат ВО

Пишноти і злидні
**188,6 тис.
грн**
заробив Олег Тягнибок
у 2008 році

**181 тис.
748 грн –**
заробітна плата

**6 тис.
848 грн –**
страхове відшкодування
Володіє квартирою
(33,88 м²)
і автомобілем Toyota
Land Cruiser. Члени його
родини також мають
(133,52 м²).

**41,2 тис.
грн**
має Тягнибок у банках

БІЗНЕС-ПІДТРИМКА
За твердженням активістів
«Свободи», виборча кампанія
їхнього лідера фінансується
за рахунок членських внесків
і добровільних пожертвувань
членів партії – середніх
та дрібних підприємців
(так звана економічна рада).
(Тиждень не володіє
підтвердженою інформацією
щодо фінансування виборчої
кампанії Тягнибока кимось
із олігархів)

**ОРГАНІЗАЦІЙНА
ПІДТРИМКА**

МЕДІА-ПІДТРИМКА

ЗЛЕТИ І ПАДІННЯ

Народився **7 листопада 1968 року** у Львові

У **1993 році** закінчив лікувальний факультет Львівського державного медичного інституту, у 1999 році – спецправничий факультет Львівського держуніверситету ім. І.Франка

1989–1992 роки
Працює санітаром,
потім медбрратом у львівських
лікарнях

Грудень 1991 р – листопад 1994 року
Голова Студентського братства
Львова, у 1991 році вступив
до Соціал-національної партії України (СНПУ)

1994 – 1998 роки
Депутат Львівської облради

У 1998 та 2002 роках обирався
народним депутатом України.

У липні 2004 року, виключений із
фракції «Наша Україна» за ви-
словлювання на горі Яворина,
розцінені як антисемітські та ксе-
нофобські

У 2006 році обраний депутатом
Львівської облради (фракція ВО
«Свобода»)

На парламентських виборах **2006**
і 2007 років
партія Всеукраїнського об'єднання
«Свобода»
на чолі з Тягнибоком не
потрапляла до Верховної Ради

У березні 2009 року «Свобода»
перемогла на позачергових вибо-
рах до Тернопільської обласної
ради (здобула найбільше мандатів
з-поміж усіх політик). Олег Тягни-
бок оголосив,

що балотуватиметься на
посаду президента України.

За даними опитувань,
проведених Центром Разумкова,
президентський рейтинг Олега Тягнибока
у березні 2009-го становив 1,1%,
у липні й жовтні 2009-го – 1,9%

Le Pen a la Ukrainienne

Олег Тягнибок може повторити успіх лідера французького «Національного фронту», якщо встигне європейзуватися



Автор:
Тарас
Березовець,
політтехнолог

Офіційний сайт ВО «Свобода», окрім української, має ще дві мовні версії – білоруську та французьку. Воно й не дивно – Олег Тягнибок не приховує свого захоплення найвідомішим європейським ультраправим політиком – лідером французького «Національного фронту» Жан-Марі Ле Пеном. Завдяки підтримці останнього «Свобода» ввійшла до асоціації націоналістичних партій Євросоюзу «Євронат». Успіх європейських ультраправих, які мають своє представництво в Європарламенті, надихає українських націоналістів.

Тягнибока не дуже засмучують результати двох останніх парламентських кампаній «свободівців» у 2006 і 2007 роках (0,36% і 0,76% відповідно), адже його кумир Ле Пен 1974 року починав із 0,74%, а вже в 2002-му вийшов до другого туру з тодішнім президентом Жаком Шираком. Мріяти про вихід до другого туру президентських перегонів-2010 лідерові «Свободи» поки зарано, проте нинішні вибори дають йому гарний трамплін на місцевих виборах 30 травня 2010 року та на досрочкових виборах до Верховної Ради.

Складна економічна ситуація, наслідком якої є масовий виїзд українських громадян за кордон, і, відповідно, нелегальні мігранти з країн Азії та Африки – претенденти на вакантні робочі

місця в Україні, є головною запорукою успіху «свободівської» ідеології. Перші паростки ксенофобських настроїв, які підживлюють електоральну базу Тягнибока, було чітко видно в місті Марганці на Дніпропетровщині. Там сталося те, що давно відбувається в Старій Європі, яка страждає від бунтів мігрантів із арабських та африканських країн, – побутовий конфлікт переріс у сутички на національному ґрунті між місцевими українцями та вірменською діаспорою. Саме такий безлад зробив із Ле Пена політика європейського масштабу. Олег Тягнибок митеово відреагував на марганцевські погроми, заявивши, що ця сутичка – лише перша ластівка й невдовзі Україна опиниться перед загрозою масових емігрантських бунтів.

Месьє Ле Пен свого часу був оштрафований на 1,2 мільйона франків за висловлювання, що газові камери були «лише епізодом в історії Другої світової». Лідер «Свободи», на диво, і в цьому повторив свого вчителя, виголосивши на горі Яворина оді-

озну промову, яку деякі ЗМІ подали як ксенофобську. І скільки б опоненти не звинувачували його в ксенофобії, після Марганця країна пройшла точку неповернення, тож об'єктивно час гротиме на руку правим партіям. Це, до речі, засвідчила й виборча кампанія до Тернопільської облради, де «Свобода» здобула майже 35% голосів.

Якість партійних кадрів «Свободи», яка офіційно налічує 15 тис. членів, не задовольняє й самого Олега Тягнибока. Про це свідчить, зокрема, мала кількість публічних облич у партії, до яких можна віднести хіба спортивного коментатора Ігоря Мірошниченка (очолює сумський обласний штаб), актора-коміка Богдана Бенюка, а також режисера Юрія Ілленка. На виборах у Тернопілі кадровий ресурс виявився настільки незадовільним, що Тягнибокові довелося залучати спецзагін «варягів» у складі львів'яніна з Бердянська Олексія Кайди, волинянина Анатолія Вітіва та кримчанина Едуарда Леонова. Саме Кайда врешті очолив Тернопільську облраду, що призвело до гострого конфлікту між місцевими та зайджими «свободівцями».

Тривалий час головним політтехнологом партії вважали Олександра Сича, який наразі зосередився на роботі керівника івано-франківського штабу, будучи водночас довіроеною

СКІЛЬКИ БОПОНЕНТИ НЕ ЗВИНУВАЧУВАЛИ ТЯГНИБОКА В КСЕНОФОБІЇ, ОБ'ЄКТИВНО ЧАС ГРАТИМЕ НА РУКУ ПРАВИМ ПАРТИЯМ

особою Тягнибока. В питаннях медіа традиційний вплив зберігає Ігор Мірошниченко, котрий має розгалужені зв'язки серед журналістів центральних ЗМІ. Допомагати йому буде голова прес-служби Юрій Сиротюк. Окрім них, вплив на ухвалення рішень у партії має голова київського осередку Андрій Мохник.

Один із постійних спонсорів «Свободи» і єдиний публічний – власник львівського аквапарку, депутат Тернопільської облради Андріан Гутник. Іншими «гаманцями» партії тривалий час вважали власників холдингу ТКС (проводна компанія на ринку Західної України в галузі будівництва) Івана Торського і Володимира Говірка. Втім, зростання антимігрантських настроїв і, відповідно, рейтингів Тягнибока неодмінно мають привернути до нього увагу більш системного бізнесу. Завадити цьому не зможе навіть антиолігархічна риторика «Свободи» й заклики до люстрації старої еліти, яку Тягнибок називає «чудом-юдом із Печерських пагорбів». ■



К Н И Г А Р Н Я

ТВІЙ ПОДАРУНОК



ВЖЕ ТУТ!

Акція до Дня Святого Миколая!

Тільки з 7 по 20 грудня придбай дитячі книги на суму від 150 грн. та отримай солодкий ПОДАРУНОК

м. Київ, вул. Спаська, 5 (м. "Контрактова площа")

м. Київ, вул. Лисенка, 3 (м. "Золоті Ворота")

м. Харків, вул. Сумська, 3 (м. "Історичний музей")

м. Львів, просп. Свободи, 7

м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 31

Працюємо: щодня з 9:00 до 21:00

дисконтна картка з МАКСИМАЛЬНОЮ ЗНИЖКОЮ - КОЖНОМУ ПОКУПЦЮ

Донбасизація України

Чому деукраїнізація загрожує не тільки Донбасу

Автор:
Ігор Лосев,
доцент
НаУКМА

До початку 2000 року навіть професійні політологи мало знали про політичну силу, що нині є дуже впливовою. Хіба ті, хто реально відстежував процеси, що відбувалися на індустриальному південному сході України, який був головною електоральною базою «червоного директора» Леоніда Кучми на виборах 1994 року. А процеси в Донбаському регіоні справді були дуже цікавими й показовими, важливими не тільки для вугільно-металургійного краю, а й для всієї України, адже там формувалися своєрідна матриця певного цивілізаційного вибору українського соціуму, деякі стандарти ставлення до нашого минулого і майбутнього, особлива стилістика політичної поведінки тощо. Власне кажучи, на Донбасі поставали такі форми економічного і соціально-політичного розвитку країни, які зараз перемагають на всьому пострадянському просторі (за винятком Балтії та певною мірою Грузії). Звісно, ціла Україна аж ніяк не була позбавлена цих процесів, однак саме на Донбасі вони набули найяскравішого, подеколи гrotескного вияву.

ДЕРЖАВА В ДЕРЖАВІ

Відомий український мислитель Іван Лисяк-Рудницький ще в 70-ті роки минулого століття, за часів ордоносного генсека ЦК КПРС Брежнєва, передбачив, що найбільшою проблемою для посткомуністичної України стане новітня соціальна верхівка в особі своєрідного «трикутника»: номенклатура – цеховики – криміналітет. Попри неминучі трансформації, видозміну партійної керівної касти, підпільніх підприємців радянської доби та

дещо тепер уже респектабельнішого криміналітету, головним, що об'єднає ці три загони модерної влади, буде ненависть до вільної конкуренції в політиці та економіці. Можна лише дивуватися геніальному передбаченню Лисяка-Рудницького в той час, коли мало хто взагалі вірив у незалежність України, а ті, хто вірив, малювали швидкий і безпроблемний шлях демократії та поступу. В Україні, як і в інших пострадянських державах, період первинного нагромадження капіталу, що на Заході відбувалося впродовж кількох століть, охопив лише кілька років і набув характеру тотального пограбування державного майна згаданим вище «трикутником». Часто процес повторював скетчи Чикаго часів Аль Капоне зі стріляниною, підпалаами, бібвствами, махінаціями. У народних масах це дійство було названо прихватизацією. Якось швидко і малопомітно важка індустрія Донбасу перейшла під контроль «конкретних пацанів», які, до речі, й стали об'єднавчим провідним чинником місцевої еліти, порозумівшись із партійною номенклатурою та цеховиками. У результаті цього історичного порозуміння постав донецький клан. Спочатку він цікавився лише своїми суто регіональними справами, вибудовуючи невидимі «мури» проти всіх можливих «чужих», конкурентів і прагнучи неподільного панування «у своїй сторонці». Зміцнюючись, донецький клан намагався «промащати багнетом» територіально сусідні «родини», зокрема потужний дніпропетровський клан. У середині 1990-х почалися справжні війни за переворозподіл кланово-територіальної могутності. У них були свої герой,



свої переможці та свої жертви. Коли в «кузні генсеків» Дніпропетровська процвітали «Єдині енергетичні системи України», а Павло Лазаренко, сильна людина Дніпропетровщини, став прем'єром, на одному з летовищ разом із дружиною було розстріляно Євгена Щербаня, сильну людину Донеччини. Наступ на Дніпропетровщину довелся припинити. Офіційний Київ Леоніда Кучми практично не втручався у справи донецького клану, задоволяючись зовнішніми проявами лояльності з його боку. Це влаштовувало обидві сторони, адже накази і побажання Кучми донецька влада виконувала, а кудись глибше Леонід Данилович не залишив. У той самий час донецький клан у своїй вотчині активно розвивав «державу в державі» зі своєю економікою, що трималася на місцевих «поняттях», зі своєю політикою, ментальністю, культурою (переважно російськомовною попсю а-ля Кобзон), ідеологією (дещо реформованою радянською) та історичною візією. У цьому добровільно ізольованому від решти країни регіоні, ідеологічному й соціально-політичному «інкубаторі» щось таки мало



зрости. І зросло. До речі, важко сказати, якою була роль донецьких у вигнанні Лазаренка, але схоже на те, що впливи з його боку на Кучму в цій справі були.

ДОНБАС – РАДЯНСЬКА УКРАЇНА

А тепер подивимося на ту географічну історичну арену, де здійснювалися звершення донецького клану. Подивимося на сам Донбас. З погляду історії – це колишнє печенізько-половецьке Дике Поле давньоруських літописів, територія з дуже мінливим населенням, із постійною зміною етнічних домінант аж десь XVII–XVIII століття. Масово, стабільно Донбас почали заселяти приблизно в другій половині XIX століття. На початку минулого специфіка Донбасу вельми приваблювала російських більшовиків, які намагалися відірвати цю територію від України, створивши сепаратистську Донецько-Криворізьку республіку (такий собі ПіСУАР минулого). До речі, всупереч навіть поглядам В. І. Леніна, який сприймав такі намагання доволі скептично, поділяючи думку В. К. Винниченка про однозначну належність цього

ІХ УКРАЇНА.
Донбас
визначився із
цивілізаційним
вибором

37%
прихильників
Партії регіонів
дотепер бажають,
за даними
соціологів
об'єднання з Росією

краю до України. Донбас не мав і не має стійкої етнокультурної ідентичності (за чисельної переваги українського елементу), його важко назвати російсько-культурним регіоном у власному сенсі цього поняття. Відтак російське впроваджується на Донбасі у його радянській рецепції. Ідентичність Донбасу є не російською, а саме радянською. Так, це Україна, але радянська. Це типово для Донецької, Луганської областей, Криму й почасті Харківщини. Ось чому тут постійно спостерігається культ, культывування радянщини, її символів, культурних кодів, червоних прапорів, серпів і молотів, радянських героїв, традицій, звичаїв тощо. Особливо вражає те, що можна назвати «капіталізмом із більшовицьким вишкором», коли «акули великого капіталу», яких ЧК негайно б «вивела в расход» як проклятих буржуїв, демонструють ніжну любов до радянської символіки, радянської монументальної пропаганди, Червоної армії, радянського минулого. Проте «більшовицький вишкір» реалізується у майже цілковитому безправ'ї робітників перед працевдавцями (відсутність розвиненого

профспілкового руху), контролі місцевих олігархів над органами влади та судовою системою. Комуністичний капіталізм має мало спільног зі світовою ринковою економікою (насамперед європейською), але дуже багато з СРСР. Це справді майже СРСР, де номенклатура поділила владу і «злилася в екстазі» з чеховиками та криміналітетом. Деякі спостерігачі навіть порівнюють донецьку «модель» із тим, що відбувається в Китайській Народній Республіці, де під проводом Комуністичної партії розбудовують капіталізм (і з погляду зростання ВВП та обсягів зовнішньої торгівлі доволі успішно). Хоча самі китайці називають свою систему соціалізмом із китайською специфікою. Але чи можна з ним порівнювати капіталізм із донецькою специфікою? Навряд чи, адже в китайській економіці спостерігається постійне впровадження технологічних інновацій у виробництво (порівняймо з технологічною відсталістю важкої індустрії Донбасу, що забезпечує власників прибутками), відбувається безупинне зростання конкурентоспроможності національної економіки (нині китайські то-

вари вже не є такими низькоякісними, як п'ять – десять років тому). Китайське економічне життя значною мірою опосередковується традиційною багатотисячолітньою конфуціанською мораллю (як у Європі «протестантською етикою» за Максом Вебером), з якою навряд чи зможуть конкурувати донецькі «поняття». Нарешті, в Китаї неподільно панує в духовній, ідеологічній сфері «ханський (ханьце, власне етнічні китайці) великоодержавний патріотизм», який та-кож не варто порівнювати з регіональним донецьким.

«УСЬО БУДЕТ ДОНБАСС»?

У межах донбаської «субдержави» від самого початку її оформлення в першій половині 1990-х років українській мові, культурі та історії було відведено вельми непрестижне місце – десь на узбіччі політичного, соціального і культурного життя регіону. Якщо щось і робилося, то лише як відгук на набридливі вимоги (коли вони були) Києва. У цьому сенсі є дуже красномовним один факт. Коли Віктор Янукович уже був прем'єр-міністром України і розраховував на більше, в Донецьку, всупереч протестам батьків і дітей, закрили дві україномовні школи. Достатньо було лише одного поруку пальця Віктора Федоровича, щоб у його політичній «вотчині» негайно припинили неподобства. Між іншим, те, що сталося, далося взнаки Януковичу на президентських виборах 2004 року. Якби він захистив українські школи в Донецьку, це був би дуже вдалий піар-крок, який у багатьох регіонах України спрацював би на його імідж як всеукраїнського політика. Українське ніколи не було і не є для Партиї регіонів та її лідерів якось цінністю, хіба що чимось електорально-ситуативним. І тут виникає неабияка колізія: як партія, що попервах була партією лише одного регіону, могла стати партією багатьох регіонів країни? Себто що тут мало докорінно змінитися: Партия регіонів, Донбас повинні були дрейфувати в бік України чи Україна в бік Донбасу? Що має відбутися: українізація Донбасу чи донбасизація України у тому вигляді, як обіцяли вуличні графіті: «Усьо будет Донбass»? Яку культурно-історичну парадигму донбаська



**З'ЇД
СЕПАРАТИСТІВ.**
У Северо-
донецьку
вперше
пролунали
заклики до
роздому України

верхівка може запропонувати цілій Україні? Чи не є обличчям цієї парадигми така знакова постать Партиї регіонів та її культурної політики, як Дмитро Табачник? Адже інших культуртрегерів, окрім нього, Партия регіонів на перший план не висуває. Якщо в економічній сфері, крім знакової постаті Миколи Азарова, є ще Ірина Акімова, професор Олексій Плотніков та інші, то в сфері мови, культури та історії, гуманітарної політики регіонали нікого, крім Табачника, навіть не намагаються пропонувати. Вочевидь, він найадекватніше презентує ставлення регіональної партійної верхівки до всього українського (як і нові заяви про статус російської мови як державної, переважно знищеною українською мовно-культурною традицією).

Партию регіонів підтримують ті кола, які й досі не сприймають незалежності України і вбачають у регіоналах найефективніших реалізаторів своїх поглядів, адже ця партія є близькою їм, бо презентує регіон із майже цілковітно знищеною українською мовно-культурною традицією.

Тому «донбасизація» України означає її русифікацію, де основним знаряддям такої виступатиме радянсько-вульгарний варіант російської масової культури. Що ж зросло в цьому регіональному інкубаторі, що він прагне поширити на цілу Україну? Під час виборчої президентської кампанії 2004 року на мітингу в місті Алчевську Луганської області Віктора Ющенка не схочали слухати українською і він був змушений перейти на російську. «Це означає, що більшість населення Алчевська вже відкинуло українську не тільки як засіб спілкування, а й як символ української державності», – вважає професор Києво-Могилянської академії Лариса Масенко. Успішний досвід дуже ефективної тотальної деукраїнізації нашої країни, накопичений на Донбасі, поширюватиметься на всю державу, якщо виникнуть сприятливі політичні умови в результаті зміни влади. Саме в цьому регіоні українсько-російська двомовність, що ще жевріла тут у 1940–1950-ті роки минулого століття, доволі показово вико-



ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕМЕНОВ

нала свою природну (в нинішніх обставинах) функцію переходної ланки до російської одномовності й однокультурності. Про вражуючі форми цих мовно-культурних перетворень письменник Євген Гуцало ще в 1960-му писав колезі Олексі Ющенкові: «Зараз я на Донбасі, в Сталіно. Покинув я Вінницю у квітні місяці, бо поманив мене вугільний край. Багато тут хорошого, але найгірше, найстрашніше – ніде жодного слова українською мовою не почусеш. А

коли ти забалакаєш нею, то дивляться, як на «чудо». Я відчуваю, що весь склад мого мислення поступово розвалюється, і писати нічого не можу. Розумієте, відчуваю, як гину».

Партія регіонів цілком органічно стала ідейним бастіоном усіх тих, для кого Москва досі залишається «столицею нашої Родіни», а Україна є тимчасовим і випадковим явищем, прихильною історією. Хоча на людях лідери ПР можуть навіть переконливо спростовувати такі твердження, але найстійкіша частина її електорату непомильним рефлексом відчула, що це її партія, яка в найкращому разі «виправить помилки» історії, а в найгіршому для них – зведе все до звичайної малоросійської оперети. Саме про цей електорат писала соціолог Інна Волосевич: «...значна частина українського населення фактично обстоює інтереси сусідньої держави, зокрема й щодо мови. За даними березня 2006 року, 37% прихильників Партії регіонів дотепер бажають об'єднання з Росією». Останнім часом ПР практично відібрала щодо цього пальму першості в комуністів, які тривалий час позиціонували себе як головного промоутера «братнього аншлюсу» з Росією.

Коли деякі наївні вітчизняні мислителі стверджують, що будь-який президент України буде проукраїнським, то це добре побажання, а зовсім не констатація факту. Адже не можна забувати про «кредитну історію» багатьох наших кандидатів у президенти. Наприклад, один із кандидатів, маючи в «активі» за радянської влади дві «ходки» на зону за кримінальними звинуваченнями, доволі легко вступив у

лави правлячої партії (хоча в ті часи людині, яка не належала до категорії робітників, навіть за бездоганної репутації зробити це було дуже важко). Понад те, цей чоловік був у Радянському Союзі військним навіть до капіталістичних країн. Особисто мені в СРСР була відома тільки одна кантора, здатна творити такі «дива». Як казали римляни, sapienti sat (розумному досить). Тому не всі претенденти на Маріїнський палац є незалежними у своїх вчинках людьми, інколи вони перебувають під жорстким контролем іноземних держав на їхньому дистанційному управлінні...

Партія регіонів на своїй головній електоральній базі на Донбасі створила свій варіант України. України, яка саме як Україна поступово, але неухильно зникає, втрачаючи свої питомі риси й перетворюючись на сутто географічну називу території, не більше... Зрештою,

ПАРТІЯ РЕГІОНІВ СТАЛА ІДЕЙНИМ БАСТИОНОМ ТИХ, ДЛЯ КОГО МОСКВА ДОСІ ЗАЛИШАЄТЬСЯ «СТОЛІЦЕЙ НАШЕЙ РОДІНИ»

збереглася Пруссія, але немася прусів. Суть усієї гуманітарної складової політики регіоналів полягає у послідовній деукраїнізації України (про це свідчать заяви, вчинки, дії лідерів Партії регіонів), зведені її до донецького зразка, де в найкращому разі українському залишати місце етнографічного екзоту якнайдалі від реального життя. І то буде абсолютно трагічна у своїй незворотності ситуація. ■

 **Alumniportal**
DEUTSCHLAND

Ви навчалися, стажувалися чи працювали у Німеччині?
Реєструйтесь на порталі: www.alumniportal-deutschland.org
Приєднуйтесь до групи APD-Ukraine

Україна російська чи українські росіяни?

Якщо Україна не стане нормальнюю національною державою, українці розділять долю безправних удмуртів та чувашів



Петро
Таращук,
перекладач

Життя чи смерть – держава нарешті повинна наважитися й поліпшити середній шлях між життям і смертю, бо, як і кожен «третій шлях» – це ілюзія, згубна ілюзія, що неминуче веде до державної смерті. Держава нарешті повинна наважитися мати власне обличчя, статі, так би мовити, особою, а не бути мертвотним держапаратом, що сіє серед своїх номінальних громадян зневіру та відчай.

Власне обличчя – це національна ідентичність, держава повинна або набути її, або зникнути. Ідентичність – це передусім мова. Завдання зберегти свою ідентичність постає перед багатьма державами, навіть перед такими високорозвиненими, як Франція. Французьке суспільство не те що мультиетнічне, а мультирасове, й ходять чутки, що більш етнічних французів у країні менше половини населення. Але будь-яка статистика за національною ознакою в країні заборонена, Франція свято шанує республіканські принципи, а вони, як відомо, – свобода, рівність, братерство. З огляду на таке людське розмайття Україні – зі «своїми», як полюбляють наголошувати місцеві «інтернаціоналісти»-русифікатори, ста тридцятьма з гаком «національностями» (більше, ніж у колишньому eCePeCePi, де розводилися про «сто тридцять рівноправних»!) – ще далеко до Франції, а проте в тій

країні про «національності» не згадують і докладають великих зусиль для збереження свого обличчя, своєї ідентичності, своєї мови, там немає недоріг-президентів та чужомовних депутатів, які плюють на Конституцію. Чистота мови – основа культури, французи люблять і плекають свою мову, її панівне становище видається непоплитним, і все-таки французькі законодавці 1993 року були змушені закріпити державний статус французької мови в Конституції. За даними опитувань громадської думки, французька мова – головний елемент національної ідентичності (80% ствердних відповідей), на другому місці стоять республіканські вартості (64% ствердних відповідей), а вже далі йдуть такі дрібниці, як гімн або герб. Усі французькі громадяні мають одну мову, одну національність – французьку, навіть німці Ельзасу та Лотарингії, що їх так розчарливо й не раз намагалася пригорнути до «материнського лона» Німеччини. (Але їхного німецького діалекту вони теж не забивають!)

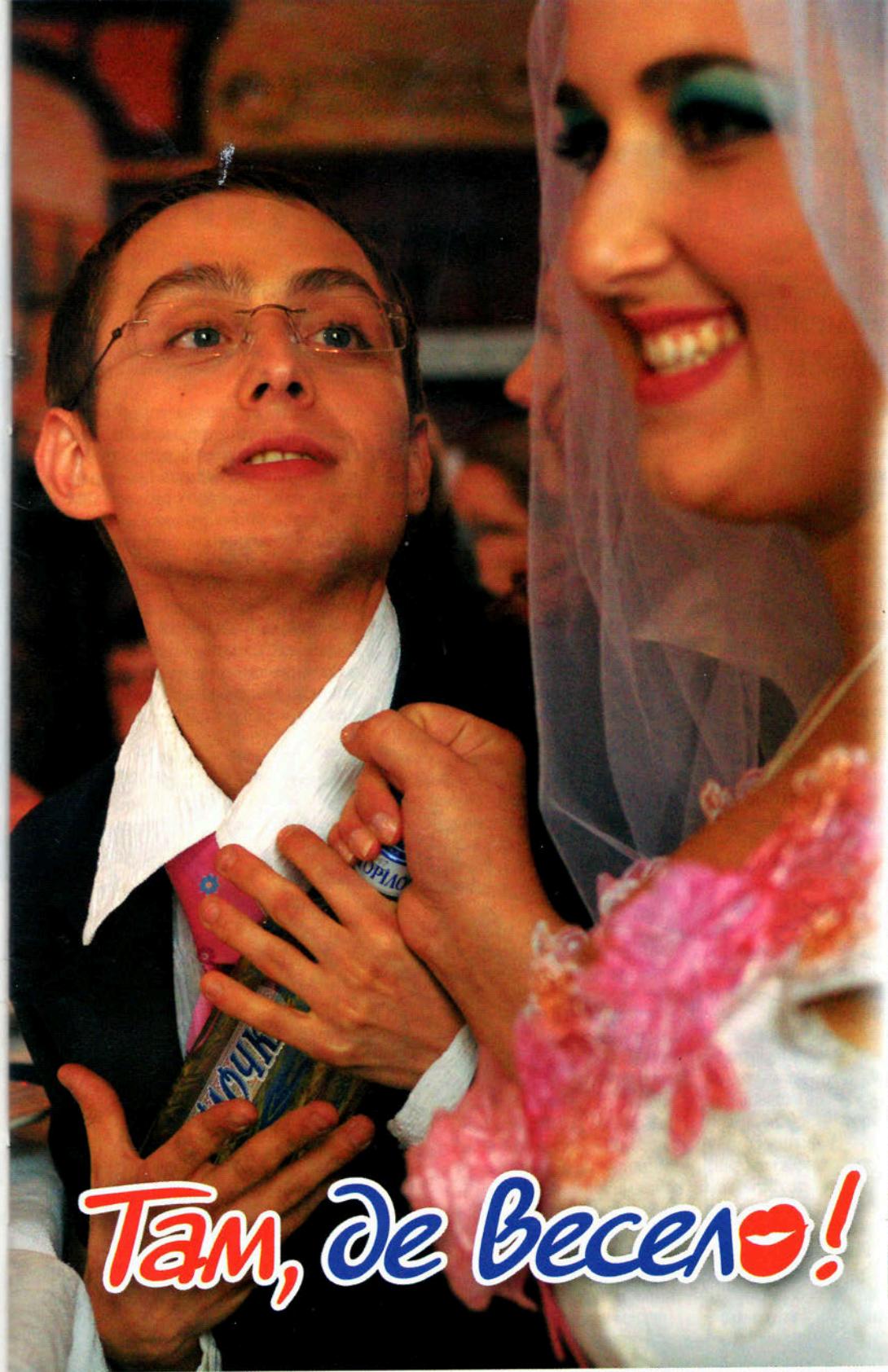
ДЕРЖАВА ЗВОДИТЬ УКРАЇНЦІВ ДО СТАТУСУ УПОСЛІДЖЕНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНІ, ЗАГАНЯЄ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ В ГЕТТО

В Україні є досить численна російська громада, сформована тут унаслідок колоніальної політики царської, а надто советської Росії, бо після революції в Україні жило близько мільйона росіян, а тепер їх увосьмеро більше, дарма що кількість українців за цей час змінилася мало. Значна частина нинішніх росіян – нащадки примусових переселенців, якими Москва колонізувала «провінцію» (зокрема Крим після війни), та армійські відставники, з яких тепер сформовано загони «українського козацтва», – в денікінських мундирах! У принципі, більшість росіян лояльно ставляється до української держави, і за розумної державної політики у сфері культури ніхто б уже не згадував ані про двомовність, ані про якийсь особливий статус російської мови. Але держава не просто усунулася від виконання своїх функцій у мовно-культурній сфері, а чинить точнісінько на впаки, ніж треба: зводить українців до статусу упослідженій національної меншини, заганяє українську культуру в гетто, всіляко потурає націоналістам-русифікаторам, не чинить опору масованій культурній інтервенції з боку Росії. Така

держава готує собі смерть. Потрібні не лицемірні заяви з високих трибун про любов до України (як схожа ця облудна любов на колишню «любов партії до народу»!

Чи не тому, що країною заправляє «вся комсомольська рать» пристосуванців і кар'єристів, які й досі святкують ювілейного комуноюгенду?), а реальні масштабні дії. Без них збереження України як держави неможливе. Або росіяни, які живуть в Україні, стають щирими українськими громадянами, розуміючи, що країну об'єднує мова та національна ідентичність, або Україна летить у прірву, і та прірва – Російська Федерація, де українці поділять долю безправних і вже фактично безмовних удмуртів та чувашів.

Де ти, Українська державо? Доки ти будеш ганьбою для кожної чесної людини, яка прагне бути твоїм щирим громадянином? Доки ти будеш нездатна мати власне обличчя й забезпечити гідні умови життя своїм підданим, доки будеш державою-паразитом, яка служить не народові, а держапарату, не виховує громадянських чеснот, а формує і зміцнює мерзенню каству бюрократів – хапуг та безбатченків, які нищать усе людське й наповнюють наші серця зневірою? ■



Там, де Весело!

НАДІЙНЕ СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ІСКРІВЕ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВЯ

Ліцензія №202 видана ДААКДПА України 13.09.2006



Ресурсна анемія

Для відновлення та розвитку української економіки в неї потрібно інвестувати щонайменше €20 млрд щороку. В докризові часи цей показник був уп'ятеро меншим

Автор:
Вілен
Веремко,
Валентина
Кузик

Обсяг капіталовкладень в економіку України значно зменшився під час економічної кризи. Зокрема, за даними Держкомстату, чистий приріст прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у січні – вересні 2009 року становив \$2,972 млрд – у 2,7 раза менше від показника за аналогічний період 2008-го. При цьому в III кварталі було залучено лише \$0,62 млрд – на 92% менше рік до року. І хоча у квітні – червні спостерігався

приріст капіталовкладень порівняно з січнем–березнем (\$1,88 млрд проти \$0,82 млрд), експERTи прогнозують, що до кінця цього року обсяг ПІІ в економіку України навряд чи досягне навіть половини обсягу 2008-го.

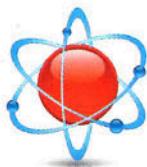
Нагадаємо, що стійкий притіл іноземного капіталу в Україну розпочався 2005 року. Значною мірою це пов'язано з купівлею вітчизняних банків нерезидентами. Якщо великі кішти й інвестували у реальний

сектор, то йшлося не про створення нових підприємств чи модернізацію наявних, а про придбання виставлених на приватизацію об'єктів. «2005 рік справді був переломним, – каже економіст Міжнародного центру перспективних досліджень Олександр Жолудь. – Але 2005-й – це продаж Криворіжсталі, а три наступні роки – це прихід в Україну іноземних банків. Усі інвестиції спрямовувалися не на створення нових проектів, а на купівлю наявних».



ЧУДОВА СІМКА

Найбільш інвестиційно цікаві галузі української економіки



Будівництво

Наука та новітні технології

Хімічна промисловість

За результатами опитувань дослідницького центру SEOLA Group Ideas Factory. Опитано керівників понад 350 іноземних компаній.

Утім, навіть у докризові часи обсяг іноземних інвестицій на душу населення в нас залишався одним із найнижчих у Європі. За даними Держкомстату, на 1 липня 2009 року цей показник становив лише \$823,9 на особу. Загалом, за словами експертів, вітчизняна економіка недостатньо капіталізована, а тому є цікавою для інвесторів. Капіталовкладення (включаючи ПП) у ВВП України впродовж останніх кількох років коливалися в діапазоні 20–23%. «Такий обсяг у найкра-

шому разі дає змогу лише підтримувати нинішній рівень виробництва, — каже директор економічних програм Центру імені Разумкова Віталій Юрчишин. — Наприклад, інвестиції в економіці азіатських тигрів, коли вони були такими, становив 30% ВВП, а в Китаї і зараз є на рівні 35% ВВП». Вважаючи, що інвестиції — це кров економіки, український реальний сектор потерпає від хронічного недокрів'я, або анемії. І почати її лікування треба було ще вчора. За попередніми розрахунками аналітичного департаменту консалтингової компанії SEOLA Group, для швидкого відновлення і поступального розвитку виробництва в Україні потрібно щонайменше €20 млрд на рік. На жаль, поки що така цифра видається фантастичною.

ЛАБІРИНТ БЮРОКРАТІЇ

Основна причина інвестиційної непривабливості української економіки не криза, що рано чи пізно міне, а відсутність структурних реформ. Наприкінці жовтня 2009-го на засіданні Консультативної ради з питань іноземних інвестицій президент Європейської бізнес-асоціації (ЕВА) Тронд Мое заявив: «Інвестиційний клімат в Україні незадовільний. І причиною є не лише криза (хоча вона і вплинула на настрої інвесторів не найкращим чином). Рішення про вкладення капіталу бізнесмени приймають, орієнтуючись на перспективу. А вона у випадку з Україною є вельми туманною».

Неподдавно Міжнародна фінансова корпорація (IFC) презентувала результати дослідження «Інвестиційний клімат в Україні: бізнес-бачення», проведеного в грудні 2008 – березні 2009 років. Дослідження засвідчило, що держрегулювання бізнесу в Україні залишається надмірним, а його реформа триває роками.

ТОЧКА ЗОРУ

**Ярослав
Пешек,**
чеський
публіцист

Багато років займаюся заочними зустрічами чеських та словацьких інвесторів на український ринок і досидуючись, як місцеві чиновники спілкуються з бізнесменами. Приміром, молоді чеські підприємці були спланетичні запитанням податківців, чи не страшно іноземцям займатися бізнесом в Україні. Знайомий словацький бізнесмен вирішив не розгортасти діяльноті тут лише тому, що голова міської адміністрації під час зустрічі постійно плутав слова «інвестор» і «спонсор». Не виходить у мене пояснити іноземцеві, що в Україні можливо продати 50 гектарів землі, яку «прадавець» не має у власності, а лише орендує.

«Лишє на три процедури – перевірки, дозволи і технічне регулювання – український бізнес витратив 2008 року приблизно 8,2 млрд грн, – підкреслюють в IFC. – Для порівняння: цих грошей вистачило б, щоб оплачувати роботу 275 тис. працівників протягом року».

При цьому експерти зазначають, що починаючи з 2006-го (коли проводилося попереднє дослідження IFC) не сталося принципових змін за жодним із вивчених напрямів державного регулювання. Зокрема, у 2008-му, як і два роки тому, кожне друге підприємство отримувало в середньому чотири-п'ять дозволів від органів влади. Терміни отримання хоча й скоротилися, але незначно: з 60 днів у 2006-му до 54 днів у 2008-му. Пригнічує ситуація з держконтролем: з 85 відомств, що мають право перевіряти підприємства, лише 42 володіють критеріями розподілу фірм за потенційними ризиками порушення законів. І лише шість контролюючих інстанцій розробили переліки питань для перевірок. Хоча кількість перевірок тут дещо зменшилась – перевірили 75% підприємств (у 2006 році – 95%), частота перевірок залишалася високою: кожну компанію в середньому перевіряли п'ять-шість разів, а приватних підприємців – сім разів. При цьому середня тривалість перевірки становила три тижні.

У доповіді ЕВА «Через перешкоди до успішного бізнесу» експерти асоціації зазначають, що регуляторне середовище в Україні створює істотні бар'єри для розвитку підприємництва, збільшення інвестицій і відповідно кількості робочих місць. Згідно з щорічним рейтингом Світового банку, за індексом привабливості ведення бізнесу в 2008 році Україна посіла 145-те місце з-поміж 183 країн. «Саме тому першочер-



БІЗНЕС КЛІМАТ

Залежність інвестиційної активності від регуляторних умов

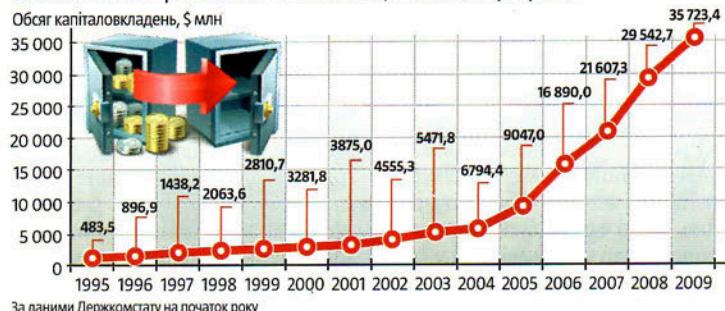


Місце у рейтингу Doing business 2010 (оцінка бізнес-регулювання)

- ❖ Кількість проектів за участю іноземного капіталу у 2008 році*
- ▀ Тривалість реєстрації ТОВ, днів
- ⌚ Вартість реєстрації ТОВ, \$
- ✳ Сукупна податкова ставка, % від прибутку
- ❖ Індикатор податкових платежів **
- ⌚ Тривалість ліквідації ТОВ, років
- ⌚ Вартість ліквідації ТОВ, \$

КУМУЛЯТИВНИЙ ЕФЕКТ

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України

**ЧУЖИЙ ДОСВІД****Китай**

З 1970 року, відколи Китай відкрив внутрішній ринок і запровадив особливий режим оподаткування компаній з іноземним капіталом, інвестори охоче вкладають кошти в тамтешню економіку. Зокрема, до 2008-го нерезиденти сплачували не 33% податку на прибуток, як інші підприємства, а лише 5% (якщо вони працювали у спеціальних економічних зонах на східному узбережжі або зонах розвитку економіки та техніки на півночі країни). Також іноземним компаніям надавали податкові канікули – звільнені від сплати податку на прибуток протягом перших двох років діяльності.

Проте в 2008 році після вступу до СОТ Китай зобов'язався встановити рівні умови ведення бізнесу для національних та зарубіжних компаній. Більшість пільг для іноземних інвесторів скасували, а ставку податку на прибуток уніфікували – 25%. Преференційну ставку податку на прибуток збережено для фірм, що сприяють розвитку інноваційних технологій. Крім того, 20% прибутку перераховують до бюджету дрібні компанії (на 5% менше, ніж великі), 12,5% – підприємства, що розводять квіти, морські культури, вирощують чай. Цільковито звільнено від сплати податку на прибуток селекційні компанії, а також аграрні

фірми, що вирощують овочі, злаки, картоплю, боби, бавовну, цукрові культури, фрукти, горіхи, рослини, які використовуються в медицині. Для компаній, що реалізують проекти розвитку інфраструктури та охорони навколо широкого середовища, передбачено звільнення від податку на прибуток протягом перших трьох років роботи та сплату податку за ставкою 12,5% впродовж трьох наступних. 10% прибутку перераховують до держ скарбниці підприємства, що реалізують проекти з комплексного використання ресурсів. Максимально спрощено процедуру реєстрації нових фірм з іноземним капіталом.

Польща

Одним із ключових інвестиційних стимулів цієї країни є звільнення підприємців від сплати місцевого податку на нерухомість. Крім того, польський уряд надає гранти під реалізацію довгострокових (від трьох до п'яти років) проектів у спеціальних економічних зонах, зокрема покриває до 50% витрат на придбання земельних ділянок, основних засобів та модернізацію потужностей, якщо відповідні видатки перевищують €100 тис. Право на урядові гранти (щонайбільше 10% проектних витрат) у Польщі мають автомобільні та авіабудівні підприємства, а також компанії, що займаються електронікою,

ТОЧКА ЗОРУ**Вікторія Тимошенко, Deloitte**

гової уваги влади потребують не-відкладне реформування регуляторної системи країни та послаблення тиску на бізнесменів з боку контролюючих і дозвільних органів», – йдеться у звіті ЕВА.

ІГРИ БЕЗ ПРАВИЛ

Зарегульованість економіки посилюється небажанням чиновників дотримуватися чітких правил гри. «Неузгодженість дій різних органів державної влади в одному й тому самому питанні відлякують інвесторів, – вважає Віталій Юрчишин. – В умовах правового нігілізму (або, точніше, телефонного права) ніхто з бізнесменів не застраховані від приватизації, рейдерських атак та інших проблем». Нестабільність законодавства, небажання чиновників дотримуватися норм права і високий рівень корупції нівелюють інвестиційні переваги України, головна з яких – дешевизна робочої сили. «Потенційні інвестори відчувають, що активи або майбутні прибутки перебувають під загрозою і є відкритими для нападів, можуть бути так чи інакше відчужені, – каже Тронд Мое. – Це створює перешкоди для надходження в Україну дівгих грошей».

Серйозною проблемою з по-гліду інвестора є неготовність Української держави своєчасно відшкодовувати ПДВ. Фіскальне навантаження в нашій країні вище, ніж в середньому у Європі, і іноземці, погоджуючись пра-цювати в таких умовах, не розуміють, чому їм не повертають

КАПІТАЛЬНІ БАР'ЄРИ

Чим Україна лякає потенційних інвесторів



Криза фінансово-економічної системи
Відсутність інвестиційних стимулів



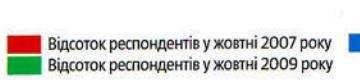
Політична нестабільність
Незадовільний стан основних засобів та інфраструктури



Відсутність дієвих державних гарантій захисту прав власності
Корумпованість законодавчої, виконавчої та судової влади



Слабко розвинений фінансовий сектор
Недосконала податкова система



Адміністративні бар'єри
Низька продуктивність праці

Відсоток респондентів у жовтні 2007 року

Відсоток респондентів у жовтні 2008 року

Відсоток респондентів у жовтні 2009 року



Високий потенціал імпортозамінних та експорторієнтованіх виробництв
Дешева робоча сила



Низька насиченість цільових галузей та ринків
Вигідне географічне положення



Недосконала і нестабільна законодавча база
Нерозвинений внутрішній ринок



Відсутність серйозної конкуренції з боку локальних гравців
Розвинута ресурсно-сировинна база

Сприятливі природно-кліматичні умови

КАПІТАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Чим Україна приваблює потенційних інвесторів



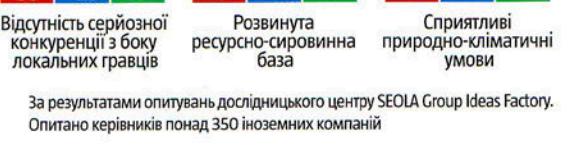
Високий рівень дохідності та сприяливі терміни окупності проектів
Високий науково-технічний потенціал



Низька насиченість цільових галузей та ринків
Вигідне географічне положення



Відсутність серйозної конкуренції з боку локальних гравців
Розвинута ресурсно-сировинна база



Сприятливі природно-кліматичні умови

За результатами опитування дослідницького центру SEOLA Group Ideas Factory. Опитано керівників понад 350 іноземних компаній

переплаченого ПДВ у встановлені законом терміни. До вересня поточного року заборгованість держави з відшкодування ПДВ сягнула 20 млрд грн. Деякі підприємства з іноземним капіталом, зокрема польські «Церсаніт Інвест» (доцька Cersanit S. A.) і «Барлінек Інвест» (структурка Barlinek S. A.), звернулися до влади з проханням посприяти у поверненні ПДВ. «Криза вдарила по всьому світу, не лише по

Україні. Проте для інвестування у вашу країну нам потрібні гарантії безпеки. Якщо ми виконуємо бюджетні зобов'язання без зволікання, то маємо право розраховувати на взаємність із боку держави», – каже засновник і співвласник польських компаній Міхал Соловов. Для хоча б часткового вирішення проблеми повернення ПДВ експерти ЕВА пропонують уряду законодавчо визначити термін податкових

перевірок для підтвердження правомірності заявок на відшкодування (приміром, 15–20 днів), а також установити відповідальність держорганів за несвоєчасну бюджетну компенсацію.

«В Україні вельми великі і економічні, і політичні ризики, – каже Олександр Жолудь. – Відповідно іноземці вважають за краще не вкладати в довгострокові проекти». Це підтверджує й опитування

біотехнологіями та R&D-проектами. Крім того, передбачена бюджетна допомога фірмам, що створюють нові робочі місця (від \$1,2 тис. до \$7 тис. за працівника залежно від розміру зарплати).

Великобританія

Згідно із дослідженням European Attractiveness Survey-2009 компанії Ernst & Young, за підсумками 2008 року Велика Британія стала найпривабливішою країною в Європі з погляду іноземних інвесторів – в країні було реалізовано 686 інвестиційних проектів (лише на 4% менше, ніж докризового 2007-го). Підприємці приваблює гнуща

британська система оподаткування. Зокрема, ставка податку на прибуток коливається від 21% для малих підприємств до 28% для великих. При цьому розмір оподаткованого прибутку може бути зменшено на 30–75%, якщо компанія реалізує інноваційний проект R&D (від англ. Research and Development). Бізнесмен, який втілює в життя R&D-проект, може розраховувати на урядовий грант до €500 тис. (має підприємство – €20 тис., Британське законодавство передбачає можливість пільгового оподаткування фондів оплати праці інноваційних компаній. Поміж іншого є ще локальні (регіональні) гранти на про-

екти, що підвищують продуктивність праці, – уряд бере на себе 10–35% проектних витрат. У деяких регіонах Великої Британії надають пільги і гранти на розвиток слаборозвинених галузей, наприклад, обробної промисловості та торговельного посередництва у Північній Ірландії.

Іспанія

У 2008 році в країні реалізовано 211 проектів за участю іноземного капіталу. Уряд субсидує бізнес, що проваджує інноваційно-дослідницькі проекти. Так, програма на 2000–2010 роки передбачає бюджетні компенсації компаніям, що працюють у галузі

виробництва енергії з відновлюваних джерел. Є інші урядові субсидії, зокрема R&D-фірмам повертають до 75% витрат (але не більше ніж €12 тис.) на інноваційні проекти, надають разові субсидії до €18 тис. на розвиток виробництва та до €4,8 тис. за кожне створене робоче місце. У межах програми INGENIO-2010 іспанська влада планує витратити до 2% ВВП на підтримку R&D-проектів, зокрема шляхом пільгового кредитування великих та середніх фірм, що використовують новітні інформаційні технології (надаватиметься трирічна безвідсоткова позика до €200 тис.). Громадський фонд CDTI під урядовим

НЕВИРОБНИЧА АКТИВНІСТЬ

Структура іноземних капіталовкладень в економіку України, \$ млн



За даними Держкомстату за січень – вересень 2009 року

ТОП-10 КРАЇН-ІНВЕСТОРІВ

81% прямих іноземних інвестицій в українську економіку, \$ млн

**ТОЧКА ЗОРУ**

Володимир Котенко,
Ernst & Young

В Україні, де в тіні виробляється 36% ВВП, влада не переймається проблемами бізнесу і не прагне вдосконалити податкове законодавство. Таке ставлення – головна перепона для інвестицій. Прогресивніші, ніж наша, держави стимулюють приплив капіталу податковими пільгами: запроваджують програми прискореної амортизації, надають можливість враховувати поточні збитки під час визначення майбутніх бюджетних зобов'язань, знижують ставки податку на прибуток тощо.

НЕРЕАЛІЗОВАНІЙ ПОТЕНЦІАЛ

Хай там як, а навряд чи слід очікувати суттєвого припливу інвестицій до завершення президентських виборів. «У найближчі півроку інвестори зайдуть вичікувальну позицію, – каже Віталій Юрчишин. – А потім дивитимуться, який призначати уряд, чи відбуватимуться реформи, адже реформування потребують практично всі сектори держуправління».

За умови формування сприятливих умов для залучення капіталу Україна зможе зацікавити інвесторів перспективними імпортозамінними галузями, дешевою і кваліфікованою робочою силою, унікальним географічним розташуванням, землею тощо. Причому структура інвестицій може змінитися як за галузевою ознакою, так і за географічною. Зокрема, якщо раніше інвесторів приваблювали спекулятивні й високорентабельні сектори (фінанси, операції з нерухомістю тощо), то з поширенням умов ведення бізнесу на перший план виходить інвестувати АПК, машинобудування, інфраструктурні проекти. Це підтверджує й опитування SEOLA Group Ideas Factory. Зараз за обсягами ПП в нашу країну лідирують Кіпр та Віргінські острови (такі інвестиції – це повернення з офшорів коштів, раніше виведених з України). Структурні реформи стимулюватимуть приплив капіталів нерезидентів із неофшорних країн. **П**

керівників провідних світових інвестиційних компаній, проведений центром SEOLA Group Ideas Factory з 12 по 26 жовтня 2009 року (опитано 397 компаній із 33 країн). Дослідження засвідчило, що 69% респондентів не зираються найближчим часом розглядати питання про інвестиції в нашу країну. При цьому 34% компаній, що вже працюють на українському ринку, мають намір його покинути, а 26% – заморозити поточні проекти. Для порівняння: у жовтні 2008-го лише 13% інвестиційних компаній планували вийти з України.

ЧУЖИЙ ДОСВІД

патронатом фінансує до 75% кошторису проектів з удосконалення виробничих процесів (у межах програми діє окрема лінія підтримки іноземних інвесторів INVEST IN SPAIN, максимальна допомога – €500 тис. для однієї компанії). Також уряд підтримує діяльність у галузях, які визнано стратегічними: фільмовиробництві, туристичному та аграрному секторах.

Франція

У 2008 році в країні було реалізовано 523 проекти за участю іноземного капіталу. Податкову систему Франції прийнято вважати велими

жорсткою, проте за останні кілька років тамтешній уряд провів низку реформ, що полегшили фіскальний тягар і спростили адміністрування податків. Зокрема, іноземні інвестори отримали можливість фіскального рескрипту – надання письмової консультації податкової адміністрації до укладення певної угоди стосовно її правомірності. Французькі закони передбачають оподаткування за вдвічі нижчою ставкою (15%) перших €38 тис. прибутку малого бізнесу. В країні діє система перенесення поточного операційного збитку на прибуток попередніх п'яти років госпо-

дарювання. Для холдингових компаній передбачена можливість спрощеної реєстрації нових структур, пільгового оподаткування дивідендів дочірніх компаній. У результаті фіскальної реформи Ніколя Саркозі скасовано оподаткування робочих годин (традиційно французи працюють 35 год на тиждень), відрахування із зарплати нерезидентів протягом перших п'яти років перебування в країні. Для іноземних фірм запроваджено 50-відсоткову пільгу на податок із дивідендів та звільнення від сплати деяких платежів за програмою соціального страхування на шість років.

У 2010 році на податкові пільги і гранти для інноваційних проектів та програм розвитку депресивних регіонів уряд планує асигнувати 3% ВВП. Фірми, що здійснюють наукові дослідження для подальшої модернізації виробництва, звільняються від місцевого податку на підприємницьку діяльність на п'ять років, а також мають право на отримання податкових кредитів на три роки в розмірі 10–50% витрат. Інноваційне підприємство, засноване в малорозвиненому регіоні, може претендувати на урядовий грант у розмірі €25 тис. за кожне створене робоче місце.

Засновник оркестру



ФІЛІАЛ компанії
www.babylon.kiev.ua

За підтримки:

Фонду сприяння розвитку мистецтв
Посольства Естонії в Києві



ФОНД СБІРЯНА
РОЗВІТКУ МИСТЕЦТВ

ПРОГРАМА КОНЦЕРТУ:

Арво Пярт. «Tabula Rasa» для скрипки, альта, препарованого роялю і струнного оркестру.
Солісти: Ольга Аколішнова (скрипка) і Андрій Малахов (альт).

Джон Тавенер. «Depart in Peace» для сопрано, скрипки і камерного оркестру. *Прем'єра.*
Солісти: Роман Мінц (скрипка, Росія) і Соломія Приймак (сопрано).

Джон Тавенер. «Dhyana». *Прем'єра.*
Соліст: Роман Мінц (скрипка, Росія).

Джон Тавенер. «Song of the Angel». *Прем'єра.*
Солісти: Роман Мінц (скрипка, Росія) і Соломія Приймак (сопрано).

Квитки за телефоном:
278 16 97



Ексклюзивний
медіа-партнер



Головний аналітичний
партнер



Генеральні новостійні медіа-партнери



Інформаційний
медіа-партнер

146 концертний сезон
Національна Філармонія України

Володимирський узвіз, 2
Колонний зал ім. М. Лисенка

Вікторія Польова. «Теплий вітер»
для віброфону і струнного оркестру.

Вікторія Польова. «Lullaby»
для віброфону і струнного оркестру.

Вікторія Польова. «Metta» для віброфону
і струнного оркестру. *Прем'єра.*

Соліст: Андрій Пушкарьов, віброфон,
соліст камерного оркестру «Kremerata Baltica»
під керівництвом Гідона Кремера.

Олександр Раскатов. «The Seasons' Digest»
для струнних, ударних і препарованого роялю.
Ударні інструменти: Дмитро Марченко і Дмитро Ільїн.

ЖИВИЙ ЗВУК



Кращий публічник по
розмежувальному життю
міста Києва



Інформаційний
медіа-партнер



Офіційний
медіа-партнер



Спеціальний
медіа-партнер

MASTERGOOD

ГРУППА КОМПАНІЙ

MASTERGOOD CATERING

МИ ДОПОМОЖЕМО ВАМ ОРГАНІЗУВАТИ:

Фуршет чи банкет до 1000 персон Корпоративне свято
Приватну вечірку Весільний банкет Дитяче свято
День народження Новорічне свято
ПОСЛУГИ:

Організація свята «під ключ» Оформлення залів
Розробка сценарію Підбір ведучого та артистів
Кейтерінг Організація виїздних свят

МІСЦЕ СВЯТКУВАННЯ:

ресторани «НХЛ», «Taki-Maki», «Блінофф»
Будь-яке зручне для Вас місце в м. Києві

КУХНЯ:

Українська російська Японська азійська
Європейська Німецька



За підтримки
Мистецького проекту



Генеральний авіаперевізник
Аліакомпанії «АероСvit»



Партнери оркестру:

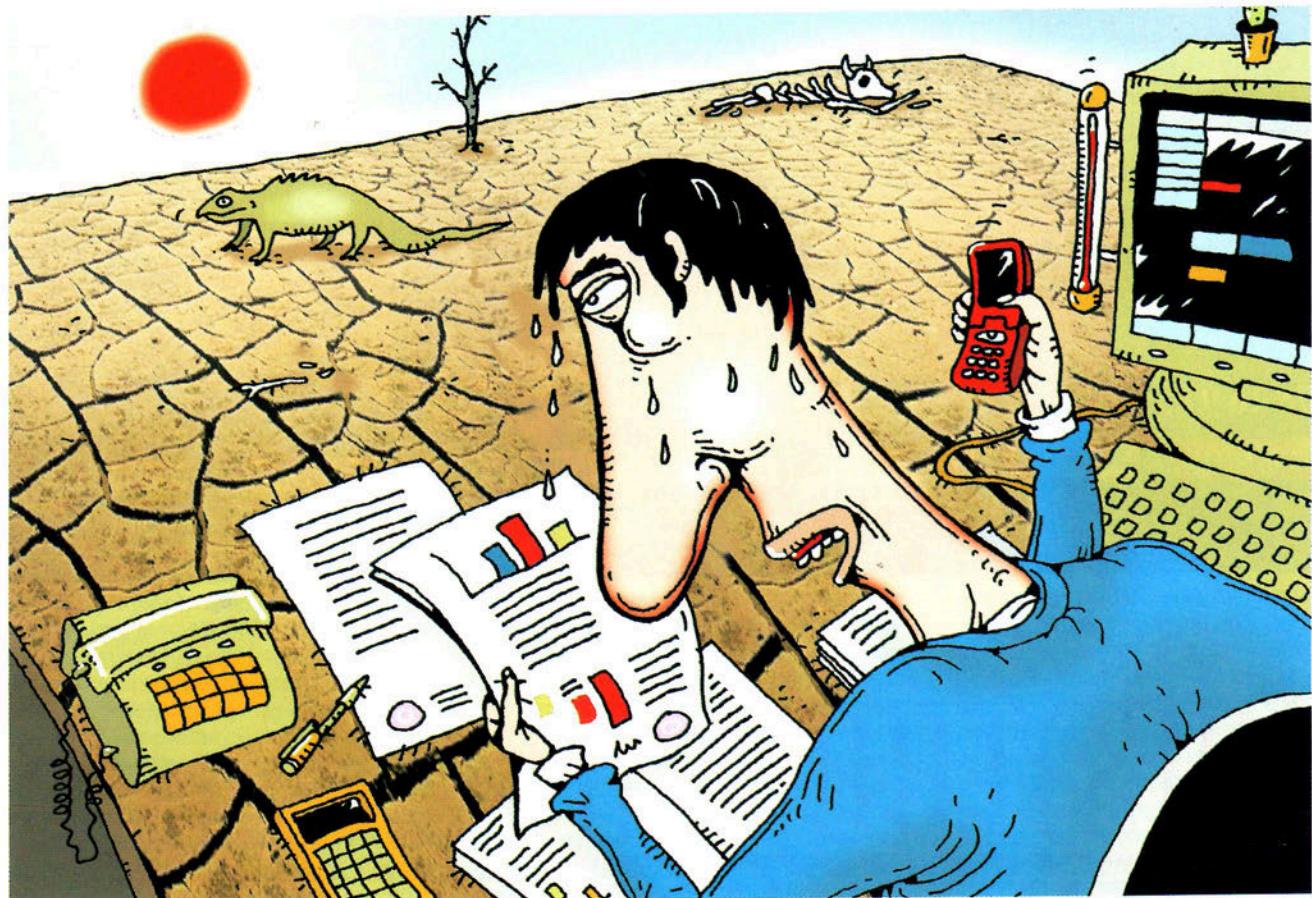


Юридичний партнер:



Потепління відміняється

Вчені й політики заради фінансового зиску приховували від світу справжні дані щодо змін клімату



МАЛЮНОК ІГОР ЛУКІАНЧЕНКО

Автор:
Сергій
Рачинський

Напередодні конференції ООН з проблем глобального потепління в Копенгагені світові ЗМІ писали не так про зміни до Кіотського протоколу (ще більше обмеження викидів парникових газів), як про Кліматтейт. Створене за впізнаваним шаблоном, це слівце дало назву гучному скандалу, що вибухнув у науковому середовищі.

СПАСИБІ ХАКЕРАМ

У листопаді 2009 року з комп'ютерів британського наукового центру University of East Anglia's Climatic Research Unit (CRU), що займається проблемами зміни клімату на планеті, анонімний хакер викрав понад 1 тис. електронних повідомлень і 3

тис. інших документів. Матеріали одразу ж стали доступні в інтернеті (наприклад, за адресою <http://www.eastangliaemails.com>). З викрадених листів і документів стає очевидним, що в науковому середовищі немає одностайності щодо проблеми глобального потепління. Понад те, значну частину інформації про глобальні кліматичні зміни було якщо не явно підроблено, то свідомо скогровано.

Від витоку постраждали вчені, які формують політику провідної світової координаційної організації з проблем клімату в межах ООН UN's Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). Їхні імена асоціюються з розвитком теорії антропогенного впливу на клімат. Це

професор метеорології доктор Майкл Манн, директор CRU Філліп Джонс і його колега Кіт Бріффа. У документах фігурують також імена Бена Сантера, автора низки ключових пасажів звіту IPCC, Кевіна Тренберта, який відстежує зростання кількості ураганів, а також Гевіна Шмідта, близького до оточення борця з глобальним потеплінням номер один у світі, нобелівського лауреата і в минулому віце-президента США Ела Гора.

Саме роботи директора CRU професора Джонса, чиї листи тепер доступні всім, лежать в основі останніх ключових звітів IPCC, на яких і будесяться вся логіка боротьби з глобальним потеплінням. Логіка ця проста. На ній, зокрема, ґрунтуються й «клі-

матична» частина передвиборчої програми президента Барака Обами. Головна ідея – обмежити викиди парникових газів, що сповільнить нагрівання атмосфери планети. Для цього слід зобов'язати розвинені країни взяти під контроль рівень виробництва та споживання, ввівши так звані зелені податки. Так, уряди країн ЄС уже обговорюють можливість додаткового оподаткування продажу вуглеводневого палива, стимулюючи таким чином зменшення його споживання.

ХОКЕЙНА КЛЮЧКА МАННА – ГОРА

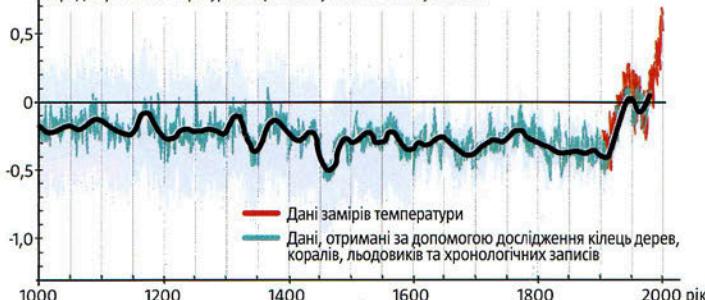
Розсекреченні листи поставили під сумнів походження ключової в цьому середовищі моделі зміни світової температури – графіка, який називають хокейною ключкою за характерну форму кривої і який став переломним моментом у поглядах на зміни клімату. Розроблений близько десяти років тому згаданим вище Манном графік засвідчив, що після багатьох сотень років падіння середньої світової температури вона лише недавно почала зростати з рекордною швидкістю. За його даними, починаючи з 1900 року середня температура зростала й до 1998-го відхилялася від норми більш ніж на 0,75 градуса. До цього відхилення середніх температур не перевищували 0,25 градуса.

У своїх розрахунках Манн уперше використав дані про товщину річних кілець дерев, які він поєднав із даними метеоспостережень у ХХ столітті. Цей прийом дозволив йому спростовувати теорію про те, що клімат Землі в минулому (1000–1400 роки) вже знав період високих температур.



Хокейна клюшка Манна

Середня річна температура за Цельсієм у північній півкулі Землі



Бурхливе зростання температури останнім часом він пояснює із розвитком промисловості та зростанням забруднення атмосфери викидами CO₂. Графік та основані на цих підходах теорії стали підґрунтам більшості сценаріїв сумного кінця людства, що перегрілося від власних викидів.

У таборі алармістів (так називають тих, хто задає тон у світовій дискусії щодо проблем глобальної зміни клімату) вчені зі світовим ім'ям, великих політических і просто відомі особи. Очолив боротьбу з вуглексисими надмірностями людства колишній віце-президент США Ел Гор.

Учені, які стверджують, що теплі зими не є наслідком зростання кількості автомобілів і мікрохвильових печей, прагнуть довести згубність узятого курсу на тотальні регулювання світового виробництва та споживання. У розмовах про глобальне потепління вони вбачають прагнення оподаткувати все, що працює на планеті Земля.

План адміністрації президента Обами зі зменшенням викидів CO₂ в атмосферу обійтися американцям у \$1,9 трлн. Американський дослідний центр Heritage Foundation роз-

рахував, що ця програма даст змогу до 2050 року знизити середню температуру на 0,1–0,2 градуса. При цьому кожній американській сім'ї це коштуватиме близько \$2 тис. щороку.

Ученим, котрі стверджували, що вплив людини на клімат не виправдано перебільшений, було нелегко донести до широкої громадськості факти, які суперечили широко підтримуваній у всьому світі доктрині. Але ж обсяг газів, що створюють парниковий ефект в атмосфері, становить лише 2%, з яких на CO₂ припадає тільки 3,62%. З цієї кількості CO₂ щонайбільше 3,4% є результатом життедіяльності людей.

Багаторічний критик кліматичних алармістів Крістофер Букер у своїй новій книжці *The Real Global Warming Disaster* («Реальне глобальне лихо нагрівання») ретельно аналізує прийом Майкла Манна і робить висновок про те, що він некоректний. Манн довільно відбирав види дерев і регіони їх росту, щоб отримати дані, які йому були потрібні.

І ось у розпочатому листуванні вже Філ Джонс згадує про трюк із даними свого колеги Манна, до якого він і сам вда-



Патентно-правова фірма
«Пахаренко і партнери»



- Надання юридичних послуг, пов'язаних з набуттям прав на всі об'єкти інтелектуальної власності (знаки для товарів та послуг, промислові знаки, винаходи, корисні моделі, доменні імена тощо).

- Представництво в судах, Антимонопольному комітеті України та інших державних органах.

- Авторське право та суміжні права.

- Боротьба з підробками і піратством.

- Консультації з медійного, конкурентного, корпоративного, господарського, договірного та митного права

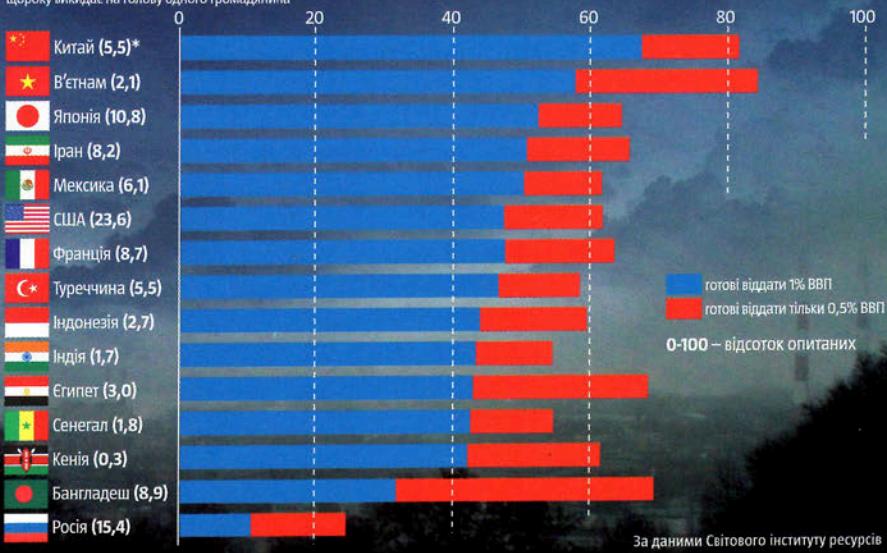
м. Київ, вул. Червоноармійська, 72,
бізнес-центр «Олімпійський»
тел.: (044) 451-83-40,
факс: (044) 451-40-48

Поштова адреса:
03150, м. Київ, а/с 78.
pakharenko@pakharenko.kiev.ua

ПОДАЙТЕ НА ПОТЕПЛІННЯ

Громадян різних країн запитали, скільки відсотків ВВП їм не шкода на боротьбу зі змінами клімату

* Кількість тонн вуглеводного парникового газу, які країна



вався у власних дослідженнях: «Я тільки що виконав відомий за публікацією в журналі Nature трюк Майка, додавши до реальних температур у кожній серії за останні 20 років (з 1981-го) і з 1961-го до даних Кита, щоб приховати зниження». Багато експертів вважають, що «трюк Майка» – це той самий спосіб, яким Манн «об'єднував» результати спостережень і який критикує Букер.

АНТИНАУКОВА КЛІМАТОЛОГІЯ

Матеріали Кліматгейту підтверджують: самі алармісти знали, що свідчені нагрівання планети недостатньо. Професор Тренберт у листуванні з Манном фактично визнав, що немає прямих доказів зростання температури впродовж останніх років. «Наша система спостережень неадекватна», – підсумував він.

Водночас робилося все, щоб роботи скептиків не потрапляли в наукові журнали. Було виявлено лист директора CRU Джонса, в якому він лобіював звільнення редактора журналу Climate Research, що друкує роботи критиків поглядів Джонса. Доступ до оригінальних спостережень був не просто обмежений, а заблокований для тих, хто не погоджувався з генеральною лінією.

Окрім власне листування відкрито доступ і до багатьох до-

кументів. Серед них особливий інтерес становлять описи комп'ютерних програм, за допомогою яких оброблялися дані спостережень. Інтернет переповнений детальним аналізом цих програм фахівцями, які одностайні в тому, що їх використовували для подальшої фальсифікації даних, щоб отримати потрібний результат.

У пресі активно обговорюються приклади маніпуляції даними з Австралії і Нової Зеландії. У цих країнах стало можливим порівняти офіційні дані зміни температури з початковими, сирими записами метеоспостережень. В обох випадках розкрито маніпуляцію цифрами, що перетворила практично горизонтальні температурні графіки на загрозливі криві, на яких температура не-впинно зростає. І в обох випадках, як стверджують експерти, на трансформацію безпосередньо впливали фахівці CRU.

Завершили картину факти відвертого перешкоджання публікації даних, що спростовували або піддавали сумніву теорію глобального потепління. «Кевін (Тренберт. – Ред.) і я постараємося не допустити їх (даніх альтернативних досліджень. – Ред.) потрапляння у наступний звіт IPCC», – пише Джонс Манну. Альтернативні дослідження справді не потра-

пляли в журнали і звіти IPCC, і тепер стало зрозуміло, що це не випадковість.

Світова наука громадськість висловилася за проведення об'єктивного розслідування всіх подій довкола Кліматгейту і фактів, про які стало відомо. У самому центрі CRU вже ведеться внутрішнє розслідування, а його директора тимчасово усунуто з посади.

Ситуацію ускладнює те, що багато провідних учених та керівників наукових та суспільних організацій, інститутів так глибоко задіяні у боротьбі за «поприятунок» людства, що не уявляють себе поза нею, адже вона приносить їм великі гроші.

Підтвердженням цього слугує ще один документ Кліматгейту. Було оприлюднено інформацію про суми грантів та інші джерела фінансування досліджень, до яких так чи інакше мав стосунок директор CRU Філ Джонс. Професор разом зі своїми підлеглими отримав понад 50 окремих грантів на суму близько 14 млн фунтів (більш ніж \$25 млн) від ЄС, НАТО, Міністерства енергетики США. Значні суми йому спрямовували також британські міністерства й агентства.

Свій перший науковий грант у сумі близько 180 тис. фунтів Джонс отримав 1991 року від Міністерства охорони навколишнього середовища за «виявлення факту зміни клімату».

€15

ринкова вартість
однієї тонни
умовних викидів

\$2 тис.

на рік
коштуватиме
одній американській родині
зниження
середньої
температури
на планеті

ІГРИ ПОЛІТИКІВ

Поки науковці обговорюють цитати з переписки своїх колег і аналізують дані, що стали доступними, політики зайняті своїми справами. Навряд чи світове співтовариство готове готове до перегляду поглядів на кліматичні зміни. Питання не лише екологічне, а й фінансове: світовий ринок квот і дозволів на викиди оцінюється у понад \$60 млрд до 2012 року.

Тим більше доки не закінчено розслідування Кліматгейту, не можна стверджувати, що оприлюднені документи є справжніми, а їх трактування – вірною. Адже як ученим вигідно глобальне потепління, так і великим корпораціям вигідно, щоб Кіотський протокол не переглядали (див. *Тиждень*, № 47 (108) від 20.11.2009). **П**

Коронація слова

Шоколад «КОРОНА»
та телеканал «ІНТЕР» оголошують
Всеукраїнський конкурс
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА — 2010»!

120 000 грн.

преміальний фонд конкурсу

- На конкурс приймаємо написані українською мовою: романі, пісенну лірику про кохання, кіносценарії та п'еси, які раніше не друкувалися, не виконувалися, не фільмувалися, та права на які не передані іншим (юридичним або фізичним) особам і не будуть передаватися до оголошення результатів конкурсу на церемонії нагородження у червні 2010 р.
- Твори надсилайте надрукованими на папері формату А4. Позначте на титульній сторінці тільки свій псевдонім, назив твору та номінацію. Вкладіть твір у папку разом з підписаним тим самим псевдонімом окремим заклеєним конвертом, в якому має бути: справжнє прізвище, ім'я, домашня адреса, контактний телефон, електронна адреса (якщо є) та заява в довільній формі про участь у конкурсі. Папку з твором вкладіть у конверт та надішліть поштою з «повідомленням про вручення поштового повідомлення».
- В номінації «пісenna лірика» приймаємо не більше 10 поетичних творів від одного автора. Твір не повинен бути більше ніж 32 рядки (або 8 строф).
- Анонімність авторів зберігається до церемонії

- нагородження переможців, яких визначає авторитетне жюрі.
- Твори не рецензуються і не повертаються (залишайте у себе копію), листування з авторами не здійснюється.
- Усі автори, твори яких відзначенні на конкурсі, зобов'язуються використовувати логотип «Коронація слова» при будь-якому оприлюдненні твору. Тобто: розміщувати знак на титульній сторінці, в афіші, титрах фільму, оголошувати про відзначення на конкурсі перед публічним виконанням твору, передачею в ефірі тощо.
- Конкурс розглядає всі подані твори, як такі, що захищені авторським правом. Реєстрація (або передача) авторських прав на твори є повноваженням авторів творів та здійснюються авторами незалежно від конкурсу.
- Конкурс пропонуватиме твори видавництвам, музичним продюсерам, кінопродюсерам, кіностудіям, театрал, з якими переможці особисто домовлятимуться про умови.
- Конкурс не спонсорує подальшу долю твору.
- Автор має право брати участь у конкурсі повторно до отримання першої премії у номінації.

Оргкомітет конкурсу

Номінація «РОМАНИ»:
I премія — 20 000 грн,
II премія — 10 000 грн,
III премія — 5 000 грн,
+ 7 премій по 1 000 грн.

Номінація «П'ЕСИ»:
I премія — 10 000 грн,
II премія — 5 000 грн,
III премія — 3 000 грн,
+ 5 премій по 1 000 грн.

**Номінація
«КІНОСЦЕНАРІЙ»:**

I премія — 15 000 грн,
II премія — 7 000 грн,
III премія — 3 000 грн,
+ 5 премій по 1 000 грн.

**Номінація
«ПІСЕННА ЛІРИКА
ПРО КОХАННЯ»:**

I премія — 8 000 грн,
II премія — 4 000 грн,
III премія — 3 000 грн,
+ 5 премій по 1 000 грн.

Спеціальні відзнаки:
+ За кращий
романтичний твір
+ За кращий
історично-патріотичний твір
+ За кращий
гумористичний твір
+ За кращий
дитячий твір

Лауреати та дипломанти конкурсу несуть відповідальність за сплату податків.

Докладніше про конкурс:
www.korona.ua
www.inter.ua

Довідки за телефоном:
8 (067) 252 50 20

Твори надсилаються до 1 лютого 2010 року на адресу:
Конкурс «Коронація слова», абонентська скринька № 25,
м. Київ-25, 01025



ІНТЕР

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ СПОНСОР

Тиждень

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА

Національний художній музей України
Фонд сприяння розвитку Національного
художнього музею України

До 110-річчя
Національного
художнього
музею України

ІМПРЕСІОНІЗМ І УКРАЇНА

Живопис кінця XIX – початку ХХ століття
Твори з колекцій музеїв України
та приватних збірок м. Києва

17.12.2009
28.02.2010

м. Київ, вул. М.Грушевського, 6
www.namu.kiev.ua

М.А.Бережко «Маки цвітуть», фрагмент, 1905

Згубний сигнал

Франція робить помилку, допомагаючи Росії переозброюватися

Автор:
Андре
Глюксманн

Андре Глюксманн – сучасний французький філософ та письменник-есеїст, представник групи «нових філософів». Народився 1937 року. В 1968 році опублікував свою першу книжку «Роздуми про війну», в травні того ж року брав участь у студентських заворушеннях. У 1975-му вийшла друком праця Глюксманна «Кухня і харчування людей, роздуми про державу, марксизм та концепт-бір», у якій він стверджував, що марксизм неодмінно призводить до тоталітаризму, провокаючи паралелі між нацизмом та комунізмом. Філософ підтримує втручання Заходу в Іраку й Афганістані, а також критично ставиться до російської зовнішньої політики. Виступає проти незалежності Абхазії та Південної Осетії, але за незалежність Чечні.

Чи варто приймати Путіна? Так, адже саме він виконує функції президента країни. Те, що Париж прийняв 27 листопада людину, яка наказала вбити або ув'язнити стількох моїх друзів, ще нічого. Він могутній. Але, заради Бога, не можна дозволяти такого безчестя, як Ширакове нагородження Путіна орденом Почесного легіону. І давайте не посвячувати вбивство чеченців у стовідсоткового демократа чи взірець добродетелі! З величими світу цього потрібно вести діалог чимко, але чітко, навіть (і особливо) якщо їхнє мислення або поведінка не відповідає принципам дотримання прав людини.

Результати цих урочистих зустрічей залишаються невідомими більшості простих смертних. Як і тим, хто їх організовує, з огляду на безліч натяків та недомовок, характерних для конфіденційних тет-а-тетів можновладців. Лише постфактум виявляємо, що завдяки невизначеності Вашингтона радянський блок зміг розв'язати Корейську війну; лише постфактум можемо оцінити прорахунок американської пані держсекретаря, яка переконувала Саддама Хуссейна, що для нього буде вигідно дати зелене світло загарбанню Кувейту.

Ще до того як Путін встиг прибути до Парижа, було надіслано схожий сигнал, не менш небезпечний своїми недомовками. Сцена розігрується в Санкт-Петербурзі, російські ЗМІ повідомляють: планується, що з 23 по 27 листопада шедевр французького військово-морського флоту класу Mistral парадуватиме на рейді в Північній Венеції, щоб можна було оцінити



його виразний потенціал. Бойовий корабель багатоцільовий, має всі переваги десантного корабля та вертолітоносця: Росія планує придбати п'ять таких суден (€500 млн за кожне). Це президент: ще ніколи член НАТО не підписував із Росією договору про озброєння. Франція може зламати табу, непорушне з часів засновання Організації Північноатлантичного договору. Тож у Парижі оголошують про п'ять кораблів класу Mistral; «лише один» (решта кораблів цього типу будуватимуться за ліцензією), зазначають у Москві, щоб заспокоїти свої балтійські судновбудівні заводи. Міністр оборони Ерве Морен і, хоч як сумно, міністр закордонних справ Бернар Кушнер вставили свої п'ять копійок, щоб розхвалити перед московськими колегами переваги «цього чудового судна».

Владімір Висоцький, головно-командувач Російського військово-морського флоту, радіє. І відкрито потирає руки: такий корабель, заявляє він, «дозволив би нашому Чорноморському флоту виконати місію (в Грузії. – Ред.) за 40 хвилин замість 26 годин». Ідеється не про ляпусе п'яного моряка, а про одне з далекоглядних попереджень, на які щедрі путінці: якщо Москва забажає, Грузію буде розчавлено, а світ і оком не змігне.

Для тих, хто, можливо, не зрозумів, Путін пропонує тост «за неодмінне возз'єднання Грузії». Листопад 2009 року: Прімаков відзначає 80-річчя, і всі присутні високопосадовці розуміють те, що потрібно зрозуміти: «возз'єднання Грузії та Росії! Для всієї цієї бравої компанії імперія залишається панацеєю.

Ке-д'Орсе (французьке МЗС. – **Прим. перекл.**) розраховує розіграти з Кремлем хід у стилі виграш-виграш? Від благонаїдної опозиції ані слова. «Реалістична» Франція не переймається. Забезпечуючи Путіна озброєнням для оперативної висадки десанту в Грузії, Україні (в Криму), навіть у країнах Балтії, вона подає чіткий сигнал: до справи! Хай там що роблять російські війська, ми протестуватимемо лише постфактум, коли справу буде зроблено, і марно, бо буде запізно. Більше не може бути й мови про зупинення танків під Тбілісі, як у серпні 2008 року! Підписавши угоду про продаж кораблів Mistral, Ніколя Саркозі паралізує свою дипломатію й відтак позбавляє себе будь-якої можливості погратися в рятівника. Злопам'ятні російські лідери змушують його визнати поразку. Цей «комерційний» договір, рівнозначний стимулу до найгірших дій.



ФОТО: АР

Прошу вас, не посилайтесь на якийсь там «реалізм», адже йдеться лише про банальну короткозорість нашої зовнішньої політики, що триває вже багато десятиліть. Як завжди, попри красномовство під Бранденбурзькими воротами, наш державний апарат ігнорує країни, що утворилися після розпаду Радянського Союзу й хочуть залишатися незалежними. Я був у Празі, де святкував із Вацлавом Гавелом кінець Російської імперії: запевняю вас, нові члени ЄС визнають свій справедливий страх перед тим, що вони з гіркотою називають путінізмом. Ані замовні розправи над журналістами й адвокатами, ані ухвалення в Державній думі положення про preventivну війну, ані шантажі Газпрому, ані військові операції на півночі, а потім на півдні Кавказу не заспокоюють «близьке зарубіжжя». Росія поновлює завойовницькі та ксенофобські пориви, культывовані за царизму й комуністичної влади.

«Вигідний» договір про продаж кораблів Mistral не лише віддає нас від друзів у Центральній Європі, а й розброяє в очах противників. Boeing, що конкурсує з європейським концерном EADS за замовлення на літаки-заправники, призначенні

Mistral –
універсальний
десантний
корабель.
Водотонажність
– 21 тис. т,
довжина –
199 м, ширина
– 32 м.
Корабель може
нести до 900
десантників або
до 40 танків,
від 16 важких
до 35 легких
гелікоптерів, а
також десантні
баржі та катери.
Швидкість
повного ходу
19 вузлів,
далекосяжність
плавання в
економному
режимі
20 тис. миль.
Вартість –
€400–500 млн

для Військово-повітряних сил США, матиме чудову підставу дискредитувати продукцію Airbus перед Конгресом у Вашингтоні. Пригадується, що ідея запровадження ембарго на продаж зброї Китаю, яку просував Ширік, зазнала краху через вето США. Короткозорий «реалізм» дуже легко обертається проти нас усупереч нашим інтересам. Важко уявити найвищий крок на шкоду собі.

Сумно, що президент Саркозі, мій «кандидат» і друг, який визнав, що 200 тис. чеченців – жертви російських солдатів – це не «дрібниця», який відкидав «реальну політику, що занедбує наші принципи гуманності заради гіпотетичних угод», тепер, схоже, менше переймається путінськими силовими методами. Хоча, ставши президентом, він часто сприяє чеченцям (я виняток) у реалізації їхнього права на притулок. Сумно, що мій давній приятель Бернар Кушнер переходить від Іль де Лумієр (назва корабля, який він вислав на допомогу в'єтнамським «біженцям на човнах», що тікали із захопленого комуністами Південного В'єтнаму) до Mistral (корабля, здатного залякати або покарати непокірні народи). Друзям треба казати правду.

Такі зміни пов’язані з ефектом «Галілео Галілея» – за назвою п’єси Брехта, де ерудований інтелектуал і гуманіст перевторюється на авторитарного Папу й наприкінці передає вченого на поталу інквізіції. У постановці п’єси в театрі Berliner Ensemble показано деформацію

майбутнього pontифіка підтягарем церемоніального та громіздкого гардероба. Ке-д’Орсе збирається підкорити власного міністра? А цвіт Елісейського палацу (резиденція президента Франції). – Ред.) намовлятиме його резиденту до байдужості «великих» стосовно народів, які прагнуть незалежності й шанування їхньої гідності, якщо вони маленькі та бідні.

Звісно, права людини не формують зовнішньої політики. Останнє слово має бути за більш приземленими міркуваннями. Але чи може бути реалістичним підхід із заохоченням замість стримування, автократії, що знищує свободу слова і вбиває нових дисидентів, культывуючи при цьому колосальну корупцію (у світовому рейтингу Росія посідає 146-те місце на рівні із Зімбабве)? Чи розумно вдосконалювати її і без цього завеликі озброєння? Чи слухно доводити до відчаю тих, хто відіграє певну роль у стримуванні цієї нової форми деспотизму? Чи раціонально ставити все на риторичні запевняння президента Медведєва, чистого на руку, бо до сьогодні «його руки взагалі немає» у владі?

Ніколи не пізно заблокувати дурну і невдалу ідею. Продаж кораблів Mistral навіює недобри прогнози щодо повноважень комісара ЄС із зовнішньої політики, визначених у Лісабонському договорі. Це все одно що довірити нашому «другові Лаврову» справу репрезентації Європи перед Обамою та Ху Цзіньтао. ■

спецпроект



У проекті «20 років свободи» **«Тиждень»** розповідає про два десятиріччя постсоціалістичної трансформації у Центральній і Східній Європі. Про Польщу (див. №39/2009), Угорщину (див. №42/2009), Болгарію (див. №44/2009), колишню НДР (див. №46/2009), Чехію й Словаччину (див. №47/2009). Незабаром на шпальтах **«Тижня Румунія та країни, що постали на руїнах Югославії.** На відміну від України майже всі ці держави змогли подолати травматичний тоталітарний досвід та повернутися до Європи. Жодна з них при цьому не була застрахована від помилок, і їм довелося пережити як зліти, так і падіння. В цьому числі ми розповідаємо про Латвію, де безвідповідальність влади привела до глибокої економічної кризи та суспільної апатії.



Автор:
Дмитро Губенко,
Київ – Рига

Коли десять років тому автор цієї статті вперше відвідав Латвію, ця мальовнича балтійська країна вже справляла неабияке враження. Небачені ще тоді в Україні супермаркети, а також готелі та ресторани надавали послуги цілком європейського рівня. А головне – в країні, яку щойно запrosili на переговори про

вступ до Європейського Союзу, панував оптимізм.

Через п'ять років після омріянного приєднання до ЄС настрій у більшості латвійців досить похмурий. Країна так і не довела до кінця вирішення старих проблем – інтеграції російськомовного населення, реформування політичної та економічної систем, боротьби з корупцією. Натомість злива дешевих кредитів у середині 2000-х призвела до перегріву економіки та її жорсткої посадки.

МОКРЕ КОШЕНЯ

На перший погляд, Рига не справляє враження міста, охопленого глибокою кризою. На вулицях сяють різдвяні прикраси, яскраві вітрини закликають знижками, у модних кав'ярнях увечері немає вільних місць. Однак навіть у центрі столиці де-не-де можна побачити вакантні торговельні площа, та й у відчинених крамницях покупців небагато. «Зраз ситуація нормалізувалася, – розповідає менеджер культурних проектів Інесе Аузіні. – А от на

ЩО ЗМІНИЛОСЯ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ

23 серпня 1989 року

На відзначення 50-ї річниці пакту Молотова – Ріббентропа Таллінн, Ригу та Вільнюс зв'язує людський ланцюг «Балтійський шлях»

16 листопада 1989 року

Верховна Рада Естонської РСР проголосує Декларацію про суверенітет

20 грудня 1989 року

Комуністична партія Литви виходить зі складу КПРС

11 березня 1990 року

На першому засіданні Верховної Ради Литовської РСР, у якій більшість мав «Саюдіс», прийнято Акт про відновлення незалежності Литви

4 травня 1990 року

Верховна Рада Латвійської РСР приймає Декларацію про відновлення незалежності Латвійської Республіки (з перехідним періодом)

8 травня 1990 року

Естонська РСР стає Естонською Республікою

13 січня 1991 року

Штурм радянськими військами вільнюського телецентру. Гинуть 15 осіб, понад 600 поранені

20 серпня 1991 року

Верховна Рада Естонії приймає Резолюцію про державну незалежність Естонії

ЩО ЗМІНИЛОСЯ ПІСЛЯ 1989 РОКУ

початку року було справді важко. Закривалися крамниці, на вулицях ходило багато п'яних». Цього річ, 13 січня в столиці навіть спалахнули заворушення. Колись гордий «балтійський тигр», Латвія – за визначенням самих латвійців – тоді перетворилася на мокре кошена.

Економічні проблеми в країні почалися ще до того, як світ занурився в глобальну кризу. В 2006–2007 роках економіка зростала на 11–12% щороку, тоді як дефіцит платіжного балансу перевищував 20% валового внутрішнього продукту. Коли ж у 2008 році почався відтік капіталу, Латвія відмовилася від ідеї девальвації валюти – лата, який ще з 2004 року прив’язаний до євро. Валютні резерви національного банку скотилися з \$6,6 млрд у травні 2008-го року до \$3,4 млрд у листопаді того ж року.

Проблемі країні додав ще й Parex Bank, відомий відсутністю вимог щодо походження вкладених у нього грошей. Підозрюють, що у ньому тримали гроші й російські олігархи. 8 листопада 2008 року держава була змушенна купити за символічні два лати 51% акцій банку, щоб уникнути його банкрутства. Після цього уряд розмістив на депозитах 600 млн латів для підтримки ліквідності, а загалом державну допомогу Parex Bank оцінюють у 1,1 млрд латів. Банківський сектор Литви та Естонії практично повністю належить іноземним, переважно скандинавським банкам, тож сусідкам Латвії не довелося так витрачатися.

Наприкінці минулого року нобелівський лауреат, економіст Пол Крутман порівняв Латвію з Аргентиною. «Схоже, історія повторюється. Перший раз як трагедія, другий раз як інша трагедія», – написав він у The New York Times. І не помилився: лат-

війський ВВП за підсумками минулого року впав на 4,6% – тоді це був один із найгірших показників у світі. В 2009-му падіння ВВП, за прогнозами, становитиме вже 18%. Рівень безробіття в країні, за даними Eurostat, у жовтні сягнув 20,9% – це найвищий показник у ЄС.

РІК РОЗПЛАТИ

Політолог Вейко Сполігіс учає в цій ситуації справедливу розплату за безвідповідальну макроекономічну політику латвійського уряду: «Естонія в роки бума вилучала з обігу грошову масу, створювала резерви, які зараз допомагають їй легше пережити кризи. Латвія натомість лише пришившила економіку». «Треба тиснути на газ до самого кінця», – цитує він тодішнього міністра транспорту, а тепер віцепремера Риги Айнарса Шлесерса. Уряд байдуже спостерігає за тим, як економіка зростала мов на дріжджах завдяки дешевим кредитам від шведських банків та найбільшій у Європі бульбашці в сфері нерухомості. Щось подібне відбувалося тоді і в Україні, але не в такому масштабі: в Латвії майже третина сімей живуть у квартирах, придбаних за іпотечними кредитами! Вага поганих кредитів у кредитних портфелях банків у листопаді 2009 року вже сягнула 14%.

Криза завдала по латвійцях подвійного удара – позбавила їх частини доходів або й загалом робочих місць, а їхня нерухомість за останній рік упала в ціні вдвічі (за даними Global Property Guide, це найбільше падіння цін на нерухомість у світі). Загроза банкрутства нависла не лише над окремими родинами, а й над усюю країною. Торік у грудні Міжнародний валютний фонд та Євросоюз надали Латвії пакет допомоги в €7,5 млрд (або €3360 на

Кіріл Хомічев, підприємець

Минуло 20 років, а ми де були, там і лишилися. В 1990-х людей об'єднували думка про світле майбутнє, й ми досягли багатьох зовнішніх змін. Але внутрішніх не відбулося! Тут, наприклад, дуже велика російська громада, якою через інформаційний вакуум дуже легко маніпулювати. Радянська ментальність, до речі, залишилася як у російськомовних, так і в латишів. Вступ до ЄС приніс зміни в гірший бік. З'явився доступ до фінансових ресурсів, які можна дерибанити. ЄС, на жаль, не займається контролем.

Я ще два роки тому закрив своє рекламне агентство, тому що в нас оцінюють не продукт, а твої зв'язки. Це все спадок радянської ментальності. Зараз умов у країні для малого та середнього бізнесу немає. Платоспроможність населення стрімко падає, безробіття зростає, люди виживають, податкова політика недружня. Тут потрібні фундаментальні зміни масового характеру. Але хто їх робитиме, якщо всі емігрують?

**1 лат
= 17 грн**

**Офіційна середня зарплата
456 латів**

**Обід у кафе-їдалні
3–4 лати**

**BigMac
1,6 лата**

**Хліб
0,25 лата**

**Літр молока
0,4 лата**

**Півлітрова пляшка пива
0,55 лата**

**Літр бензину
0,73 лата**

кожного латвійця). Щедрість Захуду, однак, мала зворотний бік – уряд вимушено погодився консолідовувати державний бюджет на мільярд латів щороку до 2012-го, коли він сподівається запровадити євро (на думку більшості експертів, такі сподівання марні). Це рішення потянуло за собою скорочення пенсій, а також робочих місць, зарплат у державному секторі (передусім в освіті й охороні здоров’я) та підняття податку на додану вартість.

Наприкінці 2009-го Латвія була змущена консолідувати бюджет ще на 500 млн латів – цього разу за рахунок збільшення податку на дохіди фізосіб, а також запровадження нових податків та зборів. Це неодмінно потягне за собою подальше зменшення внутрішнього попиту, яке може затягнути країну в дефляційно-borgovу спіраль за японським зразком. Постійне зниження цін призведе до зростання відсотка невиконаних боргових зобов’язань.

Експерти зазначають, що Латвія мала інший шлях –

21 серпня 1991 року

Латвія остаточно відновлює незалежність

1993 рік

Радянські війська залишають Литву

1994 рік

Радянські війська залишають Естонію та Латвію

1997 рік

Естонію запрошують до переговорів про вступ до ЄС

1999 рік

Латвію та Литву запрошують до переговорів про вступ до ЄС

2004 рік

Країни Балтії вступають до ЄС та НАТО

27–28 квітня 2007 року

Після перенесення пам’ятника Солдатові-визволителю з центру Таллінна на військове кладовище російськомовна молодь починає заворушення в місті

31 грудня 2009 року

Литва має закрити Ігналінську АЕС

контрольовану девальвацію лата. Це, однак, призвело б до масового банкрутства підприємств та фізичних осіб, які здебільшого брали деноміновані в євро кредити. Критики уряду акцентують на тому, що міжнародну фінансову допомогу фактично було надано не Латвії, а шведським банкам, які домінують у банківській системі всіх балтійських країн. Девальвація була б жорстким ударом для економіки, однак вона могла б відновити конкурентоспроможність латвійських підприємств, а згодом і зростання ВВП.

УКРАЇНА-ЛАЙТ

Провину за нинішній стан країни політолог Вейко Сполітіс покладає на еліту, для якої він не скодує жорстких слів. «Товариші по чаці ставали міністрами», – описує Сполітіс латвійський політи-

СЛОВНИЧОК ■

Латвійське – те, що стосується Латвії як країни

Латиське – те, що стосується латиського етносу

кум. Домінування в ньому трьох місцевих «мінігархів» (мера Вентспілса Айварса Лембергса, голови Народної партії Андріса Шкеле та віце-мера Риги Айнарса Шлесерса) змушує Сполітіса називати Латвію не інакше як «Україна-лайт». Усіх цих політиків свого часу звинувачували в причетності до корупції, а Лембергса у 2007 році навіть заарештовували за звинуваченнями в хабарництві, відмиванні грошей та перевищенні повноважень.

Але підмочена репутація не заважає їм активно боротися за владу в Латвії – майже за рік до парламентських виборів. «Кампанія будуватиметься на концепції лідерства, а не демократії, – з жалем стверджує Сполітіс. – Вони відверто кажуть, що Карліс Улманіс (авторитарний лідер Латвійської Республіки, який 1934 року розігнав парламент.

– Ред.) – це добре. Тому, швидше за все, мінігархи просуватимуть зміни до Конституції, які зроблять Латвію президентською республікою». Протистояти загрозі авторитаризму, на його думку, може громадянське суспільство, на яке орієнтується лише «Єдність» – політичний блок правоцентристських партій «Нова Ера», «Громадянський Союз» і «Товариство за іншу політику».

Корупційність закорінена в політичній культурі Латвії, яка багато в чому залишається радянською. На відміну від сусідів країна так і не спромоглася реформувати Цивільний кодекс і державну службу. Естонські та литовські законодавці ще на початку 1990-х зробили прозорими як державні фінанси, так і процес фінансування політичних партій. Латвія ж залишається єдиною

Опозиційність неконструктивна

Голова бюджетного комітету парламенту Латвії Гунтіс Берзіньш розповів **Тижню**, чому його партія погодилася очолити латвійський уряд і як зменшити вплив олігархів на політику

Спілкувався
Дмитро
Губенко

З головою бюджетного комітету, представником партії «Нова Ера» Гунтісом Берзіньшем **Тиждень** зустрівся у розпал бюджетного процесу, результатом якого стали досить болісне для латвійців підвищення прибуткового податку і затвердження кількох нових податків та зборів. Відповідно й розмову почали з економічної ситуації в країні.

У.Т.: Соціальні партнери уряду (профспілки, конфедерація працездавців та місцеве самоуправління) розкритикували новий бюджет країни, стверджуючи, що він погіршиє ситуацію в Латвії. І справді, світовий досвід доводить, що підвищення податків лише заганяє економіку в тінь. Чи може це статися у Латвії?

– У такій кризовій ситуації, як зараз, було б доречно знизити податки та збільшити урядові витрати. На жаль, ми просто не маємо грошей, щоб збільшити витрати або знизити оподаткування. Тому змущені підвищувати податки. Кілька місяців тому уряд вирішив залучити соціальних партнє-

рів до бюджетного процесу. Треба було провести консолідацію бюджету на 500 млн латів. Подальше урізання витрат було вже неможливим, тому довелося підвищити деякі податки та збори (прибутковий податок, транспортний збір), а також запровадити прогресивний податок на землю та нерухомість. Ці заходи більшою чи меншою мірою були накинуті уряду МВФ. І саме з огляду на останні зміни соціальні партнери виступили з публічною критикою уряду.

У.Т.: Ваша партія «Нова Ера» у 2000-х тривалий час перебувала в опозиції, тож тепер фактично має вирішувати проблеми, створені іншими політичними силами. Утім, ваш однопартієць Валдіс Домбровськіс очолив уряд, і ви взяли на себе відповідальність за країну. Чому?

– Це було складне рішення для нашої партії. Вибір був або далі залишатися в опозиції, або ж очолити уряд і спробувати зробити щось з економікою. Врешті-решт ми вирішили, позаяк вважаємо себе відповідальною партією, що, попри складну ситуацію, не маємо іншої альтернативи, як уйти в уряд. Наша партія доволі велика, а



країною в ЄС, в якій партії не фінансирують із державного бюджету, а отже, вони швидко підпадають під уплив грошових мішків. «Ще одна причина неефективності латвійської політичної системи – партії тут поділяються на ліві та праві не за ідеологічною, а за етнічною основою. Праві – латиські, ліві – російські», – вважає Сполітіс.

РОСІЙСЬКИЙ РЕНЕСАНС

Із цим твердженням політолога погоджується мер Риги Ніл Ушаков – перший росіянин на цій посаді в історії міста. «Це була традиційна ситуація, коли латиші голосують за латиські партії, а росіяни – за російські. Наприклад, пенсіонер приходить на виборчу дільницю й вибирає в бюллетені спочатку латиські партії, а потім ті з них, які боротимуться за права пенсіонерів, або ж анало-

гічно російські партії», – розповідає міський голова. На його думку, етнічний поділ гальмував розвиток країни, тож він із однопартійцями створював «Центр згоди» як міжетнічну політичну силу. В результаті цього року партія набрала найбільше голосів на виборах до Ризької думи, а серед тих, хто підтримав «Центр згоди», було 30% латишів.

Говорячи про етнічну ситуацію в країні, Ушаков виокремлює три основні проблеми. По-перше, проблему негромадянства, адже 17–18% населення не є громадянами Латвії. «Зараз процес натуралізації зупинився, бо абсолютно більшість негромадян – це люди, віком понад 55 років. Плюс безвізовий режим із Росією та можливість їздити без віз від Лієсабона до Владивостока теж знижує темпи натуралізації», – відзначає він. По-друге, мер вважає,

ЩО ЗМІНИЛОСЯ ПІСЛЯ 1989 РОКУ

Лаура Іванова, студентка

З 1999 року в країні відбувалося зростання, люди зажили краще. Але в 2008 році почалася криза, й усе стало дуже погано – скоротили всі зарплати, студентам – стипендії. В Латвії немає роботи, й навіть на посаду двірника конкурс. У Даугавпілсі, звідки я родом, звільнili половину вчителів, решт зменшили на 40% зарплати. Чим люди платитимуть підвищенні податки? Латиші – народ, який багато працює, але мало говорить. Ніхто не протестує. Втім, у нас є також речі, якими можна пишатися, – фестиваль пісень і танців та спорт.

що в російській мові в Латвії має бути статус офіційної (тобто можливість спілкування із самоврядуванням російською та написання в паспорті імені та прізвища кирилицею).

Третє проблему – недопредставництво російськомовної меншості в органах влади – «Центр згоди» має всі шанси невдовзі вирішити. На сьогодні це найпопу- ■

інші політичні сили вже були при владі, тож президент запропонував очолити уряд нашому однопартійцю. Оскільки Домбровськіс і його міністри змушені приймати складні й непопулярні рішення, наша популярність, на жаль, зменшилася. Можна сказати, що деякі інші партії свідомо дали нам можливість очолити уряд на цьому етапі. Але ми відчували, що маємо бути конструктивними, а опозиційність – це не дуже конструктивна позиція.

У.Т.: Що на наступних парламентських виборах ваша партія прагне залучати російськомовне населення, а «Центр згоди» (партія, до якої належить мер Риги Ніл Ушаков. – Ред.) – латишів. Як ви гадаєте, чи можлива у Латвії постетнічна політика?

Хочеться сподіватися, що постетнічна політика є можливою. У партії ми це обговорювали і визнали, що для добра і стабільності країни цей етнічний поділ є небажаним. Етнічний поділ у Латвії – це реальність, яка має не таку вже й давню історію. Є різні підходи до новітньої історії Латвії, до того, що означає Друга світова війна: чи це була боротьба за незалежність, чи боротьба між комунізмом і нацизмом. Люди, які їх дотримуються, точно не змінять своїх поглядів. Подолати цей поділ буде нелегко, але ми обов'язково спробуємо це зробити. Коли була заснована «Нова Ера», на виборах 2002 року за нас проголосував досить великий відсоток російськомовного населення.

За останні роки ми, мабуть, трохи загубили ці голоси, але, думаю, зможемо їх відвоювати.

У.Т.: Яка позиція вашої партії стосовно інтеграції російськомовного населення в латвійське суспільство? В останні роки процес натуралізації практично зупинився.

– Це природний процес. У країні є етнічний поділ, і, думаю, минуть роки, перш ніж ситуація зміниться. Підростає молоде покоління (російськомовне), яке вільно володіє латиською. Зараз російськомовне населення не має великої мотивації до набуття латвійського громадянства, оскільки воно не забезпечує їм великої вигоди. Це дає можливість брати участь у політиці, а ось щодо вільного пересування Європою, то немає різниці, громадянин ти чи ні. Водночас Росія має великий вплив за рахунок мас-медіа, тож частина населення живе у російськомовному інформаційному просторі. Іноді з цими людьми навіть важко розмовляти, адже вони отримують відомості з російського медіа-простору, що не надає достатньо інформації про те, що відбувається у Латвії. Інформація ж, що надходить, переважно викривлена.

У.Т.: Російський вплив у Латвії під час кризи відчутно зріс – як економічний, так і політичний. Чи може Латвія перетворитися на російський форпост у ЄС?

– Я не вірю, що так станеться. Впевнений, що Росія зацікавлена у збільшенні свого впливу як у Латвії, так і за-

галом у всіх трьох балтійських державах. Населення Латвії має дуже різні погляди, але політично більшість латиськомовного населення орієнтується на латвійську незалежність у союзі із Заходом. Росія має тонкий вплив на рівні мас-медіа, але на цьому етапі я не думаю, що він приведе до якихось серйозних змін. На жаль, унаслідок економічної кризи постраждав вільночинський глобалізаційний образ Заходу. Але той факт, що Латвія є членом ЄС і НАТО, має дуже великий вплив на мислення людей. Літаки НАТО, які базуються у Литві, патрулюють небо над Балтикою, кораблі заходять у ризик порт. Думаю, це дає людям відчуття безпеки.

У.Т.: Багаті люди мають у Латвії великий вплив на політику. Чи вбачаєте ви в цьому загрозу латвійській демократії?

– Причиною заснування «Нової Ери» була спроба зменшити вплив цих олігархів. Ми мали певний успіх, однак унаслідок економічної кризи вплив трьох багатих людей у країні знову зростає. Це вельми небажаний елемент у політиці, але типовий для пострадянських країн. Ми бачимо подібну ситуацію в Україні, Литві, Росії. Можливо, держави історично мають пройти через це. Стабільність країні більше забезпечує середній клас. У Латвії ми побачили, як він почав розвиватися, але, на жаль, економічна криза дуже на нього вплинула. Проте в далекій перспективі зі зміщенням середнього класу вплив олігархів зменшується. ■

лярніша політична сила в країні, чого не можна сказати про її партнера в Ризькій думі – очолювану вице-мером Айнарсом Шлесерсом Латвійську першу партію/«Латвійський шлях». Ушакова не турбую репутація заступника (наприклад, у січні цього року, ще будучи міністром транспорту, той призначив 26-річного некваліфікованого сина свого водія на посаду в державному підприємстві з зарплатою 4000 латів на місяць). «Працювати зі Шлесерсом добре, він відповідальна особа, котра і в політиці, й загалом по життю тримає слово», – заявив ризький мер **Тиксно**.

НЕСПОДІВАНА ДИСКРИМІНАЦІЯ

Державний мовний центр – установа, яка тривалий час була опушталою для російськомовного населення Латвії, займає кілька кімнат у звичайному будинку в центрі Риги. «Як ви гадаєте, скільки в нас інспекторів? – запитує голова відділу контролю Центру Антонс Курсітіс. – 16 на всю країну!» При цьому кількість скарг на невиконання мовного законодавства, що надходять від громадян, постійно зростає, а зарплати, навпаки, падають. Проте найбільшою проблемою Курсітіс вважає неправильне розуміння мовою ситуації в країні закордонними спостерігачами.

«Російськомовні не меншість! – пояснює він. – У семи найбільших містах Латвії, де живе більше половини населення країни, тільки 40% латишів. Тому реально вони не меншість, а більшість». До того ж, іще з радянських часів закріпився своєрідний мовний поділ галузей народного господарства: транспорт, торгівля, промисловість –

ЩО ЗМІНИЛОСЯ ПІСЛЯ 1989 РОКУ

Ієва Валайне, перекладач

Я переїхала до Швеції в 2004 році, коли Латвія вступила до ЄС. До того в Швеції було дуже важко отримати дозвіл на роботу та навчання, але потім усі перешкоди швидко зникли. Тепер, відвідуючи Латвію, навіть не помічаю, що є якийсь кордон. ЄС дав багато країні – особливо сільській місцевості в межах вирівнювання єврорегіонів. Для мене ж це означало можливість отримати ступінь магістра в шведському університеті. Але це також означає, що 75% моїх друзів зараз живуть за кордоном. У Швеції я навчилася дивитися на Латвію критично, і більше не вірю в цю державу. Моя місія – допомагати простим людям, і я думаю, що в Швеції можу зробити для них більше, ніж у дома.



ФОТО: AP

ДРУЖБА НАРОДІВ.
13 січня 2009 року мирна акція протесту в Ризі переросла у масові заворушення та погроми. Серед демонстрантів були як латиші так і російськомовні

переважно російськомовні; сільське господарство, освіта, культура, державне управління та місцеве самоврядування – в основному латиськомовні. Великою проблемою для національної безпеки країни зараз є депутати місцевих рад, які не володіють державною мовою, а отже, ними легко маніпулювати.

Ця тенденція зміцнюється тим, що лише третина латиської молоді вивчала в школах російську мову, й тепер вони менш конкурентоспроможні на ринку праці великих міст, ніж їхні російськомовні однолітки, які з 2004 року вчаться в білінгвальних школах. У багатьох компаніях латишів 3–4%. «Саме латиськомовних дискримінують працедавці», – наголошує Курсітіс. Держава ж не може захищати своїх громадян, оскільки після 2000 року право визначати робочу мову на приватних підприємствах було віддане власникам, і вони, приймаючи на роботу, можуть вимагати знання російської.

«Російська мова в Латвії самодостатня – їй це велика проблема», – визнає Курсітіс. Книжки російською дешевіші, ніж латиською, тож їх купують навіть латиші. На латвійських каналах російські фільми та серіали, як і в Україні, йдуть лише із субтитрами державною мовою. «В разі запровадження двомовності наше майбутнє буде, як у Білорусі чи Ірландії. Латиська мова залишиться хіба на селі», – каже чи-

новник. Утім, порівняно з Україною, в Латвії не все так погано. Принаймні в кіосках преси можна побачити численні латиськомовні глянцеві видання – як місцеві, так і міжнародні на штальт Cosmopolitan.

УТЕЧА ВІД КРИЗИ

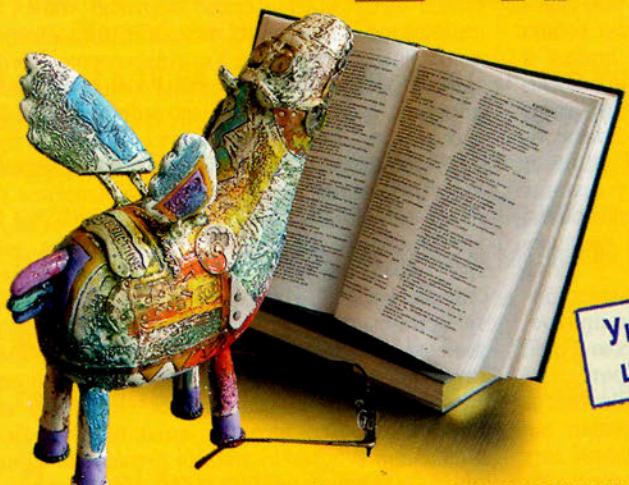
Та, незалежно від мової належності, всіх жителів Латвії об'єднує недовіра до влади: згідно з опитуваннями Eurobarometer, тільки 6% із них довіряють своєму парламенту. Латвійці також є найбільшими евросkeptиками в усьому Євросоюзі: тільки 44% вірять ЄС, а 25% бачать у ньому позитив. Тим не менше, довіра до Брюсселя є все одно вищою, ніж до власної держави. «Я бачила при владі вже всіх політиків, а тепер до неї повертаються ті, хто її мав у 1990-х», – пояснює цей феномен менеджер проектів та перекладач Ієва Валайне, яка вже п'ять років живе у Швеції.

Ротація при владі політиків із підмоченою репутацією посилює в суспільстві апатію, а брак перспективи висхідної соціальної мобільності штовхає людей до еміграції. Політолог Вейко Сполітіс, однак, вірить, що латвійське громадянське суспільство ще покаже себе. «Саме тому я все ще в Латвії, а не в Туреччині, де живе моя дружина, чи в Естонії, яка є моєю другою батьківщиною, або Фінляндії, де я дописую докторат», – ділиться своїм оптимізмом Сполітіс. ■

XII КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК

КНИЖКОВИЙ СВІТ

2-й етап



Українські книги за
цінами видавництв

ОГАНІЗАТОРИ:
УКРАЇНСКА АСОЦІАЦІЯ ВИДАВЦІВ ТА КНИГОРОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ;
УКРАЇНСКА ВИСТАВКОВА КОМПАНІЯ "МЕДВІН"

ЗА ПІДТРИМКИ:
ДЕРЖАВНОГО КОМІТЕТУ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ТА РАДІОМОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Куратори культурної програми ярмарку - Брати Капранови

В ПРОГРАМІ:

"Книжка і кухня" — відомі письменники прямо на виставці готуватимуть свої "фірмові" страви і роздаватимуть на пробу гостям виставки

"Книжка і спорт" — зустрічі з зірками спорту, авторами спортивних книжок, круглий стіл з проблем спортивної книжки

"Книжка і діти" — книжкові розваги, виступи казкарія лірника-Сашка, майстер-класи, презентації дитячих книжок та зустрічі з письменниками

"Книжка і образотворче мистецтво" — майстер-класи з каліграфії, друкарської справи, варіння паперу, ілюстрування книжок для всіх бажаючих

"Книжка і кіно" — покази екранизацій творів української літератури, майстер-класи відомих сценаристів

"Книжка і театр" — майстер-класи драматургів та зустрічі з режисерами, круглий стіл „Українська книжка на сцені”

"Книжка і музика" — співана поезія, щоденні вечірні концерти книжкових музик

"Книжка і ЗМІ" — зустрічі з ведучими книжкових передач, круглий стіл про стосунки книжок та медій

"Книжка і Інтернет" — презентації книжкових інтернет-ресурсів, електронних книг та інтернет-магазинів

"Книжка і влада" — відкрите засідання Міжвідомчої комісії з проблем книжкової галузі за участі урядовців, зустрічі з авторами книжок про політиків, дискусія про перспективи бібліотечної галузі

"Книжка як книжка" — презентації, автограф-сесії, книжкові ігри, вікторини, круглі столи

Старт продажів нової книги Дена Брауна "Втрачений символ" - найбільш

очікуваної книжкової прем'єри року, подарунки всім покупцям від видавництва

"Клуб Сімейного Дозвілля"

Генеральний спонсор:
ІВЧЕНКО ПРОГРЕС

М «РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ СТАДІОН»
ЕКСПОЦЕНТР «СПОРТИВНИЙ»
ВУЛ. ФІЗКУЛЬТУРИ, 1
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

ВИСТАВКА ПРАДЮС:
18-20 грудня з 11.00 до 19.00
ВХІД ВІЛЬНИЙ

УПОРЯДНИК:
"МЕДВІН"

Тел./факс: +380 44 501-03-42,
+380 44 501-03-44,
+380 44 501-03-66,
8 050 358-75-92.

E-mail: mail@medvin.kiev.ua
www.medvin.kiev.ua

Балтійський шлях

Важко знайти на планеті ще три настільки відмінні сусідні країни, які світ чомусь вважає схожими



Автор:
Дмитро
Губенко

23

серпня 1989 року – в 50-ту річницю підписання пакту Молотова – Ріббентропа – близько 2 млн жителів тодішніх Естонської, Латвійської та Литовської РСР, узявшись за руки, утворили 600-кілометровий живий ланцюг, що зв’язав між собою Таллінн, Ригу та Вільнюс. «Балтійський шлях», а саме так назвали цю акцію, продемонстрував світові й насамперед радянському керівництву солідарність трьох маленьких народів, які праґнули відновлення історичної справедливості та незалежності. Цю подію добре пам’ятують у країнах Балтії – в Ризькій думі ще наприкінці листопада можна було побачити присвячену акції виставку зворушливих дитячих малюнків.

Багатьом і в світі, і в Україні може здатися цілком природним, що три маленькі народи, притиснуті до Балтики континентальною масою Росії, приречені на спільну історичну долю. Проте саме історія, а також походження і темперамент литовців, латишів та естонців є такими відмінними, що це не могло не позначитися на сьогоденні цих країн. Починімо з того, що естонці є фіно-угорським народом, тоді як латиші та литовці – балти. Литовці мають історію середньовічної державності, а незалежні Латвія та Естонія постали тільки у ХХ столітті. Литовці є католиками, естонці – протестантами, а поміж латишів є і одні, і інші. Відповідно естонці тяжіють до Фінляндії та нордичного світу загалом, литовці – до Центральної Європи. Саме тому Латвія, що залишається фактично наодинці з Росією, була після 1991 року головним промоутером балтійської єдності.

Тим більше що досвід такої співпраці був. Історія здобуття Латвією незалежності після розпаду Російської імперії не менш карколомна, ніж Українські визвольні змагання. Можна сказати, що латишам тоді просто більше частило, ніж українцям. У листопаді 1918 року закінчилася Перша світова війна і Латвія проголосила свою незалежність, однак вже у січні 1919-го переважна частина країни опинилася під контролем більшовиків. Навесні 1919-го військові формування балтійських німців (ландсвер) завдали поразки більшовикам і змусили червоних латиських стрільців забратися з Риги. А влітку того самого року вже естонці, литовці та британський флот допомогли латвійським незалежникам розгромити німців та білогвардійців.

До речі, недаремно феномен червоних стрільців виник саме у Латвії, а не в Литві чи Естонії. Ще

наприкінці XIX століття Рига була третім за потужністю індустріальним центром Російської імперії, що згодом виявився під потужним впливом більшовиків. Уже в повоєнні роки, опинившись у складі СРСР, Латвія стане жертвою «нової індустріалізації». По 30–40 тис. робітників і службовців із Росії, Білорусі та України щороку прибувають до республіки на постійне місце проживання, поступово перетворюючи латишів на меншість в усіх великих латвійських містах. Подібний процес відбудеться і в Естонії, а ось переважно аграрний Литві примусової асиміляції вдається уникнути.

Саме тому незалежна Литва спокійно надала своє громадянство всім, хто проживав на території Литовської РСР. Натомість відновлені Латвійська та Естонська держави, де етнічний баланс у радянські часи був викривлений, надали громадянство лише тим, хто мав його у міжвоєнний період, та їхнім нащадкам. Решті населення було запропоновано пройти натуралізацію, що, зокрема, передбачала й іспит зі знання державної мови. Це рішення стало причиною багаторічної холодної війни з Росією, яка досі звинуває Таллінн і Ригу в дискримінації російськомовного населення. І байдуже, що в Латвії, наприклад, російськомовні самі не поспішають приймати латвійське громадянство, адже бути негромадянином Латвії значно вигідніше – перед тобою відкривається безвізовий простір від Лісабона до Владивостока.

По-різному протягом останніх 20 років країни Балтії вели й економічну політику. Естонці будували відкриту інноваційну економіку за нордичним зразком. Їхньою особливою гордістю є інформа-

ЕСТОНЦІ ТЯЖІЮТЬ ДО ФІНЛЯНДІЇ ТА НОРДИЧНОГО СВІТУ ЗАГАЛОМ, ЛИТОВЦІ – ДО ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

ційні технології – країну напівофіційно називають E-stonia, а найвідомішою розробкою естонських програмістів є служба інтернет-телефонії Skype. Литва теж намагалася створити наукомістку економіку, роблячи наголос на біотехнологіях. Латвія провела форсовану дієндустріалізацію, зробивши ставку на транзит, фінансовий сектор і сферу послуг. Утім, усі три країни потрапили в 2000-х у пастку дешевих кредитів, що привело до перегріву їхніх економік. Та якщо Естонія у сприятливі роки створила резерви, то її південні сусіди до останнього «тиснули на педаль газу». Результат очевидний: згідно з прогнозами ВВП Естонії продемонструє зростання вже наступного року, а вже у 2011-му країні може бути надано право вступу до Єврозони. Вихід Латвії та Литви з кризи буде болісним і затягнеться на довгі роки. ■



К Н И Г А Р Н Я

З 11 до 17 грудня чекаємо Вас на таких заходах у Книгарнях «Є»

У Києві (вул. Лисенка, 3):

11 грудня о 18.00 – презентація роману Анджея Стасюка „Фадо”.

12 грудня о 14.00 – „У товаристві Конрада”: зустріч із фіналістами премії ім. Дж. Конрада: Танею Малярчук, Сергієм Жаданом та Наталкою Сняданко.

14 грудня о 18.00 – презентація книжок: „Історія України-Русі” у листуванні М. Аркаса з В. Доманицьким. 1906 – 1909 роки; П. Стебницький „Вибрані твори”; І. Старовойтенко „Євген Чикаленко: людина на тлі епохи”.

15 грудня о 18.00 – презентація ілюстрованої енциклопедії „Культура” за участю Мирослава Поповича.

16 грудня о 18.00 – презентація книжки „Полковник Петро Болбочан: трагедія українського державника”.

17 грудня о 18.00 – презентація книжки „Міграційні процеси на тлі України”.

У Києві (вул. Спаська, 5):

11 грудня о 18.00 – презентація книжки Богуміли Бердиховської „Україна: люди і книжки”.

У Львові (просп. Свободи, 7):

11 грудня о 18.00 – презентація книжки Генрика Мейнандера „Історія Фінляндії” за участю Посла Фінляндії в Україні Крістера Мікkelsson.

15 грудня о 18.00 – презентація книжки Віктора Неборака „Вірші з вулиці Виговського”.

У Харкові (вул. Сумська, 3):

11 грудня о 18.00 – концерт гурту „Чілз”.

12 грудня з 16.00 до 20.00 – проект „Книгофотка”: фотограф Сергій Онищенко фотографує відвідувачів із їхніми улюбленими книжками.

16 грудня о 18.00 – презентація нового числа часопису „Україна Модерна”.

17 грудня о 17.00 – „Мистецькі шашки”: відомі харківські письменники та музиканти гратимуть у шашки власними дисками та книжками.

В Івано-Франківську (вул. Незалежності, 31):

15 грудня о 18.00 – майстер-клас до дня Святого Миколая з розпису по кераміці.

16 грудня о 18.00 – презентація збірки есеїв Євгена Барана.

17 грудня о 18.00 – показ колекції дизайнерського одягу в етнічному стилі від Любові Чернікової.

Командарм Зимового походу



Зимовий похід 1919 року – одна з найяскравіших сторінок в історії боротьби українських збройних сил за незалежність України. Командував військами Михайло Омелянович-Павленко – нащадок задунайського козака, російський аристократ та український генерал

Автор: Ярослав ТИНЧЕНКО

За шість місяців жорстоких боїв проти червоних та білих російських армій Дієва армія Української Народної Республіки подолала 2500 км і вийшла на лінію антибільшовицького польсько-українського фронту. Похід дозволив зберегти й консолідувати кадри військовиків-патріотів, прибічників ідеї незалежності України, яка набуvalа тепер нового практичного змісту. Недарма учасники Походу на все життя стали бойовими побрати-

мами й лицарями ордена за Зимовий похід.

СОТНИКІВ НАЩАДОК

Український командарм Михайло Омелянович-Павленко походив із дворянської родини – з тих численних українських родів, які своїми козацькими силами та малоросійською старицтвом вибудовували Російську імперію. Його дід – Омелян Павленко – був сотником Задунайського козацтва. Коли в 1829 році Задунайське козацьке військо повернулося з Туреччини на батьківщину, ро-



сійський цар надав старшинам дворянство й наділив маєтками неподалік Маріуполя. Так Омелян Павленко став землевласником – вочевидь, доволі успішним, бо незабаром придбав ще маєтності на Полтавщині та Катеринославщині. Мав двох синів, які вірою й правдою служили Росії: старший дійшов до посади генерал-губернатора на Далекому Сході, а молодший – Володимир – став генералом від артилерії. Саме в його родині й з'явився на світ 8 грудня 1878 року син Михайло, майбутній україн-

**НАДІЙНІЙ
ПЕРЕВІРЕНІ.**
Бойові
побратими
командувача
Армією УНР
Михайла
Омеляновича-
Павленка

У грудні
виповнюється
90 років,
відколи Армія Української Народної Республіки розпочала свій славнозвісний Зимовий похід

ський командарм. Його матір'ю була представниця князівського роду Русівих-Корчевих. Володимир Павленко зустрів майбутню дружину під час служби в Тифлісі, де й промінули перші роки життя маленького Михайла.

У 1885 році родина переїхала до Хабаровська, куди батько одержав нове призначення, і Кавказ – мала Батьківщина – майже не залишив сліду в спогадах Михайла Павленка. В 11 років хлопчика віддали до кадетського корпусу, спочатку – Хабаровського, згодом – Сибірського (в Омську). Доля генеральського сина була наперед визначена: кадетський корпус, військове училище, далі – служба. Якщо пощастиє – у гвардії, якщо ні – десь у глухому закутку імперії. Михайло Павленко добре закінчив кадетський корпус і Павлівське військове училище, тож потрапив у гвардію: Лейб-гвардії Волинський полк, який дислокувався у Варшаві.

Під час Російсько-японської війни 1904 – 1905 років поручик Михайло Павленко пішов на фронт добровольцем. Служив у розвідувальному підрозділі, брав участь у боях під Мукденом, Баотайцзі, Гудзяноми, Цзаарун та іншими містечками з не менш екзотичними назвами. Дістав контузію й був змушенний повернутися до Варшави.

Того ж таки 1905-го Михайло Павленко написав посібник для старшин «Обучение молодых солдат, старослужащих и запасных». Працю високо оцінили, й заохочений автор незабаром написав ще три книжки. На тій, що вийшла в 1908 році, стойтим'я автора: «Емельянович-Павленко», а на книзі 1914 року – «Амеліянович-Павленко». Таке своєрідне пошануванням пам'яті діда. 1912 року зміна прізвища була закріплена офіційно окремим царським указом.

ГЕРОЙ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

Напередодні Першої світової війни капітан Михайло Омелянович-Павленко командував ротою Лейб-гвардії Волинського полку, на чолі якої він і виступив 27 липня 1914 року з уже рідної Варшави на фронт. Справжня війна для них почала

ася 28 вересня, коли полк зайняв позиції навколо селища Гура Кальварія на Віслі, а з 11 жовтня брав участь у боях під містами Ловеч та Турек. Бій 1 листопада став для Омеляновича-Павленка останнім у складі рідного полку – його поранили в плече (проблеми з рукою далися від знаки на все життя), евакуювали до Варшави, а звідти – до Петрограда. Перенес операцію й довго лікувався в госпіталі в П'ятигорську.

Після бою у Польщі Омелянович-Павленка підвищили до звання полковника та призначили черговим штабофіцером штабу 2-го Гвардійського корпусу. Він повернувся на фронт, але під час бою на річці Стохід навесні – влітку 1916 року захворів на тиф і був знову евакуйований до Петрограда. Хоч як дивно, але саме перенесений тиф допоможе йому через три роки – коли наприкінці 1919-го українська армія згоратиме від епідемії, організм Михайла Володимировича вже матиме певний імунітет.

Одужавши, з вересня 1916 року Омелянович-Павленко перейшов військово-педагогічну роботу. Спочатку – завідувачем навчальних командр запасних гвардійських полків у Петрограді, а з листопада 1916 року – начальником 2-ої Одеської школи прапорщиків. Саме на цій посаді й застала полковника Лютнева революція 1917 року...

КОМАНДУВАЧ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ

В Одесі Михайло Володимирович був відомим та популярним. Імпозантний гвардійський полковник із вишуканими аристократичними манерами, орденом Святого Георгія на мундирі та елегантно підвязаною чорним шарфом рукою. Щиро й приязно ставився до своїх підлеглих і якось погодився відвідати збори гуртка юнкерів-українців. Тут він згадав свого діда – задунайського козака – й усі присутні одностайно обрали його керівником. А на початку травня 1917 року вже очолив українську військову маніфестацію. Відтоді й до кінця життя Михайло Омелянович-Павленко, який народився й виріс поза межами України і не знав української мови, був відомий як «Голова Української армії».

їнської мови, щиро й назавжди пов'язав свою долю з Україною.

У червні 1917 року М. Омелянович-Павленко ще ненадовго був відряджений на фронт, але восени він – начальник військової залоги Катеринослава. Вирували революційні події, у військових частинах розгорталася українізація. Михайло Володимирович став одним із організаторів Вільного козацтва – добровільної національної мілітарної організації, а також т.зв. Катеринославського гайдамацького куреня – частини, сформованої з військовослужбовців українців російської армії. Наприкінці 1917 року полковник Омелянович-Павленко прибув до Києва – в розпорядження Військового міністерства Центральної Ради. Там він одержав призначення на посаду військового представника Центральної Ради при штабі Одеської військової округи. А незабаром обійняв посаду члена комісії з демобілізації Румунського фронту російської армії.

У час Гетьманату Павла Скоропадського був підвищений до звання генерального хорунжого (відповідало званню генерал-майора колишньої російської армії) і призначений у Полтаву на посаду начальника 11-ої пішої дивізії. Щоправда, дивізією це з'єднання звалось умовно, радше то було ядро, з якого мала розгорнутися власне дивізія, бо замість 10 тис. вояків генералові підпорядковувалася трохи більше 200 старшин та підстаршин.

Омелянович-Павленко щойно починав опановувати українську мову, проте був «своїм» для національно-демократичних організацій України – на відміну від більшості гетьманських генералів, які під тиском «революційної демократії» вважали за доцільніше тікати на Дон. Однак згодом внаслідок інтриг, звичних для оточення П. Скоропадського, Омеляновича-Павленка усунули від керівництва дивізією, і він зайнявся формуванням Вільного козацтва на Катеринославщині.

Коли наприкінці 1918 року вибухнуло антигетьманське повстання, Михайло Володимирович, не бажаючи брати участі в протистоянні між П. Скоропад-



В ЕМІГРАЦІЇ.
Портрет
Омеляновича-
Павленка у мун-
дирі Галицької
армії, 1920-ті
роки

ським та Директорією, виїхав до Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР) і 10 грудня 1918 року очолив Галицьку армію. Він був кадровим офіцером російської служби, а військо, яким йому довелося командувати, складалося з українців австро-угорської армії та німецькомовних офіцерів-австрійців. За таких умов керувати формально «своїми», проте «чужими» за внутрішнім укладом і традиціями з'єднаннями було надзвичайно складно. Якби генерал почав запроваджувати звичаї російської армії, які успадкувало військо Української Народної Республіки, це не сподобалося б ані рядовому складу, ані, тим паче, офіцерському. Тому дійшли компромісу: організацію Галицької армії провели за англійським зразком. А виважене й толерантне ставлення генерала до галицьких традицій на все життя завоювало йому повагу серед вояків ГА.

На службі ЗУНР Михайло Володимирович перебував до 7 червня 1919 року, коли Галицька армія, потерпаючи в

протистоянні з польськими частинами від нестачі озброєння й медикаментів, відійшла до Зборча – на кордон зі Східною Україною. Генерал повернувся в розпорядження штабу Дієвої армії УНР.

Об'єднані Галицька та Дієва армія УНР у липні 1919 року почали спільний переможний похід на Київ–Одесу. Зламавши спротив російських більшовицьких формувань, українські війська швидко досягли столиці, де зустрілися зі ще однією російською армією – білогвардійцями генерала А. Денікіна, які, проте, не відважилися вступати у відкритий конфлікт. Постало питання про переговори, й кандидатура М. Омеляновича-Павленка, ко-лишнього гвардійського полковника та георгієвського кавалера, найкраще підходила на роль голови української військової делегації. Проте генерал не зміг домовитися з білогвардійцями – ті були вкрай вороже налаштовані до офіцерів-«самостійників». Хоча поразка українців у Києві

31 серпня стала болючою, Омелянович-Павленко неодмінно вирізнявся діловими й професійними якостями, здобувши авторитет у військовому проводі УНР. 8 вересня 1919 року він став командувачем Запорізької групи – одного з найкращих з'єднань Дієвої армії УНР, на чолі якого вже невдовзі почав боротьбу з білогвардійцями.

Восени 1919 року внаслідок політичних та військових помилок українського керівництва ГА та Дієва армія УНР були змушені вступити у війну на кілька фронтів: проти червоних, білогвардійців та нейтрально-ворожих поляків. На додачу до всього спалахнула епідемія тифу, а уряди Антанти відмовилися пропускати до УНР закуплені за кордоном медикаменти. Українські війська швидко танули. За таких умов Галицька армія пішла на мирну угоду з білогвардійцями, а Дієва армія УНР опинилася в так званому «трикутнику смерті» – на невеличкому клаптику території поблизу містечка Чуднів (нині Житомирська область). Перед командуванням військ УНР постав вибір: або перейти на польську територію та інтернуватися, або долучитися до Галицької армії й шукати компро-

міс із більшовиками, або продовжувати боротьбу. Головний отаман Семен Петлюра та більшість політичного проводу обрали перший шлях і вийшли до Польщі. Дехто пішов на співпрацю з більшовиками та білим. Й лише Василь Тютюнник, тоді – командувач Дієвої армії УНР, уже тяжко хворий на тиф, запропонував переформувати Дієву армію УНР у партізанські з'єднання й пройти ними рейдом по українській території, зайнятій білими та червоними військами, а навесні підняти повстання. В. Тютюнника активно підтримав М. Омелянович-Павленко, котрий, як старший за званням, зважаючи на хворобу В. Тютюнника, перебрав посаду командарма Армії УНР.

Зимовий похід (як згодом його стали називати в історичних документах) почався 6 грудня 1919 року. Близько 5 тисяч бійців Армії УНР, добрали спротив більшівським, прорвали фронт та вирушили до столиці. Білогвардійці, які теж потерпали від тифу й виснажилися в боях із червоними, не чинили спротиву. Діставшись до Київщини, Армія

УНР змогла відпочити, одягнувшись і позбутися наслідків епідемії – вояки були готові до подальшої боротьби. З лютого 1920 року почалися бої з червоними, що на той час уже витіснили білогвардійців.

Тим часом у Варшаві Симон Петлюра уклав із польським урядом мирну угоду, яка передбачала створити польсько-український військовий союз проти Радянської Росії. Поблизу Кам'янця-Подільського та в Бресті-Литовському почали формувати нові українські дивізії. Армія УНР, яка на чолі з Омеляновичем-Павленком за шість місяців Зимового походу пройшла 2500 км, 6 травня 1920 року перетнула лінію радянських військ і з'єдналася з польсько-українським фронтом. Зважаючи на велику популярність генерала, Головний отаман С. Петлюра залишив його на посаді командувача Армії УНР, до складу якої ввійшли тепер не лише частини партізанського рейду, а й новостворені українські війська. З'єднання УНР зайняли крайній правий фланг спільногоС польсько-українського фронту – в районі Кам'янця-Подільського, маючи в

тилу річку Дністер, по якій проходив кордон із Румунією. Деякий час боротьба з червоними йшла успішно: союзникам навіть вдалося відбити Київ і в травні 1920 року пройти урочистим парадом по Хрещатику. Рятуючи ситуацію, радянське командування перекинуло в Україну 1-ту Кінну армію Будьонного, під навалою якої українські й польські війська відступили аж до Замостя.

Польща була знекровлена й у жовтні 1920 року уклала з Ра-

ВОСЕНИ 1919 РОКУ ГАЛИЦЬКА АРМІЯ ТА ДІЄВА АРМІЯ УНР БУЛИ ЗМУШЕНІ ВСТУПИТИ У ВІЙНУ НА КІЛЬКА ФРОНТІВ

дянською Росією перемир'я. Армія УНР фактично залишилася наодинці проти всіх радянських військ. Термін перемир'я збіг у ніч проти 11 листопада – й одразу по тому почалася гарматна канонада й наступ радянських військ. Одинадцять днів точилася запекла боротьба Армії УНР під проводом Михайла ■

WWW.FLYUIA.COM

Через Абу-Дабі

Бангкок
Делі
Мумбаї
Йоганнесбург

від
339 \$*

Безкоштовно:

- Багаж (до 40 кг)
- Харчування на борту
- Онлайн бронювання
- Онлайн реєстрація на рейс
- Можливість вибору місць у салоні
- Участь у програмі Панорама Клуб



* Кількість місць обмежена.
Збори та податки аеропортів не враховані. Дивується інші правила та обмеження.
Аліакомпанія Etihad, Абу-Дабі Аеропорт Компанії,

© 0 44 581 50 50 ☎ 566 МТС, КІЇВСТАР,
LIFE!, BEELINE

МТС - згідно з тарифним пакетом як дзвінки на міський телефон / Кіївстар та Life! - 1 грн за хвилину /
Beeline - 0,95 грн за хвилину. Ліцензія МАУ ДАА № 368673 серія АВ від 20.02.2009 р.





Омеляновича-Павленка з більшовиками. Але, зважаючи на значну перевагу ворога в силах, українські війська 21 листопада 1920 року відступили на польську територію.

ВІЙНА ЗАКІНЧЕНА, БОРТЬБА ТРИВАЄ...

Армію УНР інтернували на польській території та розброяли. Проте вона все ще становила серйозну загрозу – підтримка нової влади в Україні з боку населення була великою прімарною. Керівництво Радянської Росії почало вимагати від польського уряду вислати українських діячів. Варшава, фактично програвши війну, була змушенна рахуватися з більшовиками, тож висунула Омеляновичу-Павленкові вимогу залишити Польщу. Наприкінці 1921 року генерал Омелянович-Павленко, відповідно до розпорядження Головного отамана УНР С. Петлюри, вийшов до Праги.

Українців у Чехословаччині було багато. М. Омеляновича-Павленка офіційно оформили... помічником бібліотекаря в Українській господарській академії у Подебрадах. Тут, в еміграції, генерал написав кілька книжок спогадів та військово-теоретичних посібників. Він мав добре взаємини з усіма українськими емігрантськими

військово-політичними організаціями, проте найбільше підтримував стосунки з військовою еміграцією УНР і керівниками УВО-ОУН (Української військової організації та Організації українських націоналістів).

Із початком Другої світової війни виникли сподівання на реалізацію українського державного проекту за підтримки Німеччини – ворога СРСР. Тоді ще не уявляли, що несе світові нацистська Німеччина, а тому сподівалися на її допомогу в боротьбі з комунізмом. 29 червня 1941 року М. Омелянович-Павленко взяв участь у з'їзді комбатантських організацій, скликаному в Krakovі силами ОУН. Було створено Воєнно-історичну раду (фактично – генеральний штаб), а також Генеральну раду комбатантів, яку генерал і очолив. Ця рада ввійшла у з'язок із керівництвом нацистської Німеччини з пропозицією створити українські збройні сили. На щастя, українські емігранти досить швидко розібралися, з ким мають справу, та й самі німці відмовилися від «українського проекту». Згодом, коли почали формувати 14-ту дивізію військ СС «Галичина», Омелянович-Павленко хоч і підтримував тісні стосунки з її добровольцями, але участі в комплектуванні з'єднання не брав: він

**БУРЕМНА
ЗИМА.**
С. Петлюра,
М.Омелянович-
Павленко
та інші керівни-
ки уряду та Ар-
мії УНР, кінець
1920 року

чітко вирішив стояти останньою від співробітництва з нацистами.

Коли радянські війська вступили на територію Східної Європи, генерал вийшов із Чехословаччини до Західної Німеччини. Тут, в умовах загальної руйні, він почав збирати навколо себе всіх ветеранів і симпатиків УНР. 16 листопада 1945 р. стараннями М. Омеляновича-Павленка та його товаришів створено Спілку українських вояків (СУВ) – ветеранську організацію, що мала на меті згуртувати українських ветеранів, які опинилися на територіях поза радянською окупацією. Фактично аж до кінця 1970-х років спілка була найвпливовішою українською організацією еміграції.

Здавалося, повоєнне життя колишнього українського командарма в Німеччині склалося спокійно, але в 1950 році він перейшов до Франції – через досі не з'ясовані політичні обставини. А 29 травня 1952 року генерал Михайло Володимирович Омелянович-Павленко пішов із життя. Його останні дні були грікими й самотніми. Близький товариш генерала А. Кущинський згадував: «Популярність генерала Михайла Омеляновича-Павленка серед ширших мас не була всім до смаку, тому, хто заздрив або в думках дивився на славного Командарма як на конкурента в досягненні такої популярності. Особливо на еміграції, в останні роки свого життя Генерал жалівся своїм найближчим приятелям на різні «пакості», що їх діставав від своїх же людей, від яких того не сподіався. Але в своїй чесній і лицарській душевній простоті Він не хотів займатися обороною проти незаслужених персональних кривд, а тільки гірко терпів».

Та попри всі прикрої емігрантського життя, для своїх боївих товаришів генерал назавжди залишився командувачем Армії УНР, і вони згадували про свого «славного командарма Зимового походу», якого так любили всі старшини й рядове воятство та відносились до нього щиро-любовно, називаючи його «дідулем» – як до свого доброго батька, якому безмежно вірили, що веде їх до перемог над ворогами». ■



ПЕРШЕ АВТОМОБІЛЬНЕ РАДІО

Вінниця	100,3 FM	Миколаїв	103,3 FM
Дніпропетровськ	104,8 FM	Нікополь	101,2 FM
Донецьк	106,0 FM	Одеса	100,4 FM
Запоріжжя	99,3 FM	Павлоград	106,1 FM
Івано-Франківськ	106,4 FM	Полтава	100,0 FM
Керч	107,6 FM	Севастополь	102,8 FM
Київ	107,4 FM	Сімферополь	90,6 FM
Кіровоград	102,6 FM	Суми	107,9 FM
Кременчук	102,1 FM	Умань	102,1 FM
Кривий Ріг	91,1 FM	Харків	106,1 FM
Луганськ	101,8 FM	Херсон	105,6 FM
Львів	105,4 FM	Чернігів	100,6 FM
Шостка	102,5 FM	Южноукраїнськ	102,4 FM

АРТактив без статуту

ФОТО: МАКС ЛЕВІН



Тамара Злобіна

Mистецтво, як і мораль, – конвенційні поняття, сутність яких вимальовується в публічних дискусіях. 4 грудня ПінчукАрт-Центр (надалі ПАЦ), заручившись авторитетом міжнародної спільноти (до журі увійшли відомі художники та функціонери, а нагороди вручав Деміен Хьюстон), висловив свою думку, нагородивши Артема Волокітіна першою, а Олексія Салманова та Машу Шубіну другою преміями. Арбітри мотивували своє рішення актуальністю обраних робіт для «глобального» (читай – західноєвропейського) контексту. Не обійтися й без казусів: інсталяцію «Я і є моя власна реалігія» Маші Шубіній чомусь було сприйнято як політичний жест,

що апелює до ролі реалії в сучасних воєнних конфліктах, хоча у творчості художниці будь-які смислові перипетії є лише виправданням чергових кітч-гламурних зображень себе. Публіка ж проголосувала за дизайн-розвагу «Укрлінія» від групи «БЛЮМОЛОКО» («Приз громадськості»).

Символічний капітал будь-якої премії ґрунтуються на значущості та здобутках тих, хто її вже отримав. Нагородивши відверто слабкі роботи, Пінчук зробив не-вдалу інвестицію. Премія для молодих художників зі значним грошовим фондом, підтримана медіа-ресурсами українського олігарха, є амбітною заявкою на лідерство. Продуквання мистецтва – справа витратна, тому матеріальне підґрунтя напочуд важливе, попри всі розмови про свободу творчості. Моральна та фінансова підтримка замовника (ним може бути держава, приват-

Хитке фінансове підґрунтя, відсутність змістовних ідей та недоліки академічної освіти – гамівна тріада українського сучасного мистецтва

ний капітал або громадянське суспільство через мережу фондів і некомерційних організацій) здатна значно впливати на характер митця і його робіт. Вибір журі, який радо підтримають комерційні галереї, демонструє спрямованість на атракційні зображення, зміст яких оцінюється не надто критично. Однак у сьогодні можна розгледіти і перспективніші некомерційні віяння, які ПАЦ наразі намагається ігнорувати.

РОЗГУБЛЕНІ

Особливості сучасного мистецтва України та еклектизм місцевого художнього мислення зумовлені історичними періодами недавнього минулого. Після розпаду СРСР українське мистецтво повернулося до ідей і форм модернізму початку ХХ століття, зв'язок із якими було перервано десятиліттями єдиного творчого методу. Результатом природного бажання ввести заборонені імена і явища у мистецтвознавчий обіг став пере-



ФОТОСЕРІЯ «ЗАТЬМАРЕННЯ-КИТАЙ». Олексій Салманов зачепив дражливу тему ідентифікації та ксенофобії



гляд навчальних програм художніх вишів. Історію радянського мистецтва обміняли на історію українського, однак загальна орієнтація лишилася: пішет до академічного живопису і (тепер вже) національної ідеології, не задовільне викладання гуманітарних дисциплін, відсутність адекватних курсів із проблематики мистецтва ХХ століття і технічних навичок, таких як робота зі звуком чи відео.

Бурхлива організація незалежних спілок, ярмарок та галерей у 1990-ті закінчилась утвердженням «модерного» мистецтва, в якому абстракція чи сюрреалізм поєднується із салоном та націоналістичними спекуляціями. Митці, творчість яких відповідала світовому контемпорарі-арту, виявилися непотрібними державі та широким верствам населення.

Відтак, молоді доводиться займатися самоосвітою й практично навпомацки розвивати власні практики, які часто набу-

СУЧАСНЕ ЧИ АКТУАЛЬНЕ?

На визначення сучасного мистецтва претендують різні явища – від декоративної кераміки до радикальних перформансів під стінами ВР. Для чіткості у російській арт-критиці виник термін «актуальне мистецтво», тобто мистецтво, налаштоване на експеримент та генерацію нових ідей і концептів. Це словосполучення без зайвих обговорень прижилось й у нас.

важить характеру хибного бунту. Виступаючи проти зашкраблого академізму, але маючи обмаль знань про світовий арт-процес, студенти видають «авангард», що виявляється несвідомим повторенням історичних форм мистецтва. Довгі роки, протягом яких вчать мислити критеріями живопису, композиції та «самобутньої творчої манери», формують специфічне площинне мислення, що проявляється навіть у критичних проектах, художники вибудовують візуальну поверхню, за якою немає чіткої сімисловової структури та дослідження. Відсутність такого «інженерного» підходу є проблемою навіть найадекватніших та найактивніших. Приміром, у 2006 році група «Р.Е.П.» організувала перформанс «Лірник» на одній із площ Києва: за прошений музикант у народній манері переповідав зміст відомих акцій в оточенні тих самих репівців та їхніх друзів, які знімали дійство на камери. Зрежисувавши ситуацію, художники отримали картинку для подальшої демонстрації у галереях, однак справжнього контакту між творчим жестом та українською дійсністю не було. Буває й гірше:

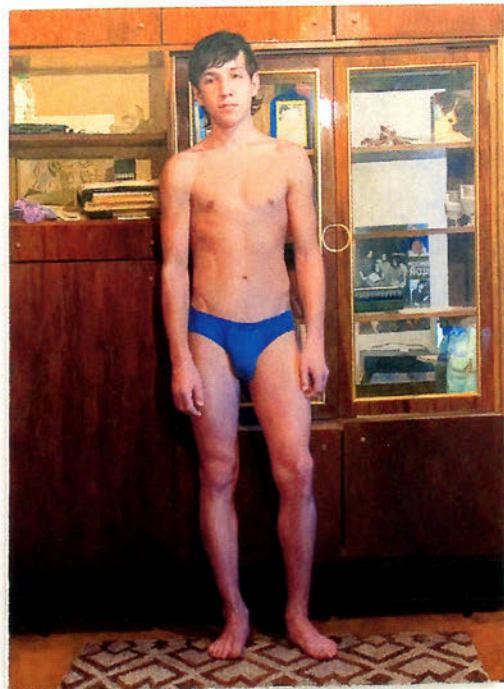
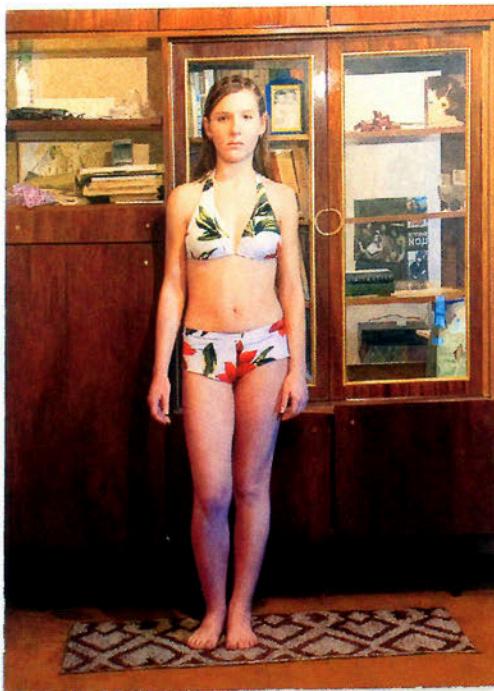
навчені малювати, а не думати, деякі молоді митці не довіряють своїм колегам, які переймаються суспільними проблемами: «концепцією» живописної серії «Сіськи» львів'яніна Олега Сусленка є невіра в те, що художників може цікавити ще щось, окрім молочних залоз.

КІЇВ І МАЛІ СТОЛИЦІ

На мапі сучасного/актуального мистецтва України виділяються кілька регіональних центрів. Київ як столиця може похвалитися перевагами динамічної культурної ситуації – тут діє не лише ПАЦ, а й близько десятка приватних галерей, у яких можна побачити переважно митців покоління 1990-х: Володимира Кожухаря, Павла Макова, Максима Мамсікова, Кирила Проценка, Владу Ралко, Вінні Рейнова, Олександра Ройтбурда, Арсена Савадова, Андрія Сагайдаковського, Марину Скутарьову, Олега Тістола, Оксану Чепелик, Ілю Чічкану та ін.

Схильні до самоорганізації молоді художники, окрім індивідуальної виставкової діяльності (в якій найактивнішими є учасники групи «Р.Е.П.» Ксенія Гнилицька, Микита Кадан, Жанна Кадирова, Володимир Кузнецов, Лада Наконечна та Олеся Хоменко), розвивають також

ФОТО: СЕРГІЙ ПЛІН



**ЖИВОПИСНИЙ
ПРОЕКТ
«ПІДЛІТКИ».
Переможець
премії «Пінчук
АртЦентр»
Артем
Волокітін
відтворює
реальність
на межі
документаль-
ності**

власні експозиційні, кураторські й критичні ініціативи, доляючи проблеми недорозвиненого мистецького середовища. На обмаль виставкових площ митці реагують активнішою роботою з публічним простором (Анатолій Белов, Аліна Копиця) або організовують власні незалежні галереї («ЛабГараж» Артура Белозьового), часто без зовнішньої фінансової підтримки.

Державні інституції також не стоять осторонь: нещодавно в Національному музеї закінчилася виставка «Нова хвиля», присвячена творчості українських художників кінця 1980-х – початку 1990-х, в Українському домі регулярно організовуються різноманітні контемпорарі-ярмарки, а амбітний «Мистецький Арсенал» пропонує киянам багатовекторний «ГогольFest». Інтелектуальну традицію закритого в 2008 році Центру сучасного мистецтва продовжує «Фундація Центр сучасного мистецтва», що у співпраці з Центром візуальних досліджень Києво-Могилянської академії пропонує освітні виставки і дискусії. Подібну позицію має і фонд «Ейдос», один з останніх проектів якого «Мистецтво а рігорі: актуальні історії» спрямований на розвиток діалогу між сучасними та класичними культурними надбаннями,

представленими у традиційних музеях.

Ейдосівський почин дістав широкого розголосу завдяки скандалу в Харкові. Група SOSka, маючи за плечима значний досвід організаторської діяльності, зокрема функціонування одноіменної галерей-лабораторії, звернулася до Харківського художнього музею з пропозицією реалізувати спільній проект «Нова історія». Класичні картини реалістів XIX століття мали бути зіставлені з творами художників Східної Європи, що будуються на документації сучасної реальності, наприклад, життя українських емігрантів в Італії (відео Олександра Вайндорфа). Попри чіткі тематичні паралелі, формальне рішення робіт виявилося надто неприйнятним для керівництва музею, яке наступного дня закрило і демонтувало виставку.

Таке ставлення перетворює сучасне мистецтво за межами Києва на приватну справу, розвиток якої залежить від ініціативи самих художників: державні інституції надто консервативні, приватні галереї орієнтовані на салонний живопис, некомерційних організацій і фондів практично немає. Подібно до харківської SOSka працюють центр «Тотем» у Херсоні та галерея «Ленін» у Запоріжжі. В Одесі за натхненни-

цтва Ігоря Гусєва протягом 2007 і 2008 років відбувалися акції «арт-рейдерів» на Староконному блошиному ринку: художники з купленого барахла створювали композиції на задану тему й негайно організовували імпровізовані виставки, запрошуочи покупців стати їхньою публікою. У Львові з 1993-го діє мистецьке об'єднання «Дзига», що здобуло звання рушія місцевого арт-процесу й виступило ініціатором Тижнів актуального мистецтва (2008 і 2009 років). Регіональне художнє життя в останні роки пожавішало, однак роботи херсонця Стаса Волязловського чи одеситки Оксани Мась усе ж частіше можна побачити в Києві або за кордоном, аніж на «малій батьківщині».

ВЕЛИКІ МІФИ

Зміст – надто непевне поняття, щоб бути мірилом вартості, вважає українська публіка і запитує себе: як може бути мистецтвом аматорське відео, в якому немає жодних красот на кшталт складного монтажу чи операторської роботи? Натомість товарна логіка проста і доступна. Коштовні матеріали + затрачений час і наявнічні – дорогий продукт. У такому контексті процвітає міф про «унікальну авторську машину», інакше кажучи, бренд ви-

робника художніх артефактів, яким легко прикрити змістовну порожнечу чи концептуальну недолгість творчості. Все, що виходить за межі обивательського світогляду, пояснюється іншими великими міфами – п'яром та епапажем, з якими тісно пов'язана думка, що сучасне мистецтво потрібне самим художникам і тільки їм (адже це вони його продають й отримують прибуток).

Труднощі рецесії можна пояснити і так званим візуальним фетицизмом: художній твір сприймається як річ, безпосередньо у ньому зображенна, котра по-передньо схвалена автором/кою і представлена аудиторії для безпечного споживання та насолоди. І якщо це не солодке ню, а відео про молоду бездомну, перегляд якого викликає тривогу і розгубленість, то де ж тут мистецтво?

СОЦІАЛЬНІ ПРАЦІВНИЦІ ТА НІЗОВІ ПОЛІТИКИ

Наприкінці 2008 року в Україні вже було вручено велику мистецьку премію імені Каземира Малевича, засновану Польським Інститутом у Києві, номі-

нантів на яку на підставі їхніх професійних здобутків висували культурні інституції. Тоді премію отримала Алевтина Каходзе за тривалу і безкомпромісну інтелектуальну діяльність.

Художниця вважає творчість соціальною роботою і студіює

ПОЗИЦІЯ КРИТИЧНИХ ХУДОЖНИКІВ УСЕ БІЛЬШЕ НАБУВАЄ ПОЛІТИЧНОГО ЗАБАРВЛЕННЯ

ідеологію споживацтва. В основі її проектів лежить певне дослідження, що презентується через формальну гру в «продаж»: Алевтина малює речі, які їй сподобались, а потім виставляє ксерокопії цих малюнків за ціною зображеного об'єкта. Недбалий, ще й ксерокопійований малюнок антикварного стільця, який коштує кілька тисяч євро, не дозволяє публіці просто себе споживати як естетичну картинку чи атракціон. Цей опір напрочуд важливий в українській ситуації, що спонукає робити продавані їй поверхові проекти.

Позиція критичних художників усе більше набуває політичного забарвлення. Йдеться не про підтримку певних партій. Нещодавно створений колектив «Худрада», до складу якого входять не лише митці та мисткині, а й науковці, журналісти та активісти низових рухів, позиціонує мистецтво як початково політичне, що продукує суспільно значущі ідеї, порушує проблемні питання, змушує їх обговорювати та безпосередньо діє у публічному просторі. У колишньому приміщені Центру сучасного мистецтва нині триває інсталяція-симпозіум «Революційні моменти», присвячена 20-й річниці падіння комунізму та п'ятій річниці Помаранчевої революції (куратор Єжи Онух). За порожньою сценою, що займає цілу кімнату, фізично не залишаючи місця для публіки (відмовитися від презентації заради мобілізації), протягом 20 днів відбувається виступи, дискусії та воркшопи, доповнені вуличними акціями. Порівняно з таким мистецтвом-дослідженням та мистецтвом-дією премія і виставка у Пінчука – лише дорогий цирк-шапіто. ■

Свіжий смак японської та азійської кухонь



Зустрічайте нове ПАН-АЗІЙСЬКЕ меню в **Jaki-Maki**
Унікальна можливість спробувати страви японської, тайської та в'єтнамської кухонь за супер-цінами!

Салати



Ям гай
(овочі, курятинка)
225/2
34
98 kcal



Салат Ям ну а ям
(овочі, яловичина)
200/15/2/2
42
105 kcal

Гарячі страви



Рисова локшина з овочами
250/2
52
412 kcal

Суп



Суп Том ям талей
(суп з базиліком та морепродуктами)
400
56
180 kcal

Погляд знизу

Український соціум очима безпритульних дітей у драмі Кіри Муратової

Симпатичний, але змарнілий хлопчик-сирота в обідраній куртці, покинutий усіма в різдвяну ніч, – що може бути зворушливішим? Хіба його не менш змарніла десятирічна сестра, котра наважується на першу в своєму житті крадіжку заради того, щоб нагодувати брата. Її кримінальний «дебют» закінчується невдало – дівчинка потрапляє в руки безжальних охоронців супермаркету, і цей випадок стає лише початком «чорної смуги» дитячих поневірянь. Хоч як дивно, але ці мало не архетипові мелодраматичні образи цього разу опинилися в арсеналі Кіри Муратової, яку не раз звинувачували у відвертому цинізмі. Новий фільм режисерки «Мелодія для шарманки» розповідає сентиментальну історію про зведеніх брата й сестру, що після смерті матері тікають з інтернату в надії знайти власних батьків. Історія ця відбувається напередодні Різдва, загальна святкова атмосфера якого підкреслює самотність та знедоленість сиріт. Потрапивши до «великого міста» (скомпільованого Муратовою з Києва та Одеси), вони стикаються з цілковитою байдужістю, що зрештою призводить до трагічного фіналу.

Цей нехитрий сюжет вичавлює слізи з очей глядачів понад дві години екранного часу. При цьому



«Мелодія для шарманки». У кінотеатрах України з 3 грудня

всі зазначені на афіші знаменитості (Рената Літвінова, Ніна Русланова, Олег Табаков) з'являються в епізодичних ролях доволі прохідних персонажів. Що характерно, інших персонажів у фільмі й немає. Окрім головних герой-дітей (Олена Костюк, Роман Бурлака), «Мелодія для шарманки» повністю складається з другорядних дійових осіб, – таких, що зазвичай виконують функцію так званого соціального тла. Однак у Муратової саме це «соціальне тло», що переважно перебуває десь на периферії нашого зору, стає третім (та насправді найважливішим) головним героєм фільму. Прийом, завдяки якому й вдається таке зміщення фокуса, простий: у самий центр цієї опосередкованої зони підкресленої соціальноті вона ставить небайдужих глядачеві зворушливі сиріт, змушуючи сприймати знайомий набридливий «бекграунд» їхнім зацікавленим поглядом.

Олександра Киричук

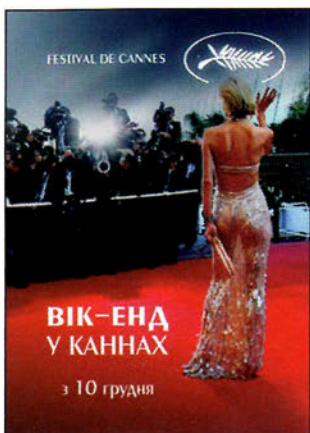
Анонси

10–16 грудня

«Вікенд у Каннах»

Кінотеатр «Київ»
(Київ, вул. Велика
Васильківська, 19)

Фестиваль продемонструє режисерські роботи, відзначенні нагородами цьогорічного Каннського фестивалю. Зокрема, кримінальна сага «Пророк» Жака Одієра розповідає про те, як в'язниця стала школою життя для 19-річного арабського юнака. Страждання і каляття молодої пари, що втратила сина, зображені у стрічці «Антихрист» Ларса фон Трієра. Не бракує у фільмах і зіркових акторів. Так, Жерар Депардьє виконав головну роль у французькій стрічці «На початку» Ксав'єра Джаноллі, а «Не озирайся» Марині де Ван «приправлена» грою Софі Марсо та Моніки Белуччі.



з 10 грудня

13 грудня, 19.00

Фестиваль гітарної музики

Національна філармонія України (Київ, Володимирський узвіз, 2) Кульмінацією фестивалю стане заключний концерт за участю метрів гітарної музики, лауреатів міжнародних конкурсів. Це Лоренцо Мікелі (Італія), аудіозбірки якого називають гітарними хрестоматіями, поляк Кшиштоф Пелех, віртуозний виконавець мелодій із популярних кінофільмів, Мігель Трапага (Іспанія), який підкорює шляхетною манерою виконання. Україну представлятиме відомий гітарист і педагог Андрій Остапенко. А супроводжуватиме гітарні соло Академічний симфонічний оркестр.

14 грудня, 18.00

Презентація книжок

Книгарня «Є»
(Київ, вул. Лисенка, 3)

Три книжки розповідають про громадських діячів України на зламі XIX і XX століть. Літературно-художня та публіцистичні праці Петра Стебницького, що увийшли до збірки «Вибрані твори», друкувалися ще за життя автора і зараз вперше запропоновані читачам. Особливості створення праці «Історія України-Русі» висвітлені у листуванні автора Миколи Аркаса та редактора Василя Доманицького. А монографія «Євген Чикаленко: людина на тлі епохи» створює цілісну картину багатогранної діяльності мецената.

Презентуватимуть видання автор та упорядник Інна Старовойтенко та науковці-історики.



БУДЬ ПЕРШИМ ТА ЗУСТРІНЬ

UEFA EUROTM 2012

14 грудня о 12:00, Михайлівська площа, Київ



Козацький
мегаострів,
згадуваний
у думах
і європейській
філософії,
зберігає дику
природу й свою
історичну аuru

Форт Хортиця

Автор: Ігор ПЕТРЕНКО
фото: УКРІНФОРМ

Xортицю мені пощастило побачити з різних ракурсів. Спочатку з борту круїзного теплохода «Принцеса Дніпра». Вдруге з палуби моторної яхти «Санта Есперанца». І, нарешті, перебуваючи у Запоріжжі на громадянській акції «Наш герой – Мазепа», я кілька годин мандрував островом пішки.

ПОГЛЯД З КОРАБЛЯ

«Принцеса Дніпра» йшла з Києва в Одесу. Щойно відплізувалися на Дніпрогес, як на палубі скучилися іноземні туристи з біоноклями, фото- і кінокамерами. На Дніпрі островів вистачає, але коли бачиш Хортицю, перша реакція – культурний шок. Вона якася не від світу цього. Кам'яниста і крута, немов кримські скелі. Лісиста. Чимала за територією. «Довжина острова – 12,5 км, ширина – 2,5 км», – долинав голос із корабельного репродуктора.

Українці звички пов'язувати остров Хортицю із запорізькими козаками, які створили тут свою найпершу військово-морську базу, зробили своїм гніздом, форпостом і столицею козацьких земель. Та його історія набагато давніша. Тут виявлено кілька поселень і могильників скіфського періоду. Письмові згадки про остров містить трактат візантійського імператора Костянтина Багрянородного. Не забув про нього й давньоруський літописець «Повісті минулих літ». А європейцям новітнього часу Хортиця стала відома завдяки нотаткам французького інженера Гійома де Бопланна, який побував тут на початку XVII століття.

Та навіть після того, як нещодавно ролик про Хортицю зняла група міжнародного телеканала Discovery і його показали по телебаченню, не сумнівається, що в кожного, хто тут побуває, не бракуватиме особистих еклюзивних вражень.

«Тут і досі водяться кабани, олені, лисиці, козулі, зайці. З-поміж птахства можна зустріти, наприклад, фазана. Статус національного заповідника, наданий Хортиці постановою Кабміну №254 від 6 квітня 1993 року, забороняє полювання», –

50%
території
острова – ліси

каже круїзний репродуктор. З палуби, щоправда, ми бачимо лише птахів і буйну рослинність. Хоч як дивно, попри близькість до індустріального міста, Хортиця зберегла своє природне різноманіття: тут росте змішаний ліс, його зарості становлять близько 50% території острова. Також видно з корабля хортицькі плавні – залишки Великого Лугу Запорозького, байраки й чималі ділянки мальовничого степу, де хоч кіньми гасай.

Зупинки, однак, не передбачалося – на Хортиці причалів, куди приставали б велике круїзні теплоходи, немає – це було б зайве техногенне навантаження. Втім, до 1986 року на Хортиці приставали річкові трамвайчики. Під впливом громадськості пристань ліквідували. Зазвичай теплоходи причають до лівого берега Дніпра, і звідти вже автобусами туристи вирушають на екскурсію островом.

НАВКОЛО «КОНТИНЕНТУ СВОБОДИ»

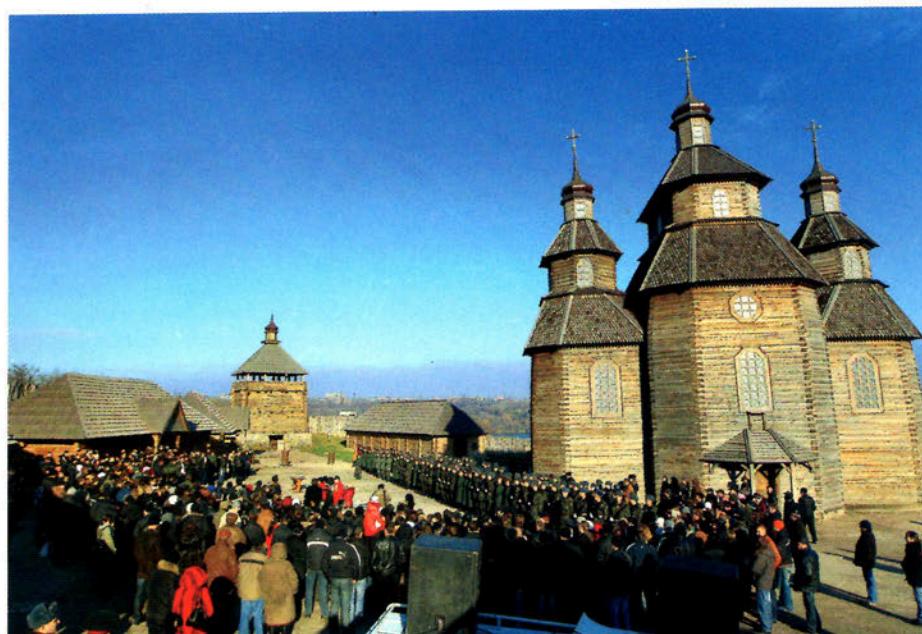
Наступна зустріч із Хортицею не забарилася. Моторна яхта «Санта Есперанца» («Свята Надія») з кількома мандрівниками на борту під орудою судновласника Дмитра Лук'янчикова пливла з Миколаєва проти течії. На підході до Запоріжжя одразу за мостом з'явився цей мега-острів, що розділяє водний потік на два річища: Новий і Старий

Дніпро. Оскільки Хортицю доти я бачив з іншого боку, високого, то й упізнав не одразу. Ale відчуття були подібні: що за чудає? Давні скелі нависали над палубою. З них пірнали місцеві підлітки. Північна частина Хортиці найвища, скеляста, а на півдні острова, куди ми підійшли, вона нижча. Та все одно видно, що це колишні гори, яким сотні мільйонів років, а не якісні намивні глей-грунти.

«Санта Есперанца» тихим ходом рухалася вздовж Хортици. Нечасто, але вигулькували то бази відпочинку, напевно, промислових підприємств Запоріжжя, то табори.

Потід самим островом заважали плавбі «річкові рифи» – кам'яні скелі й скельки. Капітан почав міркувати, де б кинути якір. Це виявилось завданням непростим: навколо Хортици чималі глибини (10–15 м.), кам'янiste дно, сильна течія. Команда вирішила спробувати досягти берега за допомогою надувного човна – тутика. Плавзасіб швидко спустили на воду. Ale не подумали, що течія тут таки недіяча: довелося яхті підрулювати мотором і перехоплювати тутика, якого вже несло на прибережне каміння.

Попливли навколо острова далі, щоб підійти з боку шлюзу. Ліворуч по борту височіли три острови – Три Стовпи, що ввійшли у всі підручники археології. Праворуч – знову численні скелі ▶



та скельки. Так і не приставши, ми змінили курс й увійшли у шлюзний канал. Хортиця лишилися фата морганою.

МАРШРУТКОЮ ДО КОЗАКІВ

І ось утреє я таки діставався сюди! Міським транспортом Запоріжжя. Коли перехали міст, попросив водія зупинитися на Хортиці.

Поки виходжу з маршрутки, за нами вже утворюється вервечка з машин, що нетерпляче сигналять і блимають фарами. Взагалі на острів ведуть аж три мости: два двоярусні Преображенського та металевий Арохний. Але шляхи через Дніпро все одно перевантажені, тож через Хортицю будують іще один новий міст паралельно з діючим.

Я ходжу під його бетонними опорами. Кабмін збільшив фінансування на містобудівництво у Запоріжжі, але це на 2010 рік. А поки що темпи робіт черепашачі. До того ж деякі культурні й екологічні організації виступають проти того, щоб новий міст теж пролягав через острів: мовляв, він псуватиме природу й ауру.

Пройшовши далі, зауважу опори мережі електропередач. Над козацькими скелями нависають і гудуть високовольтні дроти. Тож вирішу ю збочити у ліс, де їх не видно, якнайдалі від цивілізації. Проходжу з кілометр стежкою і потрапляю у хащі, яким, здається, не буде кінця-краю. Наближеність великого міста перестає відчувається. Невже заблукав?

Аж ось блиснув попереду краєчок Дніпра. Йду на сине й опиняюся на... невеликому сільському кладовищі, що збігає схилами майже до річки. З огляду на дати тут є досить свіжі поховання 1990-х років. Виходить, ці люди жили десь тут, на острові, для їхніх рідних Хортиця – це не тільки прадавнє минуле, а й власні відмітини життя і смерті.

З-за хрестів видно новобуди Запоріжжя. Хортицю комуністи не сплюндрували, як інші національні пам'ятки, через... Карла Маркса. Їхній філософський гурт згадав побіжно острів як «козацьку республіку».

Вже бачу й греблю за протокою. Десять тут має бути Музей



МУЗИКА Й ЛОПАТА.
Лідер гурту «Тартак» Сашко Положинський на толоку з відбудови Запорізької Січі привів попрацювати близько 15 волонтерів, сам теж не сачкував

козацтва. Трохи поблукавши, знаходжу покажчики: ресторан «Козацьке подвір'я», готель... є! Ось монументальний Дмитро Байда-Вишневецький – козацький отаман, який у 1555 році збудував на Хортиці перший форт. Сам музей, який він стеже, постав у соціалістичну епоху: скло й заливобетон, без претензій на мистецькі викаблучування. Добре, хоч так.

Блукаючи потім навколо музею, натрапляю на паркан із загострених паль. Угорі за палями стиричить сторожова вежа. Виглядає як військове містечко, але яких же часів? Про це розпитую вченого секретаря Національного заповідника «Хортиця» Сергія Татарінцева. «Історико-культурний комплекс «Запорозька Січ» – зібраний образ козацьких столиць XVI–

БАТЬКІВЩИНА ПРАКОНЯ

Хортицю оточують численні великі й маленькі кам'яністі острови та скелі. На північному краї піднімаються Три Стовпи, що складаються з трьох скель: Диван Цариці Катерини, Середній Стовп і Похилий. На Середньому Стовпі археологи 1929 року, напередодні будівництва греблі Дніпрогесу, виявили поселення епохи енеоліту (кінець IV тис. до н. е.). Знайдено також вироби з кременю, черепки посуду, фрагменти кінської збрії. Саме тут, вважається, археологи і знайшли докази того, що предки українців приручили коня.

XVIII століття, – повідомляє пан Сергій. – Ідея його створення народилася ще в 1990-х, за Шелеста, однак втілення її у життя постійно відкладалося. Спершу з ідеологічних міркувань, потім з економічних».

Татарінцев наводить дані про обсервацію туристичних об'єктів Хортиці минулого року: загалом тут побували 158,5 тис. відвідувачів, з них близько 15% – іноземці.

СТРУНИ КОБЗІ

Відомо, що Хортицею 1843 року мандрував Тарас Шевченко. В одному з листів він розповів про це Якову Кухаренкові: мовляв, «всюди ходив і плакав». Йдучи добре втоптаною стежиною, з якої видно греблю Дніпрогесу, я раптом побачив цю знайому цитату, витиснену на гранітній брилі. За десять кроків стояв ще один придорожній камінь – вже з іншим висловом Кобзаря, далі ще... Я натрапив на меморіально-туристичний маршрут «Тарасова стежка». Цікаво, якби сьогодні Кобзар подивився звідси на Дніпро і кручі, чи повеселішав би? Сподіваємося, не заплакав би аж так гірко. Цього року відбулася, попри всі кризи, досить успішно всеукраїнська благодійна толока «Відродимо Запорозьку Січ», до якої долучилися великі підприємства регіону. Ініціаторами акції виступили, зокрема, директор Національного заповідника «Хортиця» Максим Остапенко та бізнесмен і меценат Євген Черняк. Люди по гривні збирали гроші на відбудову меморіально-історичного комплексу українського козацтва, задуманого ще 40 років тому, гуртом працювали на облагуванні території. Й ось на цю Покрову відкрили комплекс «Запорозька Січ».

Хортиця – це, крім іншого, ще й інтелектуальна власність народу, символ, про який знають навіть ті, хто тут ніколи не був. Бо назву форпосту козацтва використовують із різним успіхом у бізнесі й культурі. Художники тут влаштовують свої пленери, патріотичні організації проводять вишколи. Крім усім відомої горілки «Хортиця», на думку одразу спадає модна авторка Ірка Хортиця, яка пише пригодницькі фентезі. Тут уже кому що.



З Новим Роком та Різдвом Христовим!

Fessiv
р е с т о р а н

М. КИЇВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКОГО, 5

ТЕЛЕФОН: 279 54 62, 279 68 22

ЦЛОДОБОВО

НОВІ ЄВРОПЕЙЦІ

Як журналісту-міжнароднику мені нерідко доводиться мимоволі порівнювати ставлення представників різних європейських держав до себе як представника України. Якщо «староєвропейці» завжди вирізняють повага та пунктуальність, то «новоєвропейці» нерідко демонструють відверту зневагу. Забудькуватість, запізнення на зустріч, просто ігнорування – це, на жаль, нормальна поведінка деяких поляків, румунів, латвійців... Що це? Намагання принизити, підкреслити неєвропейський статус українців? Особисто мені такі випадки лише доводять, що деяким «новоєвропейцям» надто рано відкрили дорогу до Європи. ■

Дмитро Губенко



Вікторія Герасимчук

РИБНИЙ ПАРЛАМЕНТ

Прийти подивитися на риб у супермаркеті – одна з найдоступніших для дорослих дитячих розваг. Це навіть цікавіше, ніж катання на ескалаторі. Тисячі людей проходять щодня повз супермаркетні акваріуми, і лише діти й дитинні дорослі час від часу зупиняються перед ними, не в змозі відвести погляд від рибного натовпу. Стоять отак, заворожені безплатним видовищем, створюючи затори навантаженим продуктами візкам. Акваріуми в супермаркетах схожі на рибні парламенти: карасі в них усі одночасно відкривають роти і заперечно хитають головами. Мабуть, там у їхній тисняві серед цих бульбашок страшний гамір. ■

Інна Завгородня



Роман Кобачі

ВИПАДОК ВНОЧІ

Якось вночі я повертаєсь додому. В тиші вулиці різко увірвався стукіт жіночих ка-блучок. З бічного провулку виникла якась панночка. Озирнувшись навколо, вона побігла в бік освітленої зупинки. Я виришив не лякати її та трохи відстав. Раптом із того самого провулка з'явилася темна чоловіча постать, яка почала рішуче наздоганяти жінку. У всій поставі незнайомця було щось недобре. Зібравши свою рішучість у кулак, кричу йому в спину: «У вас не буде цигарки?» Чоловік ніби наштовхнувся на кам'яну стіну, а потім швиденько зник у найближчій арці. Жінка вже сідала в таксі. А я повільно побрів додому, щохвилини озираючись на нічні тіні довкола. ■

Богдан Буткевич



Валентина Кузык

СМЕРТЬ І СВОБОДА СЛОВА

«Ось тобі ще один прогноз щодо свинячого грипу. Повний апокаліпсис», – головний редактор поклав переді мною роздруківку новини з інтернету. Друзі жартома називають мене редактором відділу «Свинячий грип» журналу *Тиждень*. Я подивилася на роздруківку: чергове медичне світило, яке до того ж обіймає помітну державну посаду, пророкує сотні тисяч жертв в Україні під час другої хвилі епідемії. Свобода слова квітне ядучими квітами і тхне зіпсованим м'ясом. Мені стало прикро, що ніякої відповідальності для таких страхопудел не передбачено. Та якби колеги припинили надавати їм майданчики для виступів (бо журналісти є ніби захисниками суспільних інтересів) – це було б уже непогано для початку. ■

МУР

Біля німецького посольства в Україні до 20-річчя демократизації у Центрально-Східній Європі постав шматок Берлінського муру. Напис під ним – лише німецькою. Таке враження, що для тих, хто лишився поза межами «правдивої» Європи, розпіляли 10 метрів бетону і розіслали по європейських периферіях, навіть не утруднюючись перекласти. Як символ, що тепер уже вам, дорогі унтерменіші, «сю скалу лупати». Звісно, мета була благородна, не менш благородна, ніж прагнення Києва поставити Кобзаря в усіх столицях. Це ми з вами винні, що досі не з «ними». Але й нам відомо, які в Берліні ведуться розмови з московськими друзями для (не)потрапляння України до ЄС. Тож результат муру – російською – «удручуєт». ■

У ПАВУТИННІ

Знайомі молодята не мають телевізорів: новини переглядають в інтернеті, а серіали і політшоу не дивляться. «Предзвони мені пізніше, почалася «Обручка!!!» – кричить у слухавку її подружка, переймаючись, що не дізнається інтимних подробиць життя героїв. «Зараз будемо дивитися Хаяса», – захоплено шепоче його тато, намащуючи на пульті потрібну кнопочку. А вони сидять на кухні одне напроти одного. Впевнені, що не схожі на смішних людей із телевізорами, які забули вже й спілкуватися одне з одним. «Як добре, що в нас немає ячика...» – каже вона, замріяно жуючи канапку. «Ага», – відповідає він, посъорбуючи пахучий вечірній чай. Чудовий сімейний вечір: кожен за своїм ноутом, і романтичне майоріння в очах сторінчик «В Контакті». ■



РОУМІНГ: ДЕШЕВШЕ, НІЖ ВИ ОЧІКУВАЛИ ;)

Тарифи

- безкоштовні вхідні у 63 країнах
- у 109 країнах вихідні дзвінки у межах \$0,39-\$1,00
- GPRS-інтернет від \$0,57 за 100 Kb
- абонплата відсутня
- плата за з'єднання відсутня

Зручність

- ТревелСімка працює у 172 країнах
- незмінний балтійський номер, що стає відомим до поїздки
- номер зберігається безстроково
- можливість приймати вхідні дзвінки на Ваш український номер
- зручні цілодобові тарифи

Додатково

- безкоштовна деталізація дзвінків Online
- ТревелФакс: окремий балтійський номер для прийому fax2email
- Експрес-звіт: можливість перегляду Ваших витрат на екрані телефону
- Локатор: можливість перегляду місцезнаходження абонента на карті
- послуга «Переказ коштів»
- послуга «Передзвоніть мені»
- послуга «Мобільний Перекладач»
- бонуси в програмах лояльності «Панорама» (МАУ) і «Меридіан» (Аеросвіт)

Продукція

- стартовий пакет містить: ТревелСімку (за ціною \$9) та зручний для абонента баланс (від \$5)
- вибір гарних номерів
- поповнення будь-яким зручним способом
- безкоштовна доставка по Україні при замовленні продукції на суму від \$100

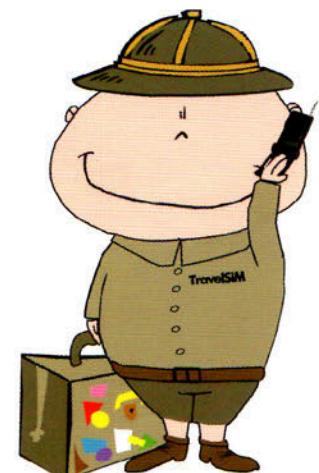
Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід
Австрія	0,55	0,00	Польща	0,59	0,00
Бельгія	0,65	0,00	Росія	0,45	0,00
Болгарія	0,75	0,20	Словаччина	0,55	0,00
Велика Британія	0,59	0,00	Тайланд	0,85	0,25
Греція	0,65	0,00	Туніс	0,75	0,25
Грузія	0,55	0,00	Туреччина	0,55	0,00
Єгипет	0,55	0,00	Угорщина	0,65	0,00
Ізраїль	0,45	0,00	Фінляндія	0,55	0,00
Іспанія	0,59	0,00	Франція	0,59	0,00
Італія	0,59	0,00	Хорватія	0,55	0,00
Кіпр	0,39	0,00	Чехія	0,55	0,00
Латвія, Литва	0,55	0,00	Швейцарія	0,69	0,00
Німеччина	0,59	0,00	Швеція	0,59	0,00
ОАЕ	0,65	0,00	Японія	0,55	0,00

Тарифи станом на 19/11/2009 р.



Взяв з собою за кордон
Свій мобільний телефон?
і дзвонити будеш всім?
Тоді для тебе ТревелСіМ!!

Деталізація
дзвінків
Online!



Дозвони на дзвінки №100-189664c_2/01/2001 та №103-156844/2/2003 від 19/11/2009.



довідка та інформація про точки продажу:
(050) 800-1001 (044) 223-8008 (098) 800-1001
w.TravelSiM.ua

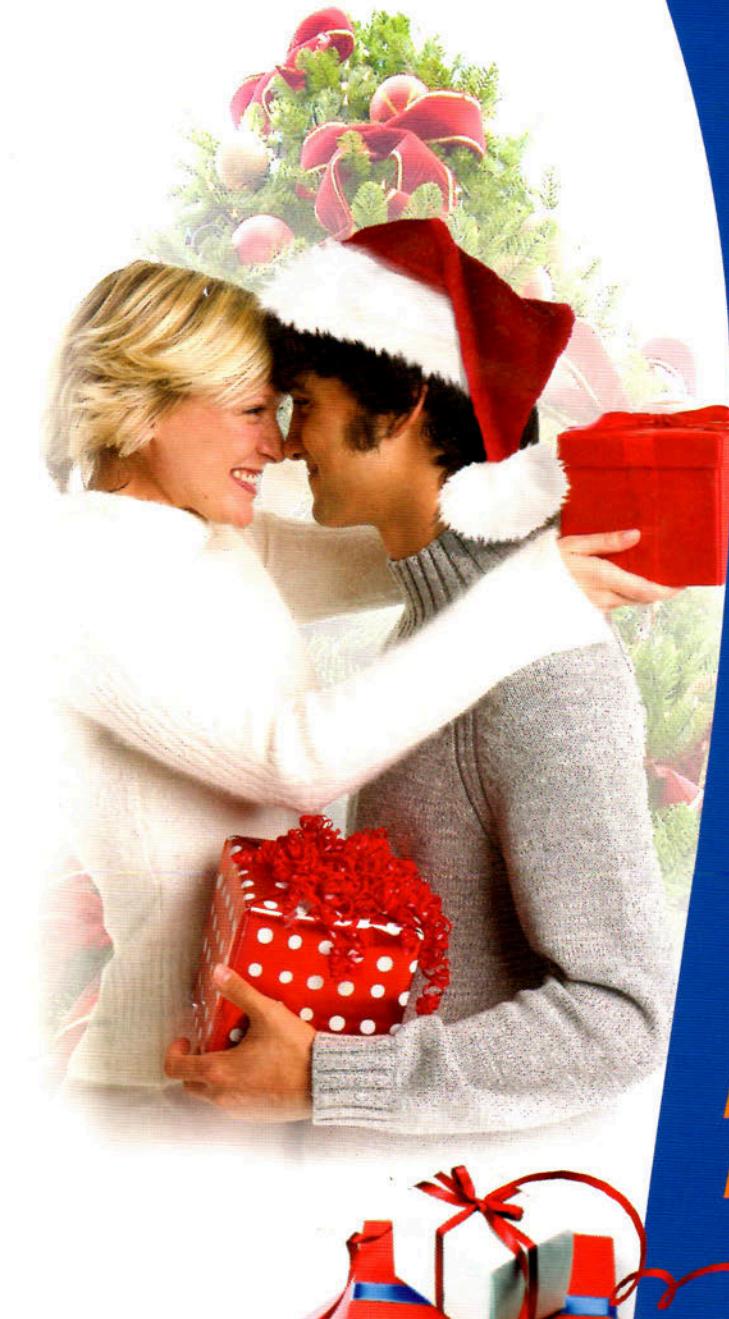
U.T.T. & C.S.C.
since 1996



депозит
«АВАНС»
СВЯТКОВИЙ

Розмісти вклад на 3 місяці
та отримай **23%** одразу!

**ГОТУЙСЯ ДО СВЯТ!
РАЗОМ З КРЕДОБАНКОМ!**



0-800-500-8-500

(дзвінки в межах України безкоштовні)

www.kredobank.com.ua

Надійність гарантує РКО ВР:

- найбільший банк Республіки Польща за участю капіталу держави
- 90 років досвіду на банківському ринку